Poštnina plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Odvetnik

Št. 8/ oktober 2000 Glasilo Odvetniške zbornice Slovenije

Iz vsebine:

Intervju
Barbara Brezigar
Do kvalitetne spremembe odvetniške zakonodaje s sodelovanjem odvetnikov

Članki
Dr. Aleš Galič
Sodiščem pridružene oblike alternativnega reševanja sporov v ZDA

Mag. Bojan Kukec
Vloga odvetnika pri alternativnem reševanju sporov

Priloga
Dr. Konrad Plauštajner
Aktualna vprašanja odškodninskega prava

Evropa
Ramon Mullerat
Odvetništvo leta 2010

Sodna praksa
Če odvetnik zamudi rok ali narok ...

ISSN 1408-9440

Uvodnik

Šest delovnih mesecev

Začenja se šesti mesec od izvolitve nove sestave organov naše zbornice. Novo vodstvo se je že predstavilo predsedniku republike in se sestalo tudi s predsednikom vrhovnega sodišča ter večkrat s pravosodno ministrico. V razgovorih smo posebej opozorili na nekatera vprašanja, ki tarejo odvetnike in glede katerih bi želeli uskladiti stališča; med drugim smo opozorili na že večkrat predlagane - pa ne upoštevane - spremembe sodnega reda, da bi olajšali in posodobili stike med sodišči in odvetniki.

V minulih mesecih smo se v zbornici zavzeto ukvarjali s predlogi za izboljšanje kar nekaj zakonov:

Sami smo pripravili novelo zakona o odvetništvu, jo predložili pravosodnemu ministrstvu, ki je po sprejemu na vladi poslalo predlog v državni zbor. Pri večini predlaganih sprememb gre za uskladitev zakona z direktivo Evropske unije in tako se spremembe nanašajo na pretok odvetniških storitev med državami članicami. V okviru možnosti pa je vendar uspelo zavarovati interese slovenskih odvetnikov (zlasti s prepovedjo podružnic tudi za odvetnike iz tujine). V predlog je vnesena določba, da je pogoj za vpis v odvetniški imenik tudi uspešno opravljeni interni izpit iz poznavanja pravil odvetniške etike in odvetniške tarife. V predlog novele so prišle še kazenske določbe v zvezi z zakotnim pisaštvom ter nedopustnim reklamiranjem odvetniške dejavnosti, kar doslej ni bilo sankcionirano. In še - črtana naj bi bila določba, po kateri naj bi z opravljanjem odvetniškega poklica bilo nezdružljivo opravljanje notariata.

Pri oblikovanju končnega besedila predloga zakona o brezplačni pravni pomoči je na ministrstvu za pravosodje aktivno sodeloval podpredsednik Hinko Jenull; pomembno je, da je vneseno določilo, da pravno pomoč po tem zakonu lahko nudijo le odvetniki oziroma notarji, ko jih zakon za to posebej pooblasti.

Z argumenti smo podprli naše nasprotovanje, da bi zakon o industrijski lastnini vseboval določbo, po kateri lahko v sporih s tega področja zastopajo pred sodišči tudi patentni zastopniki.

Poseben problem predstavlja sprememba predpisov o pranju denarja, katerih vsebina bo očitno odvisna od nove direktive EU; naša predstavnika sta v razpravah nasprotovala, seveda s podporo naših utemeljenih stališč, vsem določilom, ki bi utegnila zmanjševati zaupanje strank do odvetnikov; grozi namreč obveznost odvetnikov, da bi morali o finančnih transakcijah prek določenega zneska obveščati Urad za pranje denarja, pojavlja pa se še zahteva, da naj bi se takšna obveznost nanašala celo na pravno svetovanje v zadevah, katerih vrednost presega določeni znesek. Naša stališča, da so kakršnekoli obveznosti odvetnikov o obveščanju omenjenega urada nesprejemljive in v nasprotju s temeljnim načelom zaupanja med stranko in odvetnikom, saj je vendar ugotavljanje morebitnih kaznivih dejanj (tudi) s tega področja v pristojnosti drugih organov, sta v razpravah dosledno zagovarjala člana UO kolega Rok Koren in Aleš Pavlin. Pri reševanju teh vprašanj se opiramo tudi na stališča CCBE, organizacije, v kateri je kot naš predstavnik dejaven dr. Konrad Plauštajner.

Kljub počitnicam je bilo delo v zborničnih organih in strokovni službi kar obširno in tudi uspešno. Pripravljamo organizacijske spremembe, tako da bi odprli delovno mesto strokovnega sodelavca, ki bi spremljal zakonodajna dogajanja in tudi sodeloval pri pripravi predpisov, kakorkoli povezanih z delovanjem odvetnikov. Nadaljujejo pa se tudi že nekajletne priprave za končni sprejem celostne podobe naše zbornice, ki bo, upam, v kratkem predstavljena članom tudi na straneh našega glasila.

Boris Grosman

Kazalo

Table of contents

3

Intervju
Mag. Bojan Kukec: **Intervju z ministrico za pravosodje Barbaro Brezigar - Do kvalitetne spremembe odvetniške zakonodaje s sodelovanjem odvetnikov**

Interview
Bojan Kukec, LL. M: ***Interview with Minister of Justice Barbara Brezigar - A Quality Modification of Attorney's Legislation Only with the Cooperation of Attorneys***

6

Članki
Dr. Aleš Galič: **Sodiščem pridružene oblike alternativnega reševanja sporov v ZDA**
Mag. Bojan Kukec: **Vloga odvetnika pri alternativnem reševanju sporov**

Articles
Dr. Aleš Galič: ***Court Annexed ADR in the USA***
Bojan Kukec, LL. M: ***The Role of an Attorney in Alternative Dispute Resolutions (ADR)***

15

Evropa
Ramon Mullerat: **Odvetništvo leta 2010**

Europe
Ramon Mullerat: ***Advocateship in 2010***

I-IV

Priloga
Dr. Konrad Plauštajner: **Aktualna vprašanja odškodninskega prava**

Supplement
Dr. Konrad Plauštajner: ***Topical Issues of the Laws on Reparation***

22

Predpisi
Hinko Jenull: **Predlagane spremembe odvetniške zakonodaje**

Regulations
Hinko Jenull - ***The Proposed Modifications of the Legislation on Attorney's Profession***

24

Mnenja
Nevenka Šorli: **"Izdaja poklicne skrivnosti samo z izvirnikom listine?" - Ob odločitvi disciplinskega tožilca Odvetniške zbornice Slovenije**
Dr. Karlo Primožič: **11. člen ZPP - pravni "monstrum" - V Italiji je kaznovanje odvetnikov v pristojnosti odvetniških zbornic**

Opinions
Nevenka Šorli: ***"Betrayal of a Professional Secret Only with a Script?" - On the Decision of the Disciplinary Prosecutor of the Bar***
Dr. Karlo Primožič: ***Article 11 of the Law on Litigation Proceedings - A Legal "Monstrum" - The Penalization of Attorneys in Italy Falls Within the Competence of the Bar***

27

Sodna praksa
Hinko Jenull: **Če odvetnik zamudi rok ali narok**
Tanja Mehle: **Procesni roki in sodne počitnice**

Judicial Practice
Hinko Jenull: ***When the Attorney Misses a Term or an Appointed Day***
Tanja Mehle: ***Trial Terms and Court Vacation***

28

Mednarodni stiki
Dr. Konrad Plauštajner: **Zasedanje stalnega odbora CCBE**
Sabina Klun Lavš: **Srečanje mladih odvetnikov - AIJA**
Nikolaj Grgurevič: **Češki odvetniki -10 let znova neodvisni**

International Relations
Dr. Konrad Plauštajner: ***Session of the Permanent Committee of CCBE***
Sabina Klun Lavš: ***Meeting of Young Attorneys - AIJA***
Nikolaj Grgurevič: ***Checz Attorneys - 10 Years of Renewed Independence***

30

Zbornica
Iz dela upravnega odbora OZS

Bar
Activities of the Managing Board of the Bar Association of Slovenia

32

Območni zbori
Kati Mininčič: **Novogoriški območni zbor odvetnikov**

Regional Assemblies
Kati Mininčiči: ***Nova Gorica Regional Assembly of Attorneys***

33

Sodniki
Mag. Bojan Kukec: **"Sodniki naj predlagajo spremembo ustave o volitvah sodnikov"**

Judges
Bojan Kukec, LL. M.: ***"Judges schould propose Constitutional Revision Regarding Judicial Appointment"***

33

Mediji o odvetništvu
V Haagu odvetniki podkupujejo kliente

Bar in the Media
Bribery of Clients by Attorneys in Haag

34

Iz arhiva OZS
Dr. Peter Čeferin: **Skrb zbornice za ugled odvetništva**

From the Archives of the Bar
Dr. Peter Čeferin: ***Care of the Bar for the Respectability of Advocateship***

35

Avtorski sinopsisi

Authorial Synopses

S prispevki sodelujejo:

Dr. Peter Čeferin - odvetnik v Gorsupljem. **Dr. Aleš Galič** - docent na Pravni fakulteti v Ljubljani. **Nikolaj Grgurevič** - odvetnik v Mariboru. **Boris Grosman** - odvetnik v Ljubljani, predsednik Odvetniške zbornice Slovenije. **Hinko Jenull** - odvetnik v Ljubljani. **Mag. Bojan Kukec** - odvetnik na Vrhniki. **Sabina Klun Lavš** - odvetnica v Ljubljani. **Tanja Mehle** - odvetnica v Mariboru. **Kati Mininčič** - odvetnica v Novi Gorici. **Ramon Mullerat** - odvetnik v Barceloni, nekdanji predsednik CCBE. **Dr. Konrad Plauštajner** - odvetnik v Celju in docent na Pravni fakulteti v Mariboru. **Dr. Karlo Primožič** - odvetnik v Gorici (Italija). **Nevenka Šorli** - odvetnica v Ljubljani.

Pridružite se jim s svojim prispevkom v Odvetniku, št. 9 - pošljite jih do 20. novembra 2000!

• ODVETNIK, ŠT. 9 IZIDE SREDI DECEMBRA 2000 •

Intervju z ministrico za pravosodje Barbaro Brezigar

Do kvalitetne spremembe odvetniške zakonodaje s sodelovanjem odvetnikov

Pogovor vodil in pripravil za objavo: **mag. Bojan Kukec**

• V uredniškem odboru smo se kljub izteku vašega mandata odločili za intervju, ker slovenski odvetniki z zadovoljstvom ugotavljamo, da so bili pri pripravi sprememb in dopolnitev zakona o odvetništvu (ZOdv -A) in predloga zakona o brezplačni pravni pomoči (ZBPP) naši predlogi deležni potrebnega posluha, skrbnejšega od vaših predhodnikov. Naše pobude in pripombe so bile obravnavane s potrebno pozornostjo, pri številnih rešitvah so bili upoštevani naši strokovno argumentirani predlogi. Kaj vas je vodilo k temu "novemu" ministrskemu pristopu in načinu dela?

Zdi se mi pomembno, da pri pripravi zakonodaje sodeluje stroka z izkušnjami iz prakse. Pri obeh omenjenih zakonih to stroko prav gotovo predstavljajo odvetniki. Spremembe ZOdv se tičejo prav vašega poklica. Brezplačno pravno pomoč pa bodo nudili odvetniki in je prav, da tudi pri tem zakonu pripravljalec zakona sliši argumente odvetnikov, ki bodo to pomoč nudili. Pri pripravi tega zakona smo sodelovali tudi s sodniki, ki bodo odločali o tem, kdo je do brezplačne pravne pomoči upravičen.

• In še glavna novost: "evropski odvetniki". Popolna uskladitev z acquis communautaire, glede pravice do ustanavljanja sedeža na ozemlju RS oziroma držav članic EU, kar se nanaša tudi na odvetnike kot samozaposlene osebe, se bo (za fizične osebe) začela uporabljati šele po 6 letnem prehodnem obdobju. 5. člen ZOdv-A pa določa, da se bo VIII. a poglavje začelo uporabljati z dnem, ko bo RS postala članica EU. Kdaj se bodo torej nove določbe uveljavile?

Foto: Miško Kranjec

Slovenija na področju odvetništva ni zahtevala nobenega prehodnega obdobja. Zavezala se je celo, da bo zakon o odvetništvu uskladila s pravnim redom EU do 31. 12. 2000. Predvidevam, da vi govorite o šestletnem prehodnem obdobju, ki je navedeno v Pridružitvenem sporazumu med državami članicami Unije in Republiko Slovenijo. Ta sporazum v 3. členu določa, da pridružitev vključuje prehodno obdobje, ki traja največ šest let.

Kakorkoli, Slovenija se je v pogajanjih zavezala, da bodo določbe o "evropskih odvetnikih" začele veljati z dnem dejanskega pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji in tako je določeno tudi v prehodnih določbah predlagane novele ZOdv.

• V tem prehodnem obdobju bodo tako še vedno lahko veljale posamezne določbe, ki morebiti diskriminirajo ali postavljajo v neenakopraven položaj tujega odvetnika. To hkrati pomeni, da slovenski odvetniki ne bomo mogli izkoristiti pravice, ki bodo izhajale iz sprejete direktive 58/5 CE v pravnih redih držav članic EU. V referatu za letošnje Dneve slovenskih pravnikov v Portorožu "Acquis Communautaire EU in slovensko odvetništvo" se zavzemam, da bi morala RS za slovensko odvetništvo uveljaviti tiste ugodnosti, ki jih posamezne direktive dopuščajo nacionalni zakonodaji. Slovenija bi morala izključiti dve možnosti:

1.) da ima tuja odvetniška firma pri nas podružnice ali zastopništvo (čl. 11. Direktive) glede na izkušnje vzodnoevropskih držav (Slovaška, Poljska, Rusija) predvsem z agresivnimi ameriškimi odvetniškimi pisarnami, ki ne plačujejo davkov, ker finančno poslujejo prek centrale in,

2.) da ne bi vsi odvetniki imeli dostopa do najvišjih sodišč v RS (čl. 11. Direktive), kar bi praktično pomenilo vsaj to, da ne bi mogli zastopati pred Ustavnim sodiščem in vlagati izrednih pravnih sredstev pred Vrhovnim sodiščem RS. S tem bi bil po mojem mnenju ohranjen t. i. "nacionalni tretman" (tuji odvetniki so obravnavani enako kot domači). Kakšno je vaše mnenje glede teh dveh možnosti?

Predlagana novela ZOdv v delu, ki govori o evropskih odvetnikih, ne omogoča ustanavljanja podružnic. Stojim pač na stališču, da mora odvetnik tam, kjer se njegovo ime uporablja, tudi dejansko sam nuditi storitve.

S predlogom, da evropski odvetniki ne bi imeli dostopa do najvišjih sodišč v državi, se osebno ne strinjam. Ko odvetnik enkrat izpolni pogoje za opravljanje poklica odvetnika v Sloveniji, ne vidim razlogov, da bi uveljavljali kakršno koli razlikovanje.

• Odvetniki smo predlagali spremembe notariata (Odvetnik št. 7/2000, stran 11): ali ministrstvo razpolaga s kakršnimikoli podatki ali analizo, ki bi pokazala, ali so z uvedbo notariata doseženi želeni cilji, to je zmanjšanje pripada zadev na sodiščih in večja učinkovitost, ali pa se nameravani prenos določenih nepravdnih zadev s sodišč na notarje predvideva, brez tovrstnih analiz, strokovnih podlag in kar po občutku? Kdaj bo analiza pripravljena?

Seveda poznam tudi predloge OZS o spremembah notariata. Sama sem

najbolj naklonjena predlogu, da bi za imenovanje notarjev tudi v Sloveniji uvedli upoštevanje obveznih objektivnih kriterijev. S tem bi se zmanjšala možnost arbitriranja pri imenovanju notarjev, kar se je v preteklosti pogosto dogajalo. Smiseln se mi zdi tudi predlog, da bi notarske pisarne zainteresiranim pravnikom bile dolžne omogočiti usposabljanje. Pri sedanji ureditvi notariata se očitno kažejo določene težave. Vendar pa sem proti vsakim posegom v sedanjo ureditev, preden bodo opravljene temeljite analize. Tudi uvajanje sprememb brez sodelovanja notarjev ne bi bilo pametno.

• Letos so v Sloveniji začeli delovati zasebni izvršitelji. Odvetniki vemo, iz vsakdanje prakse, da so nekatere rešitve nesprejemljive. Tako mora npr. upnik za izterjavo denarne terjatve 220.000,00 SIT založiti najmanj 93.000,00 SIT predujma. Ker novi ZBPP še nekaj časa ne bo sprejet in ker sedaj za takšnega upnika (npr. mati z dvema otrokoma, z mesečno plačo 50.000,00 SIT, zahteva preživnino) ne obstaja nikakršna formalnopravna rešitev, me zanima, kakšne spremembe in kdaj načrtujete za izboljšanje sedanjega nevzdržnega stanja?

Ne drži popolnoma, da ni nikakršne formalnopravne rešitve, ki bi olajšala plačevanje predujmov. V pravilniku o tarifi za plačilo dela izvršiteljev in stroškov izvršbe je namreč predvideno, da sodišče lahko odredi obročno plačevanje predujma, če oceni, da ni potrebno takojšnje plačilo. Veljajo tudi pravila o oprostitvi stroškov, določena v procesnih zakonih. Izvršitelji so začeli z delom letos aprila. Ministrstvo je sodiščem razposlalo vprašalnike, kakšne težave so opazili v praksi. Pripravili smo tudi navodilo, ki je bilo napisano v tem smislu, da se postopki čim bolj pospešijo in da se za socialno ogrožene v čim večji meri uporabljajo pravila obročnega odplačevanja. Vse podatke, ki smo jih dobili kot odgovor na naša vprašanja, še analiziramo. Trenutno pa je že jasno, da so ponekod težave precejšnje, drugje pa sodelovanje sodišč in izvršiteljev dobro poteka. Trenutno je v pripravi pravilnik o odgovornosti izvršiteljev, ki ga ZIZ predvideva.

• Kaj je v vašem mandatu storilo Ministrstvo za pravosodje za zmanjšanje sodnih zaostankov in povečanje učinkovitosti sodišč. Kakšne so ideje za naprej?

Bojim se, da zaradi kratkega mandata bolj malo. Vendar pa moram poudariti, da zelo resno jemljem nadzorstvene pritožbe, ki jih vlagajo stranke zaradi zavlačevanja postopkov. Ko sem pregledovala, kako so reagirali na te primere pred mojim prihodom na ministrstvo, sem bila presenečena nad ignoranco, ki so jo kazali dopisi ministrstva in sodnikov v zvezi s pritožbami strank. Vsekakor sedaj nadzorstvene pritožbe jemljemo zelo resno in poskušamo v celoti uresničevati pristojnosti, ki nam jih v zvezi s tem daje spremenjeni zakon o sodiščih. Nismo več zadovoljni z vsakim odgovorom. Pričakujemo resen in spoštljiv odnos sodnikov do pritožb strank, ki čakajo na rešitev primera več let.

Podprli smo program Herkules, ki bo pomagal reševati zaostanke na najbolj kritičnih točkah. Pripravili smo spremembo zakona o sodniški službi, ki je že šel skozi vladno proceduro v parlament. Predvideva "leteče sodnike" (v prvih treh letih službovanja bodo obvezani opravljati službo tudi na sodiščih, kjer je iz objektivnih razlogov moteno izvrševanje sodne oblasti) in podaljšuje se doba, za katero je sodnik lahko dodeljen - ob njegovi privolitvi - na delo na drugo sodišče in sicer s 6 mesecev na 1 leto.

• Mar ne bodo tako mladi, neizkušeni sodniki bolj škodovali kot koristili na prvostopnih sodiščih?

Ne. Ti sodniki bodo opravljali povsem enako delo kot na svojih prvostopnih sodiščih, znotraj istega sodnega okraja. Ta institut "letečih sodnikov" bo le omogočil zapolnitev začasno izpraznjenih mest na manjših sodiščih.

• Iz uradnih dokumentov (npr. računskega sodišča RS - sklepno poročilo o reviziji in izvajanju nalog delovnih in socialnih sodišč v RS v letih 1996-1998, julij 2000) izhajajo zaskrbljujoči zaključki ter ugotovitve. Računsko sodišče priporoča Ministrstvu za pravosodje (sodnemu svetu ter DSS) da (med ostalimi desetimi ukrepi) npr. ugotovijo vzroke nedoseganja norm sodnikov in velikih odstopanj storilnosti med sodniki, sprejmejo merila za določanje sodnikovega obsega dela, predlagajo spremembe zakonov (ZSS, ZDSS, idr.) ter proučijo možnosti da se (premoženjski) spori prenesejo v reševanje izvensodnim organom (konciliacija, mediacija, arbitraža, kolektivna pogajanja, ipd.) ter zmanjša število stopenj v postopkih odločanja v teh sporih, zagotovijo zadostni prostori in razpravne dvorane, organizira delo tako, da se obravnave opravljajo tudi v popoldanskem času itd. Revizija torej ugotavlja veliko več problemov, kot se običajno navzven prikazuje v javnosti. Kaj bi ministrstvo lahko storilo, na kakšen način ter kdaj za izboljšanje stanja, ki je verjetno podobno tudi na rednih sodiščih?

Računsko sodišče je res pripravilo precej priporočil za MP, a mnoga so namenjena Sodnemu svetu ter delovnim in socialnim sodiščem. Tako ugotavlja in analizira učinkovitost dela sodnikov in sodišč Sodni svet kot pristojni organ, določen v 28. členu zakona o sodiščih. Prav tako sprejema Sodni svet tudi merila za pričakovani obseg dela sodnikov.

Predlagane spremembe zakonov pa so šele pred nami. Zakon o sodniški službi je že šel skozi vladno proceduro, pripravlja se tudi sprememba sodnega reda. Predvidene so tudi spremembe zakona o delovnih in socialnih sodiščih in zakona o izvensodnem reševanju sporov. Glede na to, da moj trenutni mandat traja le štiri mesece, žal vseh potrebnih sprememb v tem času ne bomo uspeli pripraviti.

Glede prostorskih pogojev pa bi želela opozoriti, da MP skrbi skupaj za 170 lokacij pravosodnih organov. Veselilo bi me, če bi lahko kar v tem mandatu zagotovila ustrezne delovne pogoje, a proračunska sredstva so omejena.

• Kot ministrska kandidatka ste na "hearingu" pred odborom za pravosodje in notranje zadeve DZ RS svoje prioritetne naloge na kratko opredelili: "Prizadevala si bom za kakovost sodnega odločanja, zaradi česar naj bi se zmanjšali zaostanki na sodiščih. Posebno pozornost bom namenila izobraževanju pravosodnih delavcev, med prednostnimi nalogami pa je priprava Zakona o sodelovanju pred mednarodnimi kazenskimi sodišči in Zakona o brezplačni pravni pomoči, nadaljevanje dela na Zakonu o obligacijskih razmerjih in nadaljevanje dela pri novem Zakonu o prekrških" ...? (Delo 9. 6. 2000, stran 3). Kaj od teh prednostnih nalog vam je uspelo uresničiti, kaj in zakaj pa ostaja naslednjemu ministru - ici?

Od teh projektov, ki ste jih našteli, smo parlamentu v obravnavo poslali

zakon o sodelovanju z mednarodnim kazenskim sodiščem, zakon o brezplačni pravni pomoči in obligacijski zakonik. Edino zakona o prekrških še nismo pripravili, čeprav na njem intenzivno delamo.

Glede kakovosti sodnega odločanja in zaostankov sem - glede na to, da sem dolga leta delala v pravosodju - trdno prepričana, da je bistveno, da se kakovost poveča, pa se bodo zmanjšali tudi sodni zaostanki. Ni edini problem bolj ali manj ustrezna zakonodaja. Suveren, izobražen in pokončen sodnik in državni tožilec sta bistvena pogoja za zmanjševanje sodnih zaostankov.

• Javne knjige in evidence so neažurne, sodni red ovira učinkovito delo odvetnikov. Kdaj lahko pričakujemo spremembe in ali bodo upoštevani predlogi odvetniške zbornice za spremembe sodnega reda glede dostopnosti pisarn (glede telefonskih stikov v nujnih primerih s sodnikom) in evidenc odvetnikom?

Žal je res, da so javne knjige neažurne. Izvaja se informatizacija zemljiške knjige, kar je gotovo korak v pravo smer. Sprememba sodnega reda, ki je na MP pred zaključkom, ne predvideva posebnih uradnih ur za odvetnike. Smo pa odprti za pogovore.

• In za konec, če dovolite še dve nekoliko osebno obarvani vprašanji: kandidirate na volitvah v Državni zbor na listi SDS, vendar kot neodvisna kandidatka. Ali se ne bojite, da bi vam takšna politična profiliranost lahko škodovala, če bi v primeru neizvolitve prišli nazaj na prejšnje delovno mesto vrhovne državne tožilke?

Res je, kandidiram za poslanko na listi SDS. Povsem mirno lahko tudi povem, da bi z veseljem še nekaj časa opravljala delo pravosodne ministrice, ker vidim, da bi se dalo narediti veliko dobrega, pa je bilo za vse do sedaj premalo časa.

Politična profiliranost vsekakor ne more škodovati mojemu profesionalnemu delu vrhovne državne tožilke. Nikoli nisem skrivala svojih misli; vedno sem jasno povedala, kaj mislim - tudi kar se politike tiče. Transparentnost je v demokraciji lahko le dobrodošla. Veliko boljša kot pa pri tistih, ki skrivajo svoje misli - tudi tiste, ki govore o političnem prepričanju, ki ga ima vsako socialno bitje.

Moje politično prepričanje pa ni nikoli vplivalo na moje odločitve v konkretnih primerih - to je popolnoma res. Zaradi transparentnosti in mojih odločitev, ki nikoli niso bile oportunistične, pač pa so vedno temeljile na zbranih podatkih, pa sem že doslej, ko se nisem ukvarjala s politiko, imela veliko težav. Tako da težave, ki bodo sledile, če ne bom izvoljena za poslanko, ne bodo nič novega. Da obdržim svojo suverenost, sem se s težavami tudi pripravljena spopasti.

Jaz politiko jemljem strokovno in čas bi že bil, da bi v pravosodju tudi v politiki prevladala stroka. Ker kot državna tožilka politike nisem uspela prepričati s strokovnimi argumenti, sem sama odšla v politiko, da v njej uveljavim stroko.

• Kot dolgoletna državna tožilka v zahtevnih kazenskih postopkih, ste se zagotovo srečevali s precejšnjim delom slovenskih odvetnikov. Kakšne so vaše izkušnje in mnenje o naši strokovnosti, poklicni etiki in (kolegialnem) odnosu do državnih tožilcev in sodnikov?

Veste, vedno sem cenila delo odvetnikov. Nikoli nisem na odvetnike gledala kot na ljudi, ki sedijo na nasprotni strani, opravljajo isti posel, zaslužijo pa več od mene. Vedno mi je bilo jasno, da svojo ceno predstavlja tudi riziko, ki ga v državni službi ni. Mnogo je odvetnikov, ki jih cenim. Seveda pa sem naletela tudi na take, ki so popolni bleferi in ki ne ravnajo, kot jim veleva odvetniška in človeška etika. Najbrž bi vi kaj takega lahko rekli tudi za državne tožilce. Žal se je predvsem v zadnjih letih razpasla logika, da z nesramnostjo in nastopaštvom dosežeš več kot s strokovnim delom. Zdi pa se mi, da se je tudi v OZS nekaj premaknilo in da tudi odvetnikom ni več vseeno, če kdo krni ugled njihovega poklica. To se mi zdi zelo pomembno, saj na tem področju največ lahko naredi prav stanovsko združenje.

• Hvala lepa za pogovor.

Prejeli smo ...

Spoštovani kolega Kukec,
dober glas seže zelo daleč. Slovaški profesor in sodnik tamkajšnjega ustavnega sodišča prof. Alexander Bröstl me je prosil, da mu pošljem prvo letošnjo številko Našega Odvetnika. Vas smem prositi za 1 izvod? Vnaprej hvala lepa!
S prijaznimi pozdravi
Marijan Pavčnik
Lj. 18. 9. 2000

Podiplomski študij

Obe naši pravni fakulteti sta objavili podiplomske študijske programe, s katerimi bosta začeli v letu 2000/2001.

Pravna fakulteta v Ljubljani

je razpisala:

1. mag. študij civilnega in gospodarskega prava - začetek april 2001

2. mag. študij teorije prava in države - začetek marec 2001

3. mag. študij rimskega prava in pravne zgodovine - začetek poletni semester 2001

4. mag. študij javne uprave - začetek september 2001

5. mag. študij kazensko-pravnih znanosti - začetek september 2001

6. mag. študij ekonomska analiza in ekonomska politika - začetek september 2001

Vpisni pogoji: diploma PF, znanje enega tujega jezika, visoke izpitne ocene, uspešna praksa ...

Pravna fakulteta v Mariboru

je razpisala:

1. specialistični študijski program korporacijskega prava

2. magistrske študijske programe:

- gospodarskega prava,

- davčnega prava,

- mednarodnega prava,

- delovnega prava in prava socialne varnosti.

Vpisni pogoji: diploma PF, povprečna ocena najmanj prav dobro ali delovne izkušnje, znanje tujega jezika.

Ob zadostnem številu vpisanih bo posamezni program izveden tudi v Ljubljani.

Sodiščem pridružene oblike alternativnega reševanja sporov v ZDA

dr. Aleš Galič

1. UVOD

V zadnjem času se v Sloveniji vedno pogosteje omenja nujnost po uveljavitvi oziroma vzpodbujanju alternativnega reševanja sporov, kar naj bi pripomoglo k razbremenitvi sodišč ter k zagotavljanju sojenja v razumnem roku. Na to opozarjajo sodniki,[1] odvetniki so npr. o tem razpravljali na letošnjih Dnevih slovenskih odvetnikov,[2] vlada pa celo napoveduje sprejem posebnega zakona o alternativnem reševanju sporov.[3]

Pri tem se pogosto omenja razvoj v ZDA, kjer se je alternativno reševanje sporov (*alternative dispute resolution - ADR*; v nadaljevanju uporabljam to angleško kratico, saj se je tudi pri nas že udomačila) gotovo najbolj uveljavilo. Zato morda ni odveč predstaviti oblike ADR v ZDA, njihov zakonski okvir in temeljne značilnosti.

Od začetkov (pred 20-30 leti), ko so se pripravljali le eksperimentalni projekti, je šel razvoj prek zakonov, ki so dopuščali ureditev posebnih oblik; danes pa zakoni ne le dopuščajo, pač pa nalagajo obveznost, da se poleg rednih sodnih postopkov zagotovijo tudi različne oblike ADR. Ocenjuje se, da je prav široko uvajanje predvsem postopkov mediacije, povezane s tekočimi sodnimi postopki, ena najpomembnejših reform ameriškega prava.[4] Značilnost ameriške ureditve je, da so oblike alternativnega reševanja **sporov povezane tudi s sodišči** (t.i. ***court-annexed** ADR*) - sodišča lahko zadeve, ki so predmet sodnega postopka, odstopijo v postopke ADR, sodišča so zadolžena za izbiro in usposabljanje mediatorjev, ocenjevalcev in arbitrov, sodišča vodijo liste teh oseb, sodno osebje je zadolženo za opravljanje administrativnih poslov v zvezi s postopki ADR ter za logistično podporo kot tudi za management celotnega projekta, sestanki oziroma naroki za ADR se (večkrat) opravljajo v zgradbi sodišča, v določenih primerih se tudi nagrade izplačujejo iz sredstev sodišča, za osebe, ki vodijo postopke, pa glede odškodninske in kazenske odgovornosti ter disciplinskih sankcij veljajo ista pravila kot za sodnike. Seveda tudi izven tega, s sodišči povezanega sistema ADR, obstaja privatna sfera ponudnikov ADR storitev - od trgovinskih arbitraž do gospodarskih družb, ki opravljajo postopke mediacije kot pridobitno dejavnost.[5]

Glede na pestrost ureditev procesnega prava - tako zaradi posebne ureditve postopka pred zveznimi sodišči na eni strani in 50 ločenih procesnih ureditev za sodišča zveznih držav kot tudi zato, ker posamezna sodišča z lokalnimi procesnimi redi (*local rules of procedure*) tudi sama lahko določajo postopek, ki dopolnjuje enotna zakonska pravila - je razumljivo, da so se v zadnjih letih razvili številni poskusi alternativnih metod, ki naj bi vse pripomogle k zmanjšanju obremenjenosti sodišč in zaostankov na sodiščih. Novosti - nekatere v obliki začasnih eksperimentov, druge pa že kot uveljavljene oblike - so številne: obvezni predhodni postopek mediacije (*mandatory mediation*), obvezni predhodni postopek arbitraže (*mandatory arbitration*), prostovoljne oblike mediacije in arbitraže, ki se izvajajo pri sodišču, *mini trial*, sumarno porotno sojenje (*summary jury trial*), zgodnja nevtralna evaluacija tretje osebe (*early neutral evaluation*), *neg-med* (kombinacija pogajanj in mediacije), *med-arb* (kombinacija mediacije in arbitraže), t.i. "*michigan mediation*" (kombinacija med mediacijo in nevtralno oceno) itd.[6] Po nekaterih ureditvah se pri sodiščih zadeve razvrstijo v posamezno izmed navedenih metod (glede na voljo strank, glede na zahtevnost zadeve, glede na vrednost spora) ali pa v klasični pravdni postopek - v tem primeru se govori o t.i. *Multi door courthouse* (sodišče več vrat).[7]

2. OPREDELITEV POSAMEZNIH OBLIK ADR

2.1. Mediacija

Uveljavila se je kot najpomembnejša oblika alternativnega reševanja spo-

---

[1] ***Betetto**, ADR - quo vadis, Pravna praksa, št. 1/2000, str. 7.*

[2] *Predavanje **prof. dr. Udeta**, Dnevi slovenskih odvetnikov, Čatež, 2. junij 2000.*

[3] *Gl. npr. Poročilo o napredku Slovenije pri vključevanju v EU, Poročevalec, 52/1999, str. 46.*

[4] *Npr. **Krapp**, Modelle zur alternativen Konfliktlösung an amerikanischen Zivilgerichte, Zeitschrift für Rechtspolitik, 1994, str. 115-119.*

Članek je dopolnjen in za objavo prirejen del neobjavljene študije, ki jo je avtor izdelal v okviru projekta, za katerega sta sredstva zagotovila ministrstvi za pravosodje ter za znanost in tehnologijo.

[5] *Morda vendarle ni odveč omeniti, da so tudi pravne fakultete neposredno vključene v projekte ADR - ne le prek posebnih predmetov na učnih programih (s čimer se zagotavlja usposabljanje bodočih mediatorjev ipd., pa tudi zavest bodočih pravnikov, da sodno varstvo ni edini način za reševanje sporov), pač pa tudi prek posebnih "pravnih klinik za ADR". V okviru teh klinik študenti pod mentorstvom profesorjev in zunanjih strokovnjakov (odvetnikov) ter ob podpori odvetniške zbornice sami vodijo postopke mediacije (zadeve jim v postopek mediacije lahko odstopijo tudi sodišča) v npr. sporih majhne vrednosti, sosedskih sporih ali sporih iz najemnih razmerij. Npr. ADR klinika pri Illinois University School of Law. Gl.* www.caadrs.org *(court related ADR)*

[6] *Literatura: **Stephen, Goldberg, Green, Sander**, Dispute resolution, Boston, 1985. Merry, Disputing without culture, Harvard law review, 1987, str. 2057-2073, **Edwards**, ADR - Panacea or anathema, Harvard Law Review, 1986, str. 668-684, **Schack**, Einführung in das US Amerikanische Zivilprozessrecht, München, 1995.*

[7] *Kot metodo razbremenjevanja sodišč in zmanjševanja sodnih zaostankov se danes v ZDA vedno pogosteje zagotavlja, da sodniki (državnih in zveznih sodišč) tudi po upokojitvi ostanejo delno aktivni in povezani s pravosodnim sistemom. Stranki v sporu se namreč lahko dogovorita, da bosta odločitev v sporu poverili nekemu upokojenemu sodniku in v tem primeru se uporablja izraz **privatni sodniki** oz. privatno sojenje (v praksi pa je govora tudi o "**rent a judge**"). Tovrstno privatno sojenje je lahko uveljavljeno v več oblikah. Pristojnost "privatnega sodnika" lahko temelji le na dogovoru strank (t.i. contract private judges) in v tem primeru gre v bistvu za arbitražni postopek pred ad hoc arbitražo z arbitrom posameznikom, ki je upokojeni sodnikom, njegova odločitev pa je v bistvu arbitražna odločba. Trinajst ameriških zveznih držav (med njimi npr. Kalifornija) pa je pri angažiranju upokojenih sodnikov v sodni sistem storilo korak naprej. Te države so s posebnimi zakoni (t.i. **reference statutes**) strankam omogočile, da so za odločitev v sporu pooblastile upokojenega sodnika, pri čemer je postopek pred tem **sodnikom izenačen z rednim sodnim postopkom** (tudi npr. glede javnosti, narokov, discovery - vendar pa vedno brez porote), pooblastila tega sodnika (npr. glede vabljenja prič, izrekanja sankcij za žalitev sodišča) izenačena s pooblastili rednega sodnika, sodba, ki jo izreče privatni sodnik pa **izenačena s sodbo rednega sodišča** prve stopnje (tudi glede obsega pritožbe). Gl. **Ponte, Cavenagh**, Alternative dispute resolution in business, West, Cincinnati, 1999, str. 166-171.*

rov (poleg klasične trgovinske arbitraže). Splošno jo je mogoče opredeliti kot obravnavo spora s pomočjo nevtralne tretje osebe, ki sicer ne more izdati zavezujoče odločbe (v tem se mediacija razlikuje od arbitraže), pač pa strankama v sporu pomaga omogočiti in pospešiti pogajanja, na skupnih in ločenih sestankih s strankama opredeliti in razjasniti sporna in nesporna vprašanja, spodbuditi stranki, da upoštevata ne le pravne vidike spora, pač pa tudi njune širše interese, zbližati stališča, opredeliti različne opcije rešitve spora ter doseči in formulirati sporazum, ki odpravlja spor in na novo ureja medsebojne pravice in obveznosti.[8]

Mediator si mora najprej ustvariti zaupanje pri strankah, ustvariti primerno ozračje za pogajanja, omogočiti strankam, da na skupnem sestanku predstavijo svoja videnja spora ter pričakovane rezultate, zagotavljati, da se opredelijo sporna in nesporna vprašanja, ter minimalna skupna izhodišča ter s tem zoži polje spora. Zagotoviti mora, da bo vsaka stranka razumela stališča nasprotne stranke. Težiti mora k temu, da stranki upoštevata širše razsežnosti njunega medsebojnega razmerja.

Poleg skupnih sestankov lahko vodi tudi ločene sestanke (*caucus*) s posamezno stranko, kar naj omogoči, da stranka lahko brez strahu predstavi tudi zaupne informacije glede spornega predmeta ter omogoči mediatorju, da spozna, koliko je stranka pripravljena popuščati, ne da bi se o tem neposredno seznanila tudi nasprotna stranka, ki bi to lahko štela kot izraz šibkosti nasprotnika.

Mediacija se lahko izraža v več oblikah. Najpomembnejša delitev je na t.i. facilitativno (omogočujočo) in evaluativno (ocenjujočo) mediacijo.[9]

Pri **facilitativni mediaciji** mediator ohranja bolj zadržano in pasivno vlogo ter se ne izjavlja o svojih videnjih spornih dejanskih in pravnih vprašanj ter ne predlaga možne rešitve spora. Mediator skuša doseči sporazumno rešitev spora med strankama, vendar le z omogočanjem učinkovitih pogajanj, zagotavljanjem razumevanja nasprotnih stališč ter spodbujanjem upoštevanja siceršnjih interesov strank.[10]

Pri **evaluativni mediaciji** pa mediator v postopku ravna aktivneje - strankam predstavi tudi svoje ocene glede spornih pravnih in dejanskih vprašanj ter jima pojasni, kakšna bi bila pričakovana odločitev sodišča.[11] V terminologiji trgovinskih arbitražnih pravilnikov pa se evaluativna mediacija opredeljuje kot konciliacija.

Podvrsta mediacije (pravzaprav **hibridno obliko med mediacijo in arbitražo**) je t.i. **MED-ARB**. Gre za postopek, v katerem tretja nevtralna oseba najprej nastopa kot mediator, če pa ne uspe stranki pripraviti do sporazumne rešitve spora, prevzame vlogo arbitra ter izda zavezujočo arbitražno odločbo.

2.2. Zgodnja nevtralna ocena (*Early neutral evaluation - ENE*)

Bistvena vsebina postopka ENE je v tem, da sodišče na lastno pobudo ali na predlog strank imenuje nevtralnega ocenjevalca (*neutral evaluator*), ki ima nalogo, da se sestane s strankami in njihovimi odvetniki v zgodnji fazi postopka ter jim po predstavitvi argumentov obeh strank pomaga opredeliti sporna pravna in dejanska vprašanja, jim omogočiti kritični vpogled v lastne prednosti in slabosti, omogočiti dogovor za tek postopka, načrtovati *discovery* ter realistično oceniti grozeče stroške postopka in - kar je bistveno - podati lastno oceno o predvidljivem končnem rezultatu postopka. Nevtralni ocenjevalec strankama poda mnenje o tem, kakšna bo pričakovana odločitev sodišča, kolikor je to pač glede na podatke, s katerimi se razpolaga v zgodnji fazi postopka, sploh mogoče. Zgodnja nevtralna ocena (ENE) načeloma ni sredstvo za dosego poravnave, pač pa bolj sredstvo za *case management* (čeprav ni izključeno, da se sestanek z nevtralnim ocenjevalcem zaključi s sklenitvijo poravnave).

Praktičen pomen te oblike postopka se je v zadnjem času zmanjšal (primat prevzema mediacija), pozitivne rezultate pa daje predvsem v primerih, ko sodišče oceni, da ima katera od strank nerealne predstave o predvidljivi (ne)utemeljenosti zahtevka, "*second opinion*" nevtralnega ocenjevalca pa lahko pripomore, da stranka realneje oceni svoj položaj.[12]

2.3. Obvezna nezavezujoča arbitraža

Kot posebna sodiščem pridružena (*court-annexed*) oblika ADR se je predvsem pri državnih, pa tudi pri nekaterih zveznih sodiščih, uveljavila obvezna nezavezujoča arbitraža (*Mandatory non-binding arbitration*). Gre za postopek, v katerem nevtralna tretja oseba (arbiter) na podlagi ugotovljenih dejstev in uporabe prava odloči v sporu. Odločba arbitraže je, če se obe stranki z njo strinjata, izenačena s sodno odločbo glede učinka pravnomočnosti in izvršljivosti. Od klasične arbitraže pa jo loči možnost, da stranka, ki z arbitražno odločbo ni zadovoljna, lahko zahteva ponovno odprtje zadeve pred sodiščem (trial de novo).[13]

Ne gre le za omejeno možnost (po razlogih močno omejenega) izpodbijanja arbitražne odločbe, kot je sicer uveljavljena v arbitražnem pravu. Če stranka zahteva *trial de novo*, se izvede celoten sodni postopek, kot da arbitražna odločba sploh ni bila izdana. Ta oblika arbitraže je torej lahko obvezna - v smislu, da sodišče zadevo lahko odstopi arbitraži tudi brez soglasja strank, vendar pa obenem nezavezujoča - v smislu, da se lahko po izdaji arbitražne odločbe zahteva ponovno odprtje postopka pred sodiščem. Praviloma pa je v tem primeru predpisana stroškovna sankcija - če stranka v ponovno odprtem sodnem postopku ne bo uspela

---

[8] *Gl. npr.* ***Brown, Mariott****, ADR, Principles and practice, Sweet&Maxwell, London, 1993, str. 7-18.*

[9] ***Ponte, Cavenagh****, op. cit., str. 97.*

[10] ***Tipičen potek facilitativne mediacije*** *(povzeto po: Ibid, str. 101)*

1. Prvi korak: mediatorjev otvoritveni nastop*, naj vzpostavi kredibilnost mediatorja, predstavi postopek mediacije in vlogo mediatorja, ustvari primerno ozračje*

2. Otvoritveni nastop strank*, naj pripomore k ugotovitvi nespornih dejstev, opredelitvi spornih dejstev ter obrazložitvi željenega uspeha v sporu*

3. Sestanek za pogajanja *služi izmenjavi informacij in določitvi različnih opcij (variant) za poravnavo)*

4. Ločeni sestanki mediatorja s posamezno stranko (caucus) *omogočajo ponoven pregled bistvenih dejstev ter seznanitev z zaupnimi podatki in oceno, razčiščenje in razširitev možnosti za poravnavo*

5. Zaključek postopka: *v ta okvir spada pregled vseh možnih variant poravnave, določitev smernic za implementacijo poravnave ter zapis vsebine poravnave*

[11] *Ibid, str. 97.*

[12] *Kot različica ENE se je najprej v Kanadi (npr. provinca Alberta), nato še pri sodiščih v nekaterih zveznih državah v ZDA (to obliko pa omogočajo tudi pravila gospodarskega sodišča v Londonu) uveljavila t.i.* ***zgodnja sodnikova ocena****. Sodnik je v teh ureditvah pooblaščen, da že v zgodnji fazi postopka strankama poda svoje mnenje glede verjetnega izida postopka. Zaradi nevarnosti prejudiciranja zadeve, ki lahko ogrozi sodnikovo nepristranost, lahko stranka doseže, da sodnik, ki je podal takšno zgodnjo oceno (če ne pride do poravnave, odpovedi oz. pripoznave), ne bo še naprej sodil v tej zadevi. Gl. npr. Access to Justice, The Lord Wolf Interim Report to the Lord Chancellor on the civil justice system in England and Wales, 1995, Lord Chancellor's department.*

bolj kot v arbitražnem postopku, bo morala v celoti nositi stroške postopka.

2.4. Mini trial

Ta metoda se najpogosteje uporablja v zapletenih zadevah visoke vrednosti spornega predmeta, kjer je mogoče pričakovati dolgotrajen in obsežen sodni postopek. V postopku *mini trial* sodišče lahko angažira tudi neodvisnega svetovalca, vendar to ni nujno. Mini trial se namreč lahko izvede tudi zgolj ob navzočnosti strank (praviloma vodilnih managerjev) oziroma njihovih odvetnikov.

Smisel te metode je, da stranke oziroma njihovi odvetniki na sestanku na kontradiktoren način sumarno predstavijo svoje glavne dejanske in pravne argumente (t.i. *best case presentation*).[14] Na podlagi takšne predstavitve stranke (če je vključena tretja nevtralna oseba pa nato tudi ločenih posvetov z nevtralno tretjo osebo ter njenega mnenja) nato lahko lažje kritično ocenijo svoje prednosti in slabosti in olajšana je sklenitev poravnave.[15]

2.5. Poravnalni narok (*settlement conference*)

Poravnalni naroki se izvedejo v okviru sodnega postopka - praviloma po zaključku postopka *discovery* (predhodno razkritje dokazov), lahko pa tudi v zgodnejših fazah postopka.[16] Vodi jih bodisi sodnik, ki tudi sicer sodi v zadevi, bodisi drug sodnik (z istega ali nižjega sodišča - npr. *magistrate judge*). Namen teh posebnih sestankov je preučiti možnost za sklenitev poravnave.

Sodnik, ki vodi poravnalni narok, strankam pomaga opredeliti sporna vprašanja, zbližati njuna stališča, opredeliti možne rešitve spora ter, če poskus poravnave uspe, sestaviti pisno besedilo poravnave. Izjav strank (npr. ponudbe za sklenitev poravnave) ter listin, pridobljenih v okviru tega naroka, ni mogoče uporabiti kot dokaz v nadaljnjem pravdnem postopku. Zahteva se **aktivno sodelovanje odvetnikov**, ki morajo sodišču poročati oziroma podati svoje mnenje glede možnosti za sporazumno rešitev spora.

3. OBLIKE ADR PRI ZVEZNIH SODIŠČIH

3.1. Razvoj od sedemdesetih let do Civil Justice Reform Act

Prvi začetki t.i. *court-annexed* oblik ADR pri zveznih sodiščih segajo že v sedemdeseta leta, ko se pri posameznih zveznih sodiščih prve stopnje (*district courts*) začelo uvajati posebne programe za mediacijo in arbitražo.[17] Med inovacije v osemdesetih letih sodijo sumarno porotno sojenje ter zgodnja nevtralna ocena (*ENE*).

Pomemben temelj za bolj sistematično uvedbo oblik ADR pri zveznih sodiščih pa je v posebnem zakonu iz leta 1988 (*28 US Code*, §§651-658), s katerim je kongres 10 zveznih sodišč (npr. sodišče za vzhodni New York) pooblastil za uvedbo posebnih postopkov obvezne nezavezujoče arbitraže (možnost, da sodišče zadevo brez privoljenja strank odstopi arbitraži, vendar pa stranka, ki z arbitražno odločbo ni zadovoljna, lahko zahteva ponovno odprtje zadeve pred sodiščem), še nadaljnjih 10 zveznih sodišč pa za uveljavitev prostovoljne nezavezujoče arbitraže. Dve leti kasneje (1990) pa je temelje širše uporabe postopkov ADR postavil *Civil Justice Reform Act* iz leta 1990. Namen zakona je zagotoviti pospešitev postopkov ter zmanjšanje sodnih zaostankov, glavni instrument, ki naj prispeva k temu cilju pa je sodnikovo aktivno upravljanje *postopka (case management)*. V ta okvir pa spada tudi možnost ustanovitve alternativnih oblik reševanja sporov pri sodišču (*court-annexed ADR*). Zakon nalaga sodiščem, da izdelajo poseben plan za zmanjševanje zaostankov in stroškov v civilnih zadevah. ADR pa je pri tem eden izmed šestih priporočenih šestih ukrepov *case managementa* (aktivnega ravnanja sodnika pri upravljanju konkretne zadeve).

Spodbujanje alternativnih oblik reševanja sporov med sodnim postopkom se torej povezuje s siceršnjim trendom v ameriškem civilnem procesnem pravu, ki vlogo sodnika iz nevtralnega in pasivnega opazovalca vedno bolj spreminja v vlogo aktivnega subjekta v postopku, ki s strankami odprto razpravlja o dejanskih in pravnih vidikih spora ter o možnih načinih rešitve. Na podlagi tega zakona je nato v zadnjih desetih letih večina zveznih sodišč ustanovila posebne oblike ADR in v lokalnih procesnih pravilih uredila pravila postopka (npr. mediacije, arbitraže, ENE ...).

3.2 Zakon o alternativnem reševanju sporov (*ADR Act*)

Če je omenjeni *Civil Justice Reform Act* dopustil in priporočil ustanovitev oblik ADR, pa je bil v letu 1998 z Zakonom o alternativnem reševanju sporov (*Alternative Dispute Resolution Act; Public Law 105.315; H.R.3528*) storjen še korak naprej.. V uvodu zakona zakonodajalec (Kongres) ugotavlja, da alternativno reševanje sporov, če uživa tudi podporo sodnikov in odvetnikov ter njihove zbornice in se izvaja s pomočjo ustrezno usposobljenih nevtralnih oseb, lahko prinese številne prednosti, vključno večje zadovoljstvo strank, inovativne metode reševanja sporov ter večjo učinkovitost sklepanja poravnav. Določene oblike ADR (npr. mediacija, zgodnja nevtralna ocena, mini trial, arbitraža) lahko pripomorejo k zmanjšanju zaostankov na sodiščih in omogočijo, da bodo sodišča preostale zadeve bolj učinkovito obravnavala (oddelek 2).

Zakon ne omejuje možnih oblik ADR - kot takšne oblike opredeljuje vse postopke, razen sodnega postopka pred sodnikom, v katerih sodeluje tretja nevtralna oseba, ki pomaga pri reševanju spornih vprašanj (npr. mediacija, ENE, minitrial, arbitraža). Zakon zveznim sodiščem nalaga obveznost, da ustanovijo sodiščem pridružene oblike za ADR ter v lokalnih pravilih uredijo postopek (novi čl. 651b US Code 28). Vsako zvezno sodišče je dolžno ustanoviti vsaj eno od oblik ADR (čl. 652a). Ob tem lahko sodišča v lokalnih pravilih postopka po predhodnem posvetovanju z odvetniško zbornico, določijo vrste zadev, ki so izključene iz postopkov ADR (za katere je torej pridržano izključno odločanje sodnika). Vsako zvezno sodišče mora izdelati program alternativnega reševanja sporov, ki naj vzpodbudi in promovira uporabo postopkov ADR. Glede že

---

[13] ***Schack***, *Einführung in das US Amerikanische Zivilprozessrecht, München, 1995, str. 82.*

[14] ***Ponte, Cavenagh***, *op. cit., str. 145.*

[15] *V prispevku posebej ne obravnavam t.i.* ***sumarne porotne obravnave (Summary jury trial)****, saj je vezana na institut porotnega sojenja kot specifiko anglosaškega pravnega kroga. Tudi ta oblika ADR pride v poštev pri zapletenih zadevah, v katerih je pričakovati zamuden in drag sodni postopek. Namen tega postopka je, da stranke v skrajšanem postopku pred simulirano poroto lahko spoznajo, kakšna bi bila pričakovana odločitev prave porote. Sicer je postopek podoben mini trialu.*

[16] *Npr.* ***Schwarzer***, *ADR and the federal courts, Questions and decisions for the future, FJC, Directions, no 7, Washington, 1994, str. 3, obj. tudi na:* www.fjc.gov/altdisres/fjcdirno7/schwarze.html

[17] ***Plapinger, Stienstra***, *ADR and settlement in the federal district courts, A sourcebook for judges and lawyers, CPR, Washington, 1998, str. 3 in nasl.*

predhodno obstoječih oblik ADR pri zveznih sodiščih zakon določa, da lahko ostanejo v veljavi še naprej, sodišča pa naj preučijo, ali so potrebne reforme, da se ti programi uskladijo z novim zakonom (čl. 651c). Sodišča so obenem dolžna zaposliti posebno osebo kot (administratorja postopkov ADR) s potrebnim znanjem s področja ADR, ki je zadolžena za ustanovitev, upravljanje, nadzor in ocenjevanje programa ADR. Ta oseba je lahko zadolžena tudi za izbiro, ocenjevanje in usposabljanje oseb, ki bodo vodile postopke ADR.

Zakon podrobneje ne urejuje postopkov ADR - to je materija, ki jo urejajo lokalna pravila postopka posameznih zveznih sodišč. Ureja pa določena skupna vprašanja.

Zakon poudarja pomen **načela zaupnosti** (čl. 652d): zagotovljena mora biti zaupnost informacij in dokumentov, ki se razkrijejo v postopku ADR. Vsako sodišče mora voditi listo nevtralnih oseb, ki jih je mogoče pooblastiti za vodenje postopkov ADR (čl. 653a). Sodišča so zadolžena, da s pravili izbora, ocenjevanjem in izobraževanjem zagotovijo strokovnost. Za vodenje postopkov ADR je mogoče določiti sodnike drugih sodišč (nižjih državnih sodišč - magistrate judges), osebe iz sektorja privatnih ponudnikov ADR storitev ter osebe, ki so prek programov sodišča usposobljene za vodenje postopkov ADR (čl. 653b).

Sodišča so dolžna stranke opozarjati na možnost uporabe postopkov ADR, odvetnikom se nalaga obveznost, da preučijo možnost uporabe teh postopkov (in to sodišču tudi pisno sporočijo), lokalna pravila sodišč pa morajo urediti pravila postopka.

Sodiščem je lahko prepuščena široka **diskrecijska pravica, ali bodo stranke (tudi obvezno) napotili na določen postopek ADR ter izbor konkretnega postopka** (mediacija, *ENE, mini trial*, arbitraža). Poudariti velja, da zakon dopušča le neobvezno arbitražo (torej, če obe stranki soglašata) - čl. 654a, pri čemer arbitraža ni dopustna, če gre za spor o ustavnih pravicah ali če je vrednost spornega predmeta nad 150.000 $. Pač pa tistih 10 sodišč, ki so bila že dotlej z zakonom pooblaščena za vodenje obveznih arbitraž, to obliko lahko ohrani tudi v bodoče - čl. 654d (obvezne arbitraže so precej bolj razširjene pri sodiščih zveznih držav).

Glede **arbitrov** zakon določa enaka pravila o izključitvi odgovornosti kot za sodnike (čl. 655c). Če arbitraža ni zavezujoča, stranke lahko zahtevajo ponovno odprtje postopka pred sodiščem. Za takšen primer zakon določa, da se sodnik ne sme seznaniti z odločitvijo arbitraže (čl. 657b). Šele če poteče rok za zahtevo *trial de novo* (ponovno odprtje postopka), se arbitražna odločba vroči sodniku, ki nato izda sodbo, v katere izrek prevzame izrek arbitražne odločbe.

Zakon se dotika tudi vprašanja **stroškov oziroma nagrad** osebam, ki vodijo postopke ADR - lokalna pravila sodišč smejo (niso pa dolžna) določiti pravico do nagrade in njeno višino.

3.3. Skupne značilnosti[18]

Vrste ADR: Daleč najpomembnejša oblika ADR je mediacija - uveljavljena praktično pri vseh od 100 zveznih sodišč. Arbitraža je uveljavljena pri 20 sodiščih, od tega pri dveh[19] na način Med-Arb (da se torej arbitražni postopek lahko uvede šele, če predhodno ne uspe mediacija). Postopki zgodnje nevtralne ocene se izvajajo pri 14 sodiščih. Postopki mini trial in summary jury trial so mogoči pri polovici zveznih sodišč. Okoli 10 sodišč organizira vsako leto tudi t.i. "tedne za poravnavo" (*settlement week*). Pri večjem številu sodišč gre danes za t.i. *multi-door courthouse*, torej pri sodišču obstaja več oblik ADR in sodišča v vsakem konkretnem primeru izberejo oz. strankam ponudijo najprimernejšo.

Način odstopa zadev: Pri večini sodišč se zadeve v poseben postopek ADR ne odstopijo avtomatično, pač pa na predlog strank ali če sodnik glede na okoliščine primera presodi, da bi to bilo smiselno. Avtomatično odstopanje zadev po vnaprej določenih kriterijih (npr. vrednost spora) je redkost (npr. obvezna nezavezujoča arbitraža za spore pod 100.000 USD pri sodiščih v New Yorku in New Jerseyu). Vmesna rešitev med obvezno in neobvezno arbitražo je t.i. Opt-out arbitraža (tj. sodišče obvezno odstopi zadevo arbitraži, če pa se stranka s tem ne strinja, se mora postopek nadaljevati pred sodiščem - npr. zvezno sodišče za zahodno Pennsylvanijo). V večini primerov pa je odgovornost sodnika, da oceni, ali bi lahko določena oblika ADR v konkretnem primeru pripomogla k mirni rešitvi spora. Kot pomemben element materialnega vodenja postopka (*case management*) se torej sodniku nalaga obveznost aktivnega ravnanja ter vnaprejšnjega vrednotenja oziroma študija zadeve, da bo lahko opredelil, katera oblika ADR (če sploh katera) je najbolj primerna za konkreten primer.[20] Tudi pri t.i. obveznih arbitražah aktivnost sodnika pri opredeljevanju, ali je arbitražni postopek smiseln, ni popolnoma izključena - stranke namreč predlagajo sodišču, da jih oprosti obveznosti arbitražnega postopka - v več primerih sodišča tak predlog strank tudi upoštevajo.[21]

Obveznosti odvetnikov in strank: Večina lokalnih procesnih pravil sodišč nalaga odvetnikom, da se s svojo stranko in z odvetnikom nasprotne stranke posvetujejo o možnostih uporabe ADR. Obveznost ni zgolj načelna: v pisni vlogi sodišču (vloga glede t.i. *case management plana*) mora odvetnik pojasniti, ali je to obveznost izpolnil in ali meni, da bi katera izmed oblik ADR lahko bila koristna v konkretni zadevi. Glede same izvedbe postopkov ADR se praviloma zahteva osebna prisotnost strank ali pooblaščencev s polnim pooblastilom za sklenitev poravnave ter sodelovanje v postopku v dobri veri. Nesodelovanje lahko povroči sankcije: denarne kazni, tudi odgovornost za žalitev sodišča *contempt of court* ter v primeru nezavezujočih arbitraž možnost, da sodišče zavrne zahtevek za odprtje postopka (*trial de novo*), če stranka v arbitražnem postopku ni sodelovala v dobri veri.

Časovni okvir za izvedbo postopkov ADR: Sprva je veljalo, da so postopki ADR smiselni le v primeru, ko so stališča strank že dovolj znana in ko je tudi že izveden postopek *discovery* (izmenjava dokumentov in dokaznih izjav pred začetkom obravnave). Danes pa je večinoma sprejeto, da mora sodnik že v zgodnji fazi postopka v okviru *case management* oceniti značilnosti zadeve in primernost njenega morebitnega odstopa v postopek ADR. Pogosto postopki mediacije danes tečejo vzporedno s postopkom *discovery*. Predvsem pa je ENE - zgodnja nevtralna ocena (kot izhaja že iz ime-

[18] ***Plapinger, Stienstra***, *op. cit., str. 1-70*

[19] *Northern District of Alabama in Eastern district of Washington.*

[20] ***Plapinger, Stienstra***, *op. cit., Introduction and Analysis, str. 5.*

[21] *Gl.* ***Rauma, Krafka***, *Voluntary arbitration in eight federal district courts, an evaluation, Federal juditial center, Washington D. C., 1994, str. 30 in nasl.*

na) - oblika ADR, ki se jo izvaja v zgodnji fazi postopka - delno kot sredstvo za omogočitev poravnave, delno pa kot ukrep case managementa, ki naj strankam (in sodišču) omogoči ugotovitev o najprimernejših nadaljnjih korakih v postopku.

Liste oseb, ki vodijo postopke ADR - izbor in usposabljanje: Pri nekaterih sodiščih postopke ADR sicer vodijo sodniki (tudi dodeljeni sodniki državnih sodišč - magistrate judges), vendarle pa se v veliki večini primerov programi ADR opirajo na nevtralne pravne strokovnjake (izven sodišča), to pa so **praviloma odvetniki**. Značilnost ureditev v Ameriki je torej tudi **v aktivni vlogi odvetnikov in njihovih zbornic pri vodenju alternativnih oblik reševanja sporov**. V veliki večini primerov sodišča vodijo posebne liste oseb (praviloma odvetnikov), ki lahko opravljajo naloge mediatorjev, arbitrov in ocenjevalcev - za konkretni primer izberejo osebo, ki vodi postopek ADR, s te liste. V občutni manjšini so sodišča, ki se naslanjajo na zasebne profitne in neprofitne organizacije ponudnikov ADR storitev (v letu 1997 le tri sodišča), oziroma ki pooblaščajo npr. odvetniško zbornico ali ministrstvo, da skrbi za izbiro mediatorjev, arbitrov in ocenjevalcev ter za vodenje ustrezne liste. Praktično vsa lokalna procesna pravila sodišč določajo kriterije, ki jih morajo izpolnjevati osebe, ki želijo voditi postopke ADR (pravna izobrazba, odvetniška praksa, članstvo v *Bar association*), v številnih primerih pa je potrebna pridobitev posebne licence, za katero je (vsaj za mediatorje) treba opraviti še specializirane tečaje s posebnih strokovnih področij, povezanih z mediacijo.[22] Tudi te tečaje v večini primerov organizira sodišče s pomočjo odvetniških zbornic, ali pa vsaj nadzoruje njihovo kvaliteto. Poleg strokovne kvalitete pa se vedno večja pozornost namenja tudi problematiki poklicne etike oseb, ki vodijo postopke ADR (kodeksi etike). ADR namreč lahko uspe le ob soglasju strank, zato je v veliki meri odvisen od zaupanja strank v strokovne in etične kvalitete oseb, ki te postopke vodijo.[23]

Pomembno je tudi vprašanje disciplinske, odškodninske in kazenske **odgovornosti** oseb, ki vodijo ADR postopke - **vprašanje imunitete**. Glede disciplinske odgovornosti veljajo praviloma enaka pravila kot za sodnike. Redka pa so procesna pravila, ki se opredeljujejo do vprašanja kazenske in odškodninske odgovornosti - kaže, da gre razvoj sodne prakse v smeri izenačevanja položaja teh oseb s položajem sodnikov. Omeniti velja, da oseba, ki je vodila postopek ADR, v primeru, da ta ne uspe, v nadaljnjem poteku sodnega postopka ne more zastopati posamezne stranke, sporno pa je, kako široko se ta omejitev tolmači (ali velja npr. tudi za ostale odvetnike v odvetniški družbi).

Stroški: Pri večini sodišč velja ureditev, da stranke plačajo nagrado osebi, ki vodi postopek ADR (razen pri postopkih obvezne arbitraže, kjer se nagrada arbitrom vedno izplača iz državnih sredstev). V manjšini so sodišča, kjer so mediatorji dolžni opravljati delo pro bono, pri enem sodišču (v državi Missouri) pa delo mediatorja opravlja oseba, ki je redno zaposlena na sodišču. Glede višine nagrade pride v poštev možnost upoštevanja tržne cene (na listi oseb, ki vodijo postopke ADR, se vpišejo tudi njihove tarifne postavke) ali pa cene, ki jo v procesnih pravilih določi sodišče. Več sodišč ob tem zahteva, da mora mediator vsaj določeno število ur v posameznem postopku opraviti pro bono in je šele za presežek upravičen do plačila. Cena je lahko določena za uro (tipično: 150 $) ali pa za sestanek (tipično: 250 $). **Revne stranke lahko sodišče oprosti plačila stroškov**, v tem primeru se nagrada mediatorju izplača bodisi iz sredstev sodišča ali pa mora mediator opraviti delo brezplačno (kar pa se mu šteje v določeni minimum pro bono delovnih ur, ki jih mora v letu opraviti vsak ameriški odvetnik). Prostovoljnost programa ADR še ne pomeni nujno, da se zahteva plačilo in obratno: obveznost programa še ne pomeni nujno, da bo ta za stranke brezplačen (razen pri arbitraži).

4. SKLEPNO

Obravnavani sistem gotovo predstavlja zanimivo in lahko tudi uspešno ureditev alternativnega reševanja sporov, saj kljub temu, da gre za izvensodno reševanje sporov, ohranja povezavo s sodišči, kar zagotavlja boljše upravljanje sistema, večjo kvaliteto, pa tudi večje zaupanje uporabnikov.

Za uspeh sistema je velikega pomena tudi vloga odvetnikov, saj v veliki večini primerov postopke ADR vodijo odvetniki.

Tudi pri nadaljnjem obravnavanju te problematike **v slovenskem pravu** ne bo mogoče zanemariti izkušenj in rešitev v ameriškem pravu. **Seveda pa tudi ni mogoče enostavno sklepati, da bi se enak sistem uspešno uveljavil tudi pri nas.** Nenazadnje tudi zato, ker uspeh alternativnega reševanja sporov ni odvisen le od ustrezne pravne ureditve, pač pa tudi od tradicije, mentalitete in (pravne) kulture. Res je sicer, da se tako ameriška kot slovenska družba označujeta za "pravdaške" (*litigious*), pa vendar obstaja zelo velika razlika: Američani so gotovo bolj pripravljeni (tudi po vložitvi tožbe) na kompromis, pogajanja, iskanje rešitve brez pomoči države oz. sodišča (tudi pred uveljavitvijo formalnih postopkov ADR se je v ZDA več kot 90 % sodnih postopkov končalo brez kontradiktorne odločbe sodišča!), medtem ko je v kontinentalnem evropskem krogu vendarle bolj uveljavljeno pričakovanje avtoritativne odločitve (in pomoči) države.

Opozoriti pa velja tudi: predstavljena ameriška ureditev zanika pri nas razširjena pričakovanja, da alternativno reševanje sporov predstavlja bistveno razbremenitev za državo in sodnika!

T.i. *court annexed ADR* namreč predstavlja izdatek za državo v kadrovskem (ne za osebe, ki vodijo postopke ADR, pač pa za administrativno in logistično podporo), finančnem, časovnem in prostorskem (kolikor se postopki vodijo v zgradbah sodišč) pogledu. Pa tudi posameznemu sodniku, ki vodi postopek, možnost napotitve strank na postopek ADR ne pomeni le razbremenitve, pač pa pred tem odgovornost in breme, da v okviru *case managementa* (v smislu materialnega procesnega vodstva) z vnaprejšnjim študijem zadeve ugotovi, ali je sploh primerna za npr. poskus mediacije.

---

[22] *Gl. npr.* ***Smoyer****, District of Columbia Superior Court, Multi Door Dispute Resolution Division, članek objavljen na: www.bickerman.com/court-annex.shtml*

[23] *Npr.* ***Baruch-Bush****, The dillemas of mediation practice, A study of ethical dilemmas and policy implications, v: Golann Dwight, Mediating legal disputes, effective strategies for lawyers and mediators, 14. poglavje, Little Brown&co, 1996, str. 74 in nasl.*

Vloga odvetnika pri alternativnem reševanju sporov (ADR)

mag. Bojan Kukec

V tem strokovnem članku poizkušam prikazati vlogo odvetnika pri alternativnem reševanje sporov zgolj iz zornega kota odvetnika - praktika, čeprav ima gotovo še več drugih vidikov, saj gre za precej zapleteno in večplastno tematiko.

I. Ugled odvetništva v javnosti: potrebni, pa ne zadostni pogoj

Za uspešno vlogo odvetnika pri alternativnem reševanju sporov je gotovo najpomembnejši ugled odvetništva ter s tem povezana predstava o odvetnikih, njihovi nepristranosti, neodvisnosti ter osebnem poštenju in visokih etičnih načelih. Zato sta takšna predstava in ugled potrebni, pa še zdaleč ne zadostni pogoj, da bi odvetniki uspešno sodelovali pri mirnem - alternativnem reševanju sporov tako v izvensodnih (predsodnih) kot v sodnih postopkih. No, o razvrstitvi oblik ADR kasneje. Naj v uvodnem delu navedem najprej pet negativnih primerov predstave o odvetnikih v javnosti, ki ni od včeraj, temveč se vleče že skozi celotno zgodovino. Resnični primeri iz odvetniškega življenja lahko najbolje orišejo, kje so temeljni problemi. Vendar ne gre vreči puške v koruzo. Na zaključku prispevka podajam še tri pozitivne primere, ki vendarle kažejo, da se razmere izboljšujejo, med drugim tudi z novim predlogom sprememb in dopolnitev Zakona o odvetništvu (ZOdv-a),[1] in še posebej predlogom novega zakona o brezplačni pravni pomoči (ZBPP).[2]

Ta strokovni članek je prirejeni (in delno aktualizirani) koreferat na Dnevih slovenskih odvetnikov 2000, na katerih je uvodni referat o alternativnem reševanju sporov prispeval ustavni sodnik prof. dr. Lojze Ude, zaključil pa bivši predsednik CCBE iz Bruslja, odvetnik iz Barcelone Ramon Mullerat s temo: "Odvetnik v letu 2010".

1. Iz Valvazorjeve "Slave Vojvodinje Kranjske"[3] lahko povzamemo šaljivi, pa vendar tudi družbenokritični prikaz advocatusov, saj je zapisano: "... Take množitelje in sejalce pravd je poznal v svojem času že učeni latinski pisec komedij Plavtus, ki je pustil za take podpihovalce prepirov tole priporočilo v svoji komediji (v latinščini) "Poenulus" (Kartažan)" ... "Danes niso bolj prevejani v jusu tisti, ki naperjajo tožbe (poklicni juristi) kakor tile tu, ki sejejo prepire, če ni nič pravd ...".

Po mnenju odličnega prevajalca Mirka Rupla se besedi "tile tu" nanašata na advokate, ki nastopajo v Plavtovi komediji. (v času republikanske rimske dobe). Besedna šala je v tem, da je uporabljen namesto "juris doctiores" (bolj učeni v pravu) izraz "juris coctiores" (bolj premeteni, bolj prevejani v pravu). Latinsko "coctus" pomeni kuhan, prenešeno pa tudi premeten, prevejan.

2. Kolega dr. Peter Čeferin v svoji doktorski disertaciji[4] predstavlja pismo odvetnika dr. Josipa Kušarja poslano Kranjski odvetniški zbornici leta 1902, v katerem vprašanje sodnika, ki je imel zamudo na neki sodni obravnavi, kdaj bo prišla njegova zadeva na vrsto; sodnik pa mu je odvrnil, da na to vprašanje ne more odgovoriti, ... "ampak, da bodo obravnave tem hitreje končane, čim manj bo odvetnikov zraven ...".

3. Tudi v novejšem času imamo podobne primere ocenjevanja odvetnikov. Dr. Andrej Berden je na Dnevih slovenskih pravnikov v Portorožu 1997. leta[5] zavzel stališče, da: ... "žal določeni primeri in izkušnje kažejo, da ti (odvetniki op. p.) velikokrat delujejo kot generator počasnega teka sodnih postopkov ...". Nato pisec svojo ugotovitev argumentira, da do sodnih postopkov velikokrat sploh ne bi prišlo, če bi odvetniki strankam pravilno svetovali in pravdanje odsvetovali." Če so izpolnjeni pogoji, bi morali delovati z vsemi močmi, da se poravnava sklene; včasih je nemogoča, prav zaradi agresivnega delovanja odvetnikov. Sodni postopki bi bili krajši, če bi odvetniki skladno z odvetniško etiko pomirjevalno vplivali na stranke, ne pa s svojim ravnanjem dodatno vplivali na zaostrovanje spornih razmerij, zlasti pa ne s svojim ravnanjem iritirali tako sodišča kot nasprotne stranke, ki je v večini primerov čustveno vpletena v sporno razmerje (navedeno velja za obe stranki v civilnih postopkih). Sodni postopki bi bili krajši in zlasti cenejši, če bi se odvetniki izogibali preštevilnim in nepotrebnim pripravljalnim vlogam, zlasti pa, če teh zaradi zavlačevanja postopkov ne bi vročali sodišču in nasprotnim strankam šele na narokih. To govori tudi o potrebi po spremembah v procesnih zakonih.[6] ... Treba je vzpostaviti ustrezna merila ter stimulirati dobro in destimulirati slabo delo odvetnikov. OZS pa bi morala rigorozno izločevati iz svojih vrst vse, kar tja ne spada". Če si dovolim komentirati zgornje, dokaj ostro stališče: kar drži in mu ni veliko dodati. Naj dodam še svoje stališče: v vsakem poklicu je med zrnjem seme in plevel. Tudi odvetniki smo zgolj ljudje, z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi.

4. Asistent - stažist na Pravni fakulteti v Ljubljani je v članku, objavljenem v Pamfilu,[7] "Veš pravnik svoj dolg?" zapisal: ... "Kaj je tisoč odvetnikov na dnu morja, privezanih z verigo? Dober začetek ..., in nadalje ... "tipični predstavnik tega vse bolj osovraženega poklica je po splošnem mnenju laične javnosti, brez moralnih zadržkov in načeloma pripravljen za denar storiti skoraj vse ..." Če si dovolim kratek komentar. Ni jasno, iz kakšnih analiz in podatkov pisec izpeljuje svojo vrednostno oceno,

---

[1] *Poročevalec DZ RS, špt. 84/2000, z dne 22. 9. 2000*

[2] *V mislih imam zadnji predlog Vlade RS iz septembra letos, ne tisti prvotni predlog Zakona o nadomestnem reševanju sporov in brezplačni pravni pomoči (ZNRSBPP), ki ga je vložila ZLSD, predlog pa sestavila nevladna organizacija PIC. Novi vladni predlog je veliko bolj sprejemljiv za slovensko odvetništvo, medtem ko je bil prvi ZNRSBPP tako vsebinsko kot nomotehnično pravni "zmazek" in ga je kot takšnega ocenil tudi upravni odbor OZS. Nenazadnje negativno stališče do njega zavzela tudi Vlada RS (10. 2. 2000) in Sekretariat za zakonodajo in pravne zadeve Državnega zbora RS (8. 3. 2000).*

[3] *Valvasor J.V. : Slava Vojvodine Kranjske, Mladinska knjiga Ljubljana, 1977, stran 204 in 330.*

[4] *Čeferin P.: Neodvisnost odvetnika, posebej v Sloveniji, 1868 do 1988 (doktorska disertacija), ČZ Uradni list SRS, stran 4*

[5] *Berden A.: Zakonodaja, sodstvo in pravna zavest, Podjetje in delo, št. 6-7, Ljubljana 1997, stran 770-787*

[6] *Takšna sprememba ZPP se je že zgodila z uvedbo "eventualne maksime" po 286. členu novega ZPP (julij 1999).*

[7] *Kovačič B.: As. staž. na PF v Ljubljani, Pamfil, št. 1/2000, stran 21*

da gre za "vse bolj osovraženi poklic"?, saj iz nadaljevanja besedila njegovega članka to ni razvidno.

5. V slovenskem časniku smo v rubriki "Dnevnikov parlament" s podnaslovom "Odvetniška mafija"[8] prebrali, da je poslanec Državnega zbora Ivo Hvalica trdil, da imamo danes mafijske odvetnike, ki zagotavljajo prednost tistemu, kar oni hočejo. To je (po poslančevi oceni) dejstvo; mi imamo danes odvetnike, ki ustrahujejo sodišča, mi imamo danes odvetnike, ki si upajo blefirati in celo nekaj zahtevati pred preiskovalno komisijo DZ! Ti ljudje so močni, pa se nihče ne zgane", je bil zgrožen Hvalica. In mimogrede je nadrl državno sekretarko na pravosodju Nives Marinškovo, ki je v klopi nemirno zmajevala z glavo nad njegovimi govorniškimi vragolijami ...

Po drugi strani pa je že kar precej odvetnikov tako v preteklosti,[9] kot v sodobnosti[10] afirmativno pisalo o ugledu in etiki odvetništva . Barvita je primerjava dr. Plauštajnerja, ki posameznega odvetnika primerja z listi na drevesu (Odvetniška zbornica), pri čemer je odvetnik "kot življenjski sok na tem drevesu". Tudi gost letošnjih Dnevov slovenskih odvetnikov Ramon Mullerat je v svojem referatu na temo "Odvetništvo leta 2010" utemeljeno opozoril,[11] da "bi morali, tudi pri izobraževanju odvetniki opustiti gladiatorsko držo (zmagati za vsako ceno) in jo nadomestiti s pomirjevalno držo. Če bomo enkrat potisnili v stran naša etična načela, bomo postali trgovci; če hočete pošteni trgovci, vendar ne bomo več advokati"""". Piše še, da je optimist in verjame, da smo v uporabi pogajalskih kriterijev in metod odvetniki v praksi lahko odlični profesionalci.

II. Pravne podlage za vlogo odvetnika pri ADR

1. Pravni viri in zakonodaja

a) Mednarodne norme

- Konvencija št. 84 MOD izrecno določa preventivni, torej mirni način reševanja sporov.

- Še pomembnejša je Konvencija št. 98 MOD, o pospešenem dogovarjanju in mirnem reševanju sporov ter,

- Priporočilo MOD o prostovoljnem posredovanju in arbitraži št. 92 (recomendation) iz leta 1951.

Na splošno pogledano je obilo mednarodno pravnih podlag (samo s področja delovnega prava je trenutno veljavnih 33 Konvencij MOD, 23 Direktiv EGS - EU, Uredbe, tri Priporočila; ki vse vsebujejo posebne določbe o sodnem varstvu in različnih oblikah izvensodnega reševanja sporov.[12]

- Za slovensko odvetništvo je še posebej pomembno upoštevati Evropski odvetniški kodeks CCBE iz Bruslja,[13] ki v točki 4. 5. (prenos razmerja na arbitre itd.) "določa, da se pravila v zvezi z odvetnikovim odnosom do sodišča uporabljajo tudi za njegove odnose z razsodniki ali katerikolimi osebami, ki opravljajo pravosodne ali kvazi pravosodne funkcije, četudi samo začasno". Takšne odnose s sodiščem pa ta kodeks določa v točki 4.1. do 4.5.[14]

b) Slovenska ureditev

- **Zakon o odvetništvu** ter (smiselno) tudi **Statut OZS** (28. člen, točka 22 in 29) in še posebej Kodeks odvetniške poklicne etike napotujejo odvetnika k mirnemu alternativnemu reševanju sporov. Tako npr. Kodeks v 53. točki določa ..."naj odvetnik skuša preprečiti zaostritev sporov in doseči mirno rešitev". Isti vir ima še eno določbo (točka 29), ki zapoveduje v osebnih sporih z odvetnikom, naj si odvetnik prizadeva, da reši spor z neposrednimi razgovori ali s posredovanjem svojega območnega zbora odvetnikov.[15]

- Največ sprememb v zakonodaji v zadnjem času gotovo prinaša **novi ZPP** (1999), ki v 86. do 101. členu vsebuje nove določbe o pooblaščencih. Gre za uvedbo ekskluzivitete odvetništva, ter odvetniški monopol po vzoru s primerljivimi evropskimi rešitvami. Pri tem je treba natančno razlikovati med obema institutoma, kot utemeljeno opozarja teorija,[16]to je med institutom obveznega odvetniškega zastopanja, za katerega je moč označiti ureditev, po katerih stranka v postopku ne sme nastopati sama, pač pa jo mora pred sodiščem zastopati odvetnik. Za odvetniški monopol,[17] pa gre pri ureditvi, ko stranka v postopku sicer lahko nastopa sama (ne gre torej za obvezno zastopanje), vendar, če se odloči, da naj jo v postopku zastopa druga oseba, lahko za zastopanje v postopku pooblasti le odvetnika.[18]

- Tudi 86. člen **novega ZKP** oškodovancem, ki so mladoletni določa obvezno postavitev odvetnika in s tem pripomore k večji veljavi odvetniškega poklica pri krepitvi pravne varnosti, in še posebej pravne pomoči ter s tem mirnega reševanja sporov.

- Podobno kot mednarodne norme (Konvencija št. 84 MOD) tudi **19. člen ZOR** v civilnem pravu in **15. člen ZDSS** (v delovnem pravu) v zvezi s 392. in 393. členom ZPP (1999) urejajo preventivni, torej mirni, način reševanja sporov. Po navedenih določbah ZPP pa je možno poravnavo izpodbijati s tožbo na razveljavitev sodne poravnave.

- Tudi **Zakon o stavki** ureja mirno reševanje sporov v 4. členu.

- Možnost poravnave pred vložitvijo tožbe (ali predloga v kolektivnem delovnem sporu) pa ureja 309. člen ZPP. Pri tem naj mi bo dovoljena **kritična pripomba**. Menim, da je treba razlikovati možnost v ZDSS, ki je namenjena izpodbijanju arbitražnih odločb (14. člen v zvezi s 26. do 28. členom). Menim, da v (interesnem) kolektivnem delovnem sporu ne bi bilo dovoljeno izpodbijati arbitraž pred sodiščem zato, ker Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in Ustava RS govorita o sodnem varstvu pravic in dolžnosti, ne pa o varstvu interesov. Sicer pa se zavzemam za izpodbijanje iz omejenih razlogov, če je zakonodajalec takšno možnost že predvidel. Sicer pride do nesmiselne situacije, ko se po nepotrebnem kopičijo sodne instance in postopki, kar vse pa omogoča zgolj zavlačevanja.

---

[8] *Poglajen J.: Dnevnik, 17. 3. 2000 stran 4.*

[9] *Kreč V.: Odvetniki in poklicna etika, Pravnik št. 9-10, 1993, stran 445-452*

[10] *npr. Plauštajner K.: Etični izzivi slovenskemu odvetništvu, Pravna praksa št. 12/1988, stran 1-priloga in Kodeks odvetniške etike, sveta odvetniških zbornic EU, Pravna praksa št. 12/1998, IX. priloga.*

Stupan M.: Etični izzivi slovenskemu odvetništvu - replika, Pravna praksa št. 18/1998, stran 39

[11] *Mullerat R.: "Odvetništvo leta 2010", članek objavljen v celoti v tej številki našega glasila!*

[12] *Več o tem Kresal B.: Strategija razvoja pravnega sistema RS do leta 2010, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 1999 - priloga, stran 35-47*

[13] *Code of Conduct for Lawyers in the European Community,sprejet oktobra 1988 v Strasbourgu in dopolnjen v Lyonu novembra 1998.*

[14] *Kodeks odvetniške etike Sveta odvetniških zbornic in združenj EU (Code of Conduct CCBE iz Bruslja) je objavljen v Pravni praksi, št. 12/98, prevod: dr. K. Plauštajner.*

[15] *Očitno je v tej točki Kodeksa mišljeno mirno reševanje sporov med samimi odvetniki v okviru OZS - notranja mediacija.*

[16] *Galič A.: Obvezno zastopanje stranke po odvetniku v pravdnem postopku, Podjetje in delo, št. 6-7/98, stran 109*

[17] *Izraz "odvetniški pravni monopol", skovan v Franciji, kljub določnosti ni dober, ker namiguje, da je bil sprejet le v interesu odvetnikov, medtem ko je njegov "ratio" zaščita javnosti (javnega interesa).*

[18] *Obširneje o tem: Kukec B.: Ekskluziviteta odvetništva, Pravnik, Ljubljana 1998, št. 9-10, stran 54-560*

V nekaterih državah so celo v sodnih postopkih uvedli posebne inštitute za ADR (npr. "registrerji" v izraelskem pravu in mirovni sodniki). Sodni postopek je namreč "ultima ratio".

Zato je treba (tako v praksi kot v teoriji) razlikovati:

- ADR v izvensodnem[19] postopku in

- ADR v sodnem postopku.

2. Stališča doktrine

V zadnjem času smo na Slovenskem dobili kar nekaj kvalitetnih strokovnih pravnih podlag v zvezi z ADR. V raziskovalnem projektu z naslovom "Strategija razvoja pravnega sistema RS do leta 2010", s podnaslovom: "Perspektive alternativnega reševanja civilno pravnih in delovnih sporov kot načina razbremenjevanja sodišč v Republiki Sloveniji",[20] so posebej dragoceni prispevki dr. Udeta in dr. Wedam - Lukićeve o arbitražnem reševanju sporov ter dr. Galiča o alternativnih oblikah reševanja sporov po 6. členu EKČP ter 23. členu Ustave RS. Gradivo ima veliko koristnih pobud in predlogov, moti me le, da k takšnemu raziskovalnemu projektu ni bil povabljen nihče od odvetnikov.[21]

V zadnjem času se na Slovenskem kar nekaj praktikov (predvsem sodnikov), kot sta npr. mag. Nina Betetto in dr. Janez Novak, ukvarja s problematiko ADR.[22]Obširno literaturo mednarodne doktrine o ADR ne bom navajal posebej zaradi omejenosti prostora, čeprav je že zelo razvito tovrstno področje in obstajajo obširna znanstvena in strokovna dela.

Naj zgolj fragmentarno omenim, da bi lahko **oblike ADR v primerjalnem pravu** razvrstili kot:

a) **dobre usluge** (good services) - npr. v mednarodnem pravu vloga bivšega ameriškega obrambnega ministra Perrya v sporu Slovenije s Hrvaško, o Piranskem zalivu,

b) posredovanje (**konciliacija** - third party intervention)

c) pomirjenje (pravilneje: mirjenje - **mediacija**)

č) arbitraže, (ki jih po vsebini, obliki in posledicah delimo v različne podzvrsti),

d) **sodišča (tribunali)**.

V primerjalnem pravu je opaziti tudi **terminološke probleme**, saj se v posameznih pravnih sistemih zelo različno označujejo in opisujejo npr. konciliacija, mediacija, arbitraža, prav tako tudi sodišča in postopek pred njimi (tribunali, courts, pretrial procedure), zato je velika raznolikost opredelitev ADR in pristojnosti organov, ki pri tem odločajo. Zlasti med posredniki in miritelji često v primerjalnih pravnih sistemih ni razlik. Menim pa, da je ob natančni proučitvi le moč opaziti bistveno **razliko**, ki je v intenzivnosti in obsegu njunega delovanja. Posrednik (konciliator) posreduje svoja stališča za rešitev spora, miritelj (mediator) pa deluje tako, da daje že določene predloge za rešitev spora.

III. ADR in odvetniki v praksi

1. Najpogosteje se odvetniki pojavljamo kot udeleženci sklepanja različnih (izvensodnih in sodnih) poravnav.
2. Odvetniki delujemo (v Sloveniji) tudi kot arbitri (npr. pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve v delovnih sporih) in kot člani stalnih arbitraž (npr. pri Gospodarski zbornici Slovenije).
3. Tudi v mednarodnem prostoru sodeluje nekaj odvetnikov v ADR (npr. odvetnica Tjaša Andree Prosenc je članica ICAS,[23] ki je organ Mednarodnega olimpijskega komiteja).
4. Kar nekaj, predvsem starejših - izkušenih odvetnikov (npr. odvetnik Šelih) je že sodelovalo pri mirnem reševanju mednarodnih (trgovinskih oz. gospodarskih) sporov.
5. Odvetniki delujemo tudi v društvih in nevladnih organizacijah (NGO) kot člani tovariških razsodišč oziroma arbitraž (novinarsko, oglaševalsko, ustanavlja se pri Zvezi potrošnikov itd.)
6. Kolega odv. Janko Pučnik, ki se ga spominjamo kot člana legendarne komisije JBTZ v nekdanji republiški skupščini, je zasnoval **Center za alternativno reševanje sporov**, ki je pod okriljem Inštituta za medijsko pravo povabil angleške strokovnjake s tega področja in napovedal, da bo že leta 2000 tudi v Sloveniji odprta možnost reševanja sporov brez sodelovanja državnih sodnikov.[24]

IV. Statistika

V ZDA se s sodbo končata le 2 % zadev. Pri nas, na slovenskih sodiščih je skoraj povsem nasprotno, s poravnavo se konča le malo sporov: 3 % zadev na civilnih oddelkih okrožnih sodišč in 7 % civilnih zadev na okrajnih sodiščih, na gospodarskih oddelkih pa samo 2,5 %.

Ustavni sodnik prof. dr. Lojze Ude je v svojem referatu na letošnjih Dnevih slovenskih odvetnikov opozoril, da bi se bilo treba zaostankov na sodiščih lotiti na bolj menedžerski način in pri tem uporabiti različne načine pomirjanja sprtih strani. Pravi mojstri za to so v ZDA, kjer so v zadnjih 20 letih razvili vrsto načinov ADR. S stališča naše zakonodaje je tak model revolucionaren, saj se pri nas spori alternativno rešujejo v glavnem zunaj sodišč.[25]

Podoben opis razmer v ZDA so podali tudi sodniki iz zvezne države Massachusetts, ko so povedali, da kar 60 % sporov rešijo še pred fazo sojenja (gredo celo v šole, vrtce, ipd.) in pogosto uporabljajo institut ADR.[26]

---

[19] *Čeprav se v teoriji (npr. dr. J. Novak) pogosto uporablja tudi izraz "predsodni ali predhodni" postopek, pa sam menim, da je najbolj primerno uporabiti izraz "izvensodni postopek", saj je najbolj določen. Glede na specifičnosti npr. v delovnih sporih, bi namreč izraz predsodni postopek ne povedal celote, saj je mogoča poravnava tudi še v času teka pritožbenih in celo postopka izrednih pravnih sredstev.*

[20] *Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 1999, odgovorni nosilec projekta prof. dr. Polonca Končar ter deset soavtorjev - CRB: V 5-0193-98*

[21] *Je pa v gradivu poglavje o prenosu pristojnosti na notarje, kot oblika ADR, avtorice dr. Vesne Rijavec.*

[22] *Betetto N.: "ADR - quo vadis ?", Pravna praksa, št. 1/2000, stran 6 in 7*

- Novak J.: "Nekateri načini zunajsodnega reševanja kolektivnih delovnih sporov v primerjalnem pravu", Podjetje in delo, št. 1/2000, stran 62-77

- Novak J.: "Mirno reševanje delovnih sporov", Podjetje in delo, št. 8/1997, stran 1403 in nasl.

[23] *The International Council of Arbitration for Sport*

[24] *Leskovic A.: Obramba pred državo, PP, št. 26/99, stran 37*

[25] *Dr. Ude je v svojem uvodnem referatu še povedal, da je v ZDA sodnik dolžan opozoriti stranke na možnost drugačnega reševanja sporov, odvetniki pa so dolžni proučiti, ali bi se stranki lahko sporazumeli. V nekaterih primerih mora sodnik stranke v postopku obvezno napotiti na ADR. Sodišča posredovanja pri sprtih straneh tudi finančno podpirajo, izbirajo posrednike, za te pa veljajo enake sankcije kot za sodnike. Posredniki so večinoma odvetniki ali upokojeni sodniki. Na nekaterih sodiščih imajo celo "tedne za poravnavo". ADR so pred dvema letoma predpisali tudi v posebnem zakonu. Oblike pomirjanja sprtih strani so različne: lahko gre za obvezno nezavezujočo arbitražo (v odškodninskih tožbah z zahtevkom do 100.000 USA dolarjev je v državi New York tak postopek obvezen) vse bolj pa se uveljavlja neobvezujoča, nezavezujoča arbitraža. najpogostejša oblika ADR je mediacija (pomirjanje). Sodnik lahko zadevo odstopi v mediacijo celo ob nasprotovanju strank. Pomirjevalec lahko predlaga poravnavo. Sodišče lahko na začetku spora imenuje nevtralnega opazovalca, ki da mnenje, kakšno odločitev v sporu je mogoče pričakovati. Njegovo mnenje je lahko osnova za poznejšo poravnavo. Eden od načinov ADR je tudi porotno sojenje. Takšno reševanje sporov pa je v nasprotju s pri nas prevladujočo miselnostjo, saj se stranke v postopku le redko odločajo za arbitražo, čeprav sodni postopek traja 5 ali 6 let.*

Če zgoraj opisane razmere v ZDA primerjam z zadnjimi statističnimi podatki sodne statistike za lansko leto **v Sloveniji** (marec 2000), lahko ugotovim, da je v Sloveniji bilo lansko leto v pravdnih zadevah na okrožnih sodiščih rešenih s sodno poravnavo le 5,3 % zadev, kar pomeni, da so razmere v Sloveniji ravno obratne od svetovnih in evropskih trendov.

Tudi v **Evropi** je izkušnja podobna ameriški, čeprav ne tako učinkovita kot ameriški ADR. Pri reševanju delovnih sporov so npr. v Nemčiji in po njenem vzoru v Franciji ustanovili posebne arbitražne komisije (Schiedstelle oz. Commison de concilliation). Čeprav te komisije lahko samo predlagajo pravno rešitev spora, so v obeh državah izredno uspešne. Tako 70 do 75 % predlogov nemške arbitražne komisije vodi k uspehu. Od ostalih 25 do 30 % pa jih pride samo kakšnih 5 % pred redna sodišča.[27]

Očitno si bomo morali v Sloveniji prizadevati tudi odvetniki za spremembo stanja in močnejšo uveljavitev ADR. Nekateri kolegi tudi v javnosti opozarjajo, da se pri nas poravnalni sveti pri krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah, ki smo jih poznali v 70- letih, niso uveljavili, ker ni te tradicije.[28] Predvsem mora biti kultura ljudi taka, da se želijo poravnati, ne da se želijo kregati. Pri nas ljudje, čeprav množično trdijo, da ne zaupajo sodiščem, vendarle na koncu - če komu zaupajo - zaupajo sodišču in se zatečejo k njemu. Zato je težko trditi, da so družbene razmere za močnejšo uveljavitev ADR v Sloveniji že dozorele.

V. Tri pozitivne izkušnje vloge odvetnika pri ADR

Ko sem v začetku tega strokovnega članka opisal pet negativnih izkušenj glede ugleda in predstave o odvetništvu v javnosti, pa je treba na koncu le poudariti, da "hudič ni tako črn, kot se mala". K zmernemu optimizmu me navajajo nekateri pozitivni primeri v zadnjem času, ki jih doživljam v praksi.

1. **Slovensko sodniško društvo** je v svojem uradnem dokumentu z naslovom "Nacionalni program za odpravo zaostankov na sodiščih"[29] zapisalo ohrabrujočo ugotovitev: "... Pri tem (ADR op. p.) je potrebno upoštevati, da uspeh alternativnega reševanja sporov v veliki meri temelji na tem, kako javnost sprejema tak način reševanja in da je alternativno reševanje sporov lahko učinkovito sredstvo za zmanjšanje inputa zadev le, če je enako sprejemljivo za odvetnike, ki ne bodo sprejeli tega sistema, če bi pomenil redukcijo njihovih dohodkov ...". Realno in zrelo stališče kolegov iz stroke, ni kaj ...

2. Ko sem se pripravljal na ta koreferat, sem poklical **višjo državno tožilko Slavico Pureber** ter jo povprašal, kakšna je njena ocena vloge odvetnikov pri ADR. Izrecno je pohvalila konstruktivno vlogo odvetnikov v postopkih poravnavanja in odloženega pregona po novem ZKP. Res se je v prvi fazi sprejemanja prijav za poravnalce prijavilo tudi 6 odvetnikov, vendar so kasneje sprejeli na državnem tožilstvu stališče, da ljudi, ki so neposredno povezani z morebitnim bodočim sodelovanjem v sodnih postopkih, ne bodo vključevali. Po njeni oceni imamo odvetniki (predvsem v mladoletniških postopkih) pozitivno vlogo.

3. Pred 14 dnevi sem doživel prijetno izkušnjo na enem najmanjših (podeželskih) **okrajnih sodišč** v Sloveniji, na Notranjskem. V zahtevni civilni pravdi smo kar do 17. ure (obravnava se je začela ob 13. uri) iskali rešitev v smeri sodne poravnave skupaj z nasprotnikom - kolegom odvetnikom in razpravljajočim sodnikom. Sodna poravnava je bila obsežna (vsebovala je 7 točk), zato je bilo potrebno med postopkom poravnanja večkrat zaprositi za kratek posvetovalni rok (5 minut), da sva se odvetnika lahko posvetovala o pogajalskih stališčih obeh pravdnih strank. Sodnik je ta postopek vodil z veliko mero občutka za življenjske probleme in položaje ljudi v njegovem okolju, hkrati pa je stimulativno deloval na oba pooblaščenca, da sva res vložila maksimalen napor, ki je nato obrodil sadove s sklenitvijo sodne poravnave. Po napornem strokovnem in etičnem delu me je presenetila gesta sodnika, ki je ob sklenitvi poravnave obema odvetnikoma - nasprotnih pravdnih strank - čestital za konstruktivno držo in prispevek pri reševanju spornega razmerja. Človek bi si želel še več takšnih "dominus litis" v sodnih postopkih na Slovenskem.

VI. Nekaj dilem in predlogov glede ADR v prihodnosti

1. Če se vrnem k osnovnemu vprašanju: kje je vloga odvetnika pri ADR - ne morem mimo tega, da ne bi omenil dveh svojih dilem, s katerim sem se srečal v zadnjem mesecu med sodelovanjem pri sklenitvi sodne poravnave v kolektivnem delovnem sporu in pri postopku pomirjanja pred začetkom sodnega postopka, prav tako v kolektivnem delovnem sporu.[30]

V obeh primerih gre za kolektivna delovna spora, zato sta **dilemi naslednji**:

- Ali je resnično mirna rešitev spora po 15. členu ZDSS procesna predpostavka, kajti sodišče takšnega ugovora v konkretni zadevi ni upoštevalo, temveč je postopek nadaljevalo, ne da bi preverilo, ali so bile izrabljene vse oblike ADR - mirne rešitve spora, ki so (primarno) nesporno določene v kolektivnih pogodbah in avtonomnih aktih?[31]

- Ali je treba v kolektivnem delovnem sporu izkoristiti prav vse predvidene oblike ADR, ali pa zadošča, če udeleženci ugotovijo, da ena izmed njih ni bila uspešna, pa nato sprožijo sodni spor?[32]

Seveda je glede ADR odprtih še precej teoretičnih vprašanj, ki jih je v že omenjenem dokumentu: "Strategija razvoja pravnega sistema RS do leta 2010" jasno izpostavila **prof. dr. Polonca Končar**.[33]

2. Stališča o vlogi odvetnikov v ADR - predlogi:

- Vse oblike ADR je treba stimulirati tako, da so ob tovrstni rešitvi spora

---

[26] *op. Podatki s 5-dnevnega seminarja za predsednike sodišč in sodnike, marec 2000, v Ljubljani, v organizaciji SSD.*

[27] *Več o statističnih podatkih glede reševanja sporov v evropskih državah v Betetto N.: ADR - quo vadis?, Ibidem, stran 6 in 7.*

[28] *Odv. G. Velkaverh iz Kopra, v oddaji TV Koper, Pomagajmo si, 16. 4. 2000*

[29] *Predlog strategije revalorizacijskega in funkcionalnega ustroja sodstva v RS za vključitev v EU, Ljubljana 15. 12. 1997, stran 11*

[30] *Ker ne gre za pendentni zadevi, saj smo v prvem primeru za 270 gozdarjev in lovcev dosegli sodno poravnavo, v drugem primeru pa je bila sklenjena izvensodna poravnava po izvedenem pomiritvenem postopku (po vsebini je bil konciliacija), menim, da mi je dovoljeno zadevi komentirati.*

[31] *Do meritorne sodne odločitve (ker je bila sklenjena sodna poravnava) ni prišlo, bilo pa bi zanimivo, kako bi se do te, po mojem mnenju, absolutne bistvene kršitve postopka opredelilo višje oz. vrhovno sodišče RS. Obvezno mirno reševanje sporov izgubi vsak pomen, če sodišče ignorira tako predpisano procesno predpostavko.*

[32] *V konkretnem primeru je kolektivna pogodba bank predvidevala dve obliki ADR : komisijo za pomirjanje in arbitražni svet. Praktično dilemo smo rešili tako, da sem predlagal komisiji za pomirjanje, naj v svojem poslovniku o delu komisije zapiše določbo, da se šteje, da mirna rešitev spora v smislu 15. člena ZDSS ni bila uspešna, če komisija za pomirjanje ne pride do soglasne rešitve in da tako arbitražni svet ni obligatorna oblika ADR, temveč zgolj fakultativna (in le v primeru, če sta oba udeleženca soglasna, da se uporabi tudi druga izvensodna možnost rešitve spora). Še danes nisem prepričan, ali smo teoretično ravnali prav, še posebej, ker sem v neformalnem pogovoru od enega izmed vrhovnih sodnikov slišal nasprotno mnenje; dejstvo pa je, da smo spor vsekakor rešili izvensodno in bili torej učinkoviti.*

[33] *Strategija ..., Ibidem, opomba št. 13*

stranke oproščene plačila sodnih taks (npr. v sodni poravnavi) oziroma drugih finančnih dajatev v izvensodnih rešitvah sporov (tar. št. 4. zakona o sodnih taksah).

- Za rešitev spora na miren način je potrebno uvesti **davčne vzpodbude** (ukinitev oz. znižani DDV - pozitivna diskriminacija)

- Predstavnike odvetnikov je treba povabiti že v začetni fazi snovanja novih predpisov, tudi in še posebej glede ADR[34]

- V specialnih sporih (npr. delovnih) je potrebno uzakoniti uporabo "**vzorčnega postopka**" - zgled: postopek pred upravnim sodiščem - ker takšne sodbe lahko pripomorejo k sodni (ali izvensodni) poravnavi. [35]

- OZS mora reagirati na vsakršno neutemeljeno in **neargumentirano prikazovanje vloge** in prizadevanj **odvetništva** pri mirnem reševanju sporov, tako da ne bo več prikazovanja v **pejorativnem smislu**, ter v tej smeri konkretno zadolžiti člana vodstva OZS (Upravnega odbora) za stike z javnostjo. Če pa so očitki utemeljeni, je nujno ukrepati skladno s statutom in zakonom.

---

[34] *Zadnja ministrica za pravosodje je prva, ki se je takšnega "novega" pristopa lotila ter naše (odvetniške) pobude in pripombe obravnavala s potrebno pozornostjo, tako da so bili pri številnih rešitvah upoštevani naši strokovno argumentirani predlogi. Ta izkušnja je v zvezi z spremembami in dopolnitvami Zakona o odvetništvu in Zakona o brezplačni pravni pomoči, ki sta že v parlamentarni proceduri.*

[35] *Predsednica DSS v Ljubljani, sodnica Andreja Toš - Zajšek mi je povedala podatek, ki izhaja tudi iz poročila o delu tega sodišča za preteklo leto, da so pričeli uporabljati "vzorčni postopek", ker menijo, da z rešitvijo vzorčnih zadev predvsem pri "množičnih" (za takšne štejejo tiste spore, kjer gre za več kot 20 tožb, s podobno dejansko in pravno podlago) lahko učinkovito rešujejo spore. Trenutno so rešili 3 zadeve z različnih vsebinskih področij sporov in čakajo na odločitev višjega DSS. Potem bodo začeli obravnavati tudi druge istovrstne tožbe. Na prvi pogled izgleda, da takšna rešitev nima neposrednega vpliva na mirno reševanje sporov. Vendar pa je resnica nekoliko drugačna. Posebnost delovnih sporov je, da se poravnava upošteva tudi v morebitnem pritožbenem ali revizijskem postopku in v takšnem primeru, če pride do poravnave, sodišče postopek ustavi. Zato je vzorčno reševanje, lahko eden izmed mogočih institutov za racionalizacijo postopkov in prepričevanje ter argumentiranje oz. proučevanje razlogov višjih sodišč, ki nato lahko prepričajo tako odvetnike kot stranke. Vsekakor bi tudi odvetnikom delo bilo lažje in razlaga ter usmerjanje strank v nadaljnjih sodnih postopkih; seveda pod pogojem, da je argumentacija višjih sodišč prepričljiva.*

Odvetništvo leta 2010

Ramón Mullerat

Razumni se svetu prilagodi,
nerazumnež svet vztrajno prilagaja samemu sebi.
Tako je ves napredek odvisen od nerazumnih.

Bernard Shaw, Pamet

I. Načrt

Quid vesper ferat incertum est
Livy, History

Odvetniški poklic je raznolik. Razlikuje se glede na organizacijo posamezne zbornice (bar), kakor tudi glede na umestitev in strukturo odvetniške družbe (firm), glede na pravno področje, na klientelo posameznega odvetnika itd. Tako kot je na primer težavno posploševanje trendov v trgovini - od uličnega prodajalca do nakupovalnega centra - je težavno tudi posploševanje trendov, ki bi veljali za celotni odvetniški poklic.

Na začetku bom predstavil glavne značilnosti sveta leta 2010, kot jih predvidevam sam; nadaljeval bom z opisom značilnosti pravnega okolja; in nazadnje bom omenil značilnosti odvetniškega poklica.

II. Svet

Prihodnost nam ni usojena,
je v naših rokah.
Jules Jusserand, 1932

1. **Novi svet.** Posledice informacijske revolucije, krize kapitalizma in države ter posledice razcveta kulturnih in socialnih gibanj, kot so libertarnost, človekove pravice, feminizem in varstvo okolja, so nas privedle v novi svet - svet računalnika. Do leta 2010 se bo način, kako živimo, delamo in se družimo, povsem spremenil.
2. **Diskontinuiteta.** Futurologi se strinjajo, da prihodnost ne bo nadaljevanje preteklosti in da bo zaznamovana z diskontinuiteto. Da bi se lahko ukvarjali s prihodnostjo, se bomo morali preteklega od-učiti (unlearn).
   Ekonomija bo doživela velike spremembe. 90 % zaposlenih belih ovratnikov bo do leta 2010 izginilo; trgovce (distributerje, borzne posrednike, prodajalce avtomobilov itd.) bo vsrkala globalna ekonomija in podobno.
3. **Globalizacija.** Sodobne komunikacije so svet tesno povezale in je postal ekonomsko, socialno ter politično soodvisen ("globalna vas"). Ključna beseda je integracija.
4. **Tehnološki napredek** preoblikuje vse sektorje človeškega življenja. Zaradi novih telekomunikacij razdalja odmira. Tovarno moderne družbe so nadomestili telefon, radio, televizija in informacijske tehnologije ("informacijska družba").
5. **Drugo ameriško stoletje.** Superiornost ekonomsko in politično oživljenih ZDA in njihovih vrednot se bo v 21. stoletju nadaljevala.
6. **Neokapitalistični liberalizem,** ki ga uveljavlja GATT / WTO, bo leta 2010 obvladoval ekonomijo. Ta, novi ekonomski red zahteva novo pravno ureditev, s katero bodo blaginja in priložnosti med ljudmi pravično porazdeljene, kar je na vrhu v Seattlu spodletelo.
7. **Proizvodnja in tekmovalnost** sta postali stalnici tako v ekonomskih kakor v političnih, socialnih in drugih človeških aktivnostih. Poslovno okolje bo še bolj tekmovalno, negotovo in nezavarovano, kar vse bo generiralo nove zahteve po pravnem urejanju.
8. **Potrošniška družba.** Potrošnja in poraba so postale osnova zdrave ekonomije in uspešnega življenja.
9. **Veliko je lepo.** Velikost korporacij narašča. Pravijo, da bo 200 multinacionalk preskrbelo večino proizvodov in servisov na svetu. Združitev America Online in Time Warner to potrjuje.

Op. uredništva: Ta referat je bil napisan posebej za Odvetniško zbornico Finske, predstavil pa ga je tudi na Dnevu slovenskih odvetnikov v Čatežu, 2. junija 2000.

10. **Eksistenčne in profitne kulture** se pretirano ukvarjajo z življenjem, zdravjem in profitom ter namenjajo manj pozornosti duhovnim razsežnostim naše eksistence. Tehnični napredek ni povzročil primerljivega napredka duhovnih vrednot. Neki indijanski mislec je pred kratkim dejal, da je svet postal eno samo telo, ki pa še vedno išče dušo.

III. Pravno okolje

1. **Globalizacija prava** v dveh pomenih: a) **globalizacija zakonov:** mnogi zakoni bodo postali poenoteni ali harmonizirani in bodo uporabni ne glede na državne meje in celo globalno in b) **globalizacija odvetniškega poklica**: na način, da se bodo odvetniki ustanavljali in delovali, ne glede na državne meje (na primer v ZDA, kakor tudi v EU) ali celo **globalno (GATS/WTO), da bi tako sledili svojim strankam.**
2. **Postmoderna pravna gibanja.** Na svetu se razvija nov koncept prava. Na primer v ZDA je trend zaznamovan z nekaterimi postmodernimi gibanji (pravo in ekonomija, kritične pravne študije, feministična pravna teorija, pravo in literatura in kritična rasna teorija), kar vse naznanja odmik od interpretacij, ki temeljijo na veri v univerzalno resnico in bistvo, ali katere od temeljnih teorij.
3. **Hiper regulacija.** Značilnost sodobnih pravnih sistemov je neizmerna količina in kompleksnost zakonov, kar pomeni, da je **hiper specializacija neizogibna**.
4. **Pravna zavest**. Bolj ko je družba razvita, bolj se njeni člani zavedajo svojih pravic. Pravičnost bo postala bistvena proizvodna dobrina.
5. **Dostop na sodišče**. Državljani bodo zahtevali več pravičnosti, kar bo povečalo pritiske na že tako preobremenjen sodni sistem. **Potreben bo enostavnejši in cenejši dostop na sodišče.**
6. **Nove vrste pravnih storitev.** Informacijske tehnologije nudijo osnovo za nastanek drugačnih pravnih storitev kot so te, ki smo jih vajeni zagotavljati.
7. **Velike spremembe v sodnem in pravnem okolju.** Pojavile se bodo v povečanem obsegu ter kot rezultat tehnologij, povečane dostopnosti informacij in prekomejne širitve človeških medsebojnih odnosov. Sodišča in odvetniške družbe bodo razvili ne-papirno poslovanje.
8. **Strožje etične zahteve**. Ta novi, kompleksni svet bo terjal strožje etične zahteve (v politiki, pri poslovanju).

IV. Odvetniški poklic (značilnosti)

1. **Globalizacija.** Poleg regionalnih in lokalnih odvetniških družb ter posameznih praks **bo leta 2010 delovalo kakih 50 globalnih odvetniških družb**, tako da bodo stranke glede na svoje potrebe še naprej imele možnost izbire.
2. **Povečano povpraševanje po pravnih storitvah.** Izboljšanje ekonomije, porast pravne zavesti in **pojav preventivnega upravljanja s pravnimi tveganji**, bo povzročil nadaljnje povpraševanje po pravnih storitvah in število pravnikov se bo povečalo.

   Prek partnerstva in drugih oblik sodelovanja se bodo notranji pravni oddelki v povezavi z zunanjimi zagovorniki (counsel) razvili v medsebojno povezane virtualne odvetniške družbe (virtual law firm), ki jih bo združevala poklicna kolegialnost.
3. **Hiper specializacija** narekuje velike strukture (zgrajene s pomočjo združenj, zvez, društev, prijateljskih dogovorov itd.) ali "butične" družbe ("butique firms"). Število srednje velikih družbe in posameznih praks se bo zniževalo.
4. **Inženirji pravnih informacij.** Večji del pravne prakse bo poenostavljen. Pisarniški odvetnik (v nasprotju z obravnavanim), prej osebni svetovalec, postaja nekakšen "inženir pravnih informacij". Številne pravne storitve bodo **posredovane on-line**. Odvetniki bodo morali na novo iznajti pravila svoje prakse in obnašanja.
5. **Različnost.** V številnih državah ženske predstavljajo večji del študirajoče pravne populacije, vendar imajo potem, ko so enkrat v poklicu, manj priložnosti za napredovanje. Ženske in manjšine bodo imeli lažji dostop do poklica.
6. **Prevlada precedenčnega prava.** Od **50 največjih** podjetij na svetu jih ima **38 sedež** v Združenih državah Amerike ali Veliki Britaniji - v državah precedenčnega prava. To pravo bo še naprej uravnavalo najpomembnejše posle in **anglosaška kultura in metode bodo prevladovale** v svetovni pravni praksi.
7. **Podjetniška kultura.** Poklic odvetnika je bil, tradicionalno, paradigma profesionalnosti. Ta model je utrl pot ustanoviteljstvu (odvetnik ustanovitelj). Danes v odvetniškem poklicu **prevladuje tržni koncept**. Izbira, trženje, oglaševanje, tekmovanje, cena, **nadomeščajo altruistične nagibe** in samouravnavanje.

   Poklicanost in poslovnost se danes zbližujeta in nekoč jasno **razlikovanje, med poklicem in poslom, postaja zabrisano**. Odvetniki morajo za svoje odvetniške družbe uporabljati poslovne kriterije, na drugi strani pa v vseh organizacijah obstaja skrb za poslovno etiko in potreba po prevzemanju odgovornosti za skupnost narašča. Številni, med njimi mnogi pravniki, verjamejo, da je odvetniška družba, tako kot pri kateremkoli drugem poslu, podjetje.
8. **Prekomejne prakse.** Običajni bodo koncepti, kot je **"evropski odvetnik"** in **"mednarodni odvetnik"**, ki sledi zakonodaji različnih pravnih redov.

   Svoboda gibanja in ustanavljanja, ki je bila za odvetnike, zaradi razlik v pravnih sistemih, organizaciji in funkcijah le težko izvedljiva, je že dobila svojo pravno ureditev:

   a) notranje evropsko ustanoviteljstvo: z direktivo o storitvah (the Services Directive - 77/249 CEE), direktivo o diplomah (the Diplomas Directive (89/48 CEE) in direktivo o ustanavljanju družb (**the Establishment Directive 98/5 CEE**),

   b) svetovno ustanoviteljstvo: prek GATS/WTO.
9. **Večja deregulacija, neformalnost in tekmovalnost.** Deregulacija poklica bo naraščala. Formalizirane navade odvetnikov, njihov jezik in oblačila bodo še bolj liberalizirani. Odvetniki bodo izpostavljeni še večji tekmovalnosti: tekmi med mednarodnimi in lokalnimi odvetniškimi družbami, tekmi z računovodji in dobavitelji drugih poklicnih storitev, tekmi med zaposlovalnimi firmami, tekmi znotraj družb (**nagrajevanje glede na zasluge bo izpodrinilo sistem nameščencev "lock-step" system**).

V. Odvetniški poklic (prizadevanja)

1. **Izobraževanje.** Odvetniki potrebujejo intenzivno in poenoteno izo-

Aktualna vprašanja odškodninskega prava

dr. Konrad Plauštajner

Sodobni trendi odškodninskega prava

Današnje življenje prinaša zaradi sodobnega tehnološkega razvoja vedno več nevarnosti. Zato je opazen tudi porast škodnih primerov, poseben problem predstavljajo škode z zapoznelimi posledicami. Sodobna pravna teorija in judikatura iščeta nove rešitve, ker sta razpeti med dve temeljni premisi odškodninskega prava. Prva temelji na *ideji pravičnosti* in zapoveduje, da oškodovanec ne sme sam nositi škode. Njen doseg ni neomejen, ker jo seka druga premisa, ki nalaga, da se breme škode lahko prevali na povzročitelja le tedaj, ko za to obstojijo izkazane okoliščine in pravni razlogi. Odškodninsko pravo ne sme porušiti ravnotežja pri vrednotenju interesnih položajev oškodovanca in povzročitelja.[1]

Vendar se sodobno odškodninsko pravo v svetu ne razvija, spreminja in oblikuje samo enosmerno in na enakih izhodiščih. Izven Evrope, zlasti v nekaterih državah Azije nosi funkcija odškodninskega prava tudi elemente kaznovalnosti. Socialna funkcija odškodninskega prava je zaznavna v ZDA, kjer se ji skozi sodno prakso še nemalokrat pridruži tudi element penalnosti.[2]

Slovensko odškodninsko pravo sledi novejšim razvojem odškodninske odgovornosti v Evropi. Temelji na upoštevanju, da odškodninsko pravo ne more vključevati javnopravnih elementov, kot sta kaznovalnost in sociala, ker gre za materijo, eminentno zasebnopravni sferi. Želi tudi slediti novim razmeram ob trdnem izhodišču, da ZOR kot načelo uzakonja krivdno odgovornost, kar pomeni, da je objektivna odgovornost izjema. Pri vrednotenju nepremoženjske škode za duševne bolečine zaradi posega v osebo se ne sme porušiti ustrezno sorazmerje do odškodnin za druge vrste škode.[3]

Vsakdanja praksa nam dokazuje, da razvoj sodobnega slovenskega odškodninskega prava ni brez dilem in nihanj. Zato je prav, da odvetniki kot praktiki analiziramo nekatera vprašanja našega odškodninskega prava, ki so morda trenutno najbolj v ospredju in glede katerih so vidne tudi konkretne posledice. Izza vsake takšne posledice stoji konkretni interes naših strank, ki je v odnosu oškodovanec - povzročitelj vedno nasprotujoč. Ker odvetniki kot zastopniki strank nismo vedno samo na eni strani, mora biti naš pogled na to problematiko predvsem strokoven in po možnosti tudi v pomoč teoriji in praksi. Za subjektivne ali celo čustvene ocene in analize tu pač ni prostora.

Pravzaprav ni področja odškodninskega prava, za katerega ne bi mogli reči, da je aktualno. Zato je moja izbira treh vprašanj - *nevarnost in objektivna odgovornost, odgovornost države za škodo in vrednotenje nepremoženjske škode* - povsem subjektivne narave. Je predvsem posledica lastne ocene aktualnosti opisane problematike in se popolnoma strinjam tudi s tistimi, ki bi v ospredje morda postavili vprašanja odškodninske odgovornosti zdravnikov, škode v zvezi s športnimi dejavnostmi, produktne škode, škode s področja denacionalizacijskih zahtevkov ali katerega koli drugega področja sodobnega življenja.

Bralec naj z dobrohotnostjo upošteva (od prirediteljev šole in uredništva zahtevano) kratkost tega sestavka, ki omenjena vprašanja predstavi samo »*dans les grandes lignes*«.

NEVARNOST IN OBJEKTIVNA ODGOVORNOST

V sklopu problematike o nevarnih stvareh ali dejavnosti, ki je zelo obširna, se želim omejiti samo na problem nepotrebnega širjenja *objektivne odgovornosti*, ki je zlasti zaznaven v praksi nižjih sodišč.

Paleta izvenpogodbene civilnopravne odškodninske odgovornosti je razpeta med dva pola:

1. odgovornost na temelju krivde (subjektivni kriterij odgovornosti)

2. odgovornost na temelju vzročnosti (objektivna odgovornost).

Po prevladujočem mnenju je krivda še vedno **temeljno** in **primarno** načelo odgovornosti. Vse druge teorije *(ekonomska teorija - korist od obratovanja, teorija oblasti - kdor ima oblast nad stvarjo naj odgovarja)* so doživele neuspeh. Niso bile uporabljive v večini primerov in zato niso mogle predstavljati nekakšnega skupnega imenovalca - temelja odškodninske odgovornosti. Enako velja za nekaj časa zelo moderno t. i. »teorijo rizika« (v Franciji Josserand in Saleilles, v Nemčiji Rümelin), ki govori o tem, da je riziko kot vnašanje neke nevarnosti ali ogrožanja v določeno okolje integralno uporaben kot temelj odgovornosti.

Objektivni odgovornosti moramo kot **subsidiarnemu kriteriju** posvetiti dovolj pozornosti zato, ker postajajo primeri objektivne odgovornosti vse pogostejši. To bi lahko v svoji skrajnosti pripeljalo do tega, da bi odgovornost na **temelju vzročnosti** postala pravilo in krivdna odgovornost le izjema. Če se spomnimo, v začetku razvoja rimskega prava je bila temelj odgovornosti **vzročnost - odgovornost za rezultat.** Šele Lex Aquillia leta 467 p. n. š. uvede pojem krivde, tako da je šele v postklasični dobi rimskega prava zavladalo povsem načelo krivde: »*In lege Aquillia culpa levissima venit.*« Vse tja do poznih desetletij 19. stoletja se je načelo krivde tako ali drugače podpiralo, npr. Binding: »*Ohne Schuld, keine Verantwortlichkeit.*«

Zato se moramo vprašati, ali smo v novem tisočletju in po tolikih stoletjih s širjenjem objektivne odgovornosti, ali odgovornosti iz vzročnosti, res upravičeni uvajati najenostavnejše rešitve in vnašati odgovornost na temelju vzročnosti, pa čeprav imamo opravka z delovanjem nevarnih stvari?

[1] *cf: Polajnar - Pavčnik, str. 1254*

[2] *Tekavc*

[3] *Sklepi civilnopravne sekcije - Pravniški dnevi Portorož 1999*

Vnašanje objektivne odgovornosti lahko temelji na
(i) *izrecno normiranem pozitivnem predpisu za določeno vrsto škode in to ne glede na pravno kvalifikacijo predmeta, s katerim je povzročena škoda,*
(ii) *na mednarodnih konvencijah za nuklearne škode (Dunajska 1963) kjer se uvaja* ***absolutna in koncentrirana odgovornost*** *uporabnikov teh naprav, četudi gre za škode v zvezi z višjo silo,*
(iii) *s kvalifikacijo, da se stvar ali dejavnost, s katero je škoda povzročena, kvalificira kot nevarna.*

Prav slednja oblika ustanavljanja objektivne odgovornosti je v praksi najbolj sporna. V tem primeru namreč pojem »nevarna stvar, dejavnost« predstavlja t. i. **pravni standard**, ki mu sodišče v vsakem konkretnem primeru odredi vsebino. Ta pojem zato postane raztegljiv in nestalen. Za sodišče je lahko »bianco menica«, ki se uporabi za prenekatero plačilo brez pokritja, za kvalifikacijo brez stvarne podlage in za postavitev okvirja, v katerem funkcionira odgovornost brez krivde.

Ko ZOR v čl. 154/2 govori o nevarni stvari nima v mislih **običajnih, vsakdanjih nevarnosti**. Opredeliti želi le tisto nevarnost, kjer obstoji neobičajno velika možnost, da tretjim osebam ali njihovemu premoženju nastane škoda in je pri tem ob normalnem teku dogodkov pričakovati, da tako nastala škoda ne bo majhna. Tukaj gre torej za nevarnost **per se.** Kdaj je neka stvar nevarna sama po sebi, ni ravno lahko odgovoriti. Angleški sodnik Wright pravi, da je težko dati generalno definicijo nevarne stvari, vendar takšne stvari ni težko v konkretnem primeru prepoznati. Pravi: pri tem vprašanju smo v podobni vlogi kot otrok, ki ne zna opisati slona, vendar bi ga v vsakem primeru takoj prepoznal.

Bolj moramo biti pozorni na tiste življenjske situacije, kjer postane stvar ali dejavnost nevarna zaradi dejanj ali opustitev imetnika stvari; to pa nam mora v ospredje ponovno postaviti vprašanje o obstoju krivde v takšnih primerih.

Sodna praksa lepo ponazarja te miselne in pravno kvalifikacijske preobrate:

- V **zadevi VS RS II Ips 365/98** je bilo korigirano pravno stališče nižjih sodišč, da je **plezanje po vrvi v okviru vojaške vaje** nevarna dejavnost. Plezanje po vrvi je športna dejavnost, ki po običajnem teku stvari ne pomeni velike nevarnosti za življenje in zdravje ljudi. Vendar, če je neraven teren pod vrvjo nastal zaradi neskrbnega ravnanja tožene stranke, bo podlaga za odškodninsko odgovornost krivdno ravnanje tožene stranke in ne nevarna dejavnost in zaradi nje odgovornost po načelu vzročnosti.
- Tudi **tobogan** ni nevarna stvar, kot sta odločili nižji sodišči **/zadeva VS RS II Cp 1167/ 96/**. Brez nevarnosti ga množično uporabljajo kopalci, posebno otroci. Do tožnikove nesreče je prišlo zaradi napačne uporabe tobogana in ne zaradi nevarne stvari. Za nevarno stvar šteje tista stvar, pri kateri uporaba kljub previdnosti in upoštevanju varnostnih pravil prihaja do nesreč in kjer je možnost nastanka nesreče vnaprej vključena v njeno uporabo.
- **Igranje nogometa** ni nevarna dejavnost, kot to menita prvo in drugo sodišče **/zadeva VS RS II Ips 566/ 96/**. Zato organizator igre ne odgovarja za škodo igralcu, ki se je poškodoval, čeprav je bila tekma na asfaltnem igrišču. Morebitna povečana nevarnost igre na takšnem igrišču bi morala biti v vzročni zvezi s škodo. Te ni, saj je do poškodbe prišlo zaradi brce drugega igralca med igro, ki ji je šele nato sledil padec.
- **Ograja med nogometnim igriščem in publiko** ni nevarna stvar. Sama po sebi ne ogroža nikogar. Nevarna stvar lahko postane v izjemnih okoliščinah, ko jo gledalci skušajo preplezati. Vendar vir nevarnosti v takšnem primeru ni ograja, temveč neprimerno ravnanje gledalcev, za katero odgovarja organizator in ne imetnik stadiona **/pravno mnenje občne seje VS RS 15. 12. 1998/**.

Ni dvoma, da je potrebno posameznika v sodobnem svetu zavarovati pred različnimi nevarnostmi tudi z objektivno odgovornostjo. Vendar mora biti ta oblika odgovornosti pridržana le za tiste primere, ko gre za tako nevarne stvari ali dejavnosti, da jih kljub večji skrbnosti ni mogoče vedno imeti pod svojim nadzorom in zato tudi ni mogoče vedno pravočasno odvrniti nesreče.

Tudi tam, kjer stvar negativno deluje izključno zaradi dejanj ali opustitev njenega lastnika oziroma posestnika, ne moremo govoriti o učinkih nevarne stvari, čeprav ima stvar lastnosti, ki jih lahko štejemo za nevarne.

V vseh drugih primerih zlasti, ko lastnik s stvarjo ne ravna tako, kot bi moral, ravna nedopustno in s tem krivdno. Le na ta način se bo v našem pravu krivda ohranila kot primarna oblika odškodninske odgovornosti. Objektivna odgovornost jo lahko nadomesti šele takrat, ko imetniku nevarne stvari ali dejavnosti ne moremo očitati nedopustnega ravnanja, a je zaradi lastnosti stvari vseeno prišlo do škodnega dogodka.

V teoriji se poudarja, da je potrebno ohraniti načelo krivde zato, ker je drugače človekova svoboda preveč omejena. Pri krivdni odgovornosti se namreč lahko posameznik zanese, da ob običajnih varnostnih ukrepih ne bo drugemu odgovarjal za škodo.[4]

ODGOVORNOST DRŽAVE ZA ŠKODO

Vedno več je primerov, ko posamezniki ali pravne osebe terjajo povrnitev škode od Republike Slovenije kot države. Pri reševanju teh zahtevkov se pojavljajo določene težave, ker nimamo ustreznega zakona, ki bi urejal to materijo. Hkrati 26. člen ustave, ki priznava odškodninsko odgovornost države za protipravno ravnanje pri izvrševanju oblasti, ne daje vseh odgovorov na številna vprašanja.

Namen sestavka ni odgovoriti na vsa odprta vprašanja ter dileme, temveč samo prikazati institut te vrste odgovornosti.

Do protipravnega in škodnega ravnanja, ki je podlaga do povračila škode po 26. členu ustave, mora priti v **obsegu izvrševanja oblasti.** Obveznost povračila škode naj bi zato bila **javnopravna** in ne zasebnopravna obveznost kršitelja.

Žal način uresničenja te ustavno zajamčene človekove pravice do povračila škode ni opredeljen s posebnimi določili, prilagojenimi naravi te pravice.[5] Zato sodna praksa presoja o obveznosti povračila škode v takšnih zadevah na podlagi splošnih načel odškodninskega prava.

ZOR odgovornosti javnopravnih oseb ne ureja, saj je izrazito civilističen predpis. Zato je evidentna neenotnost normiranja obravnavane problematike, kar je posledica sprejemanja obeh predpisov v različnih družbenoekonomskih razmerah. ZOR namreč v 172. členu ureja tudi odgovornost uradnika, ki naklepno ali iz hude malomarnosti krši svoje dolžnosti in s tem tretjim povzroči škodo. Tu takoj opazimo razloček med obema normama. ZOR uvaja **načelo krivde**. Medtem ko ustavna norma opredeljuje odgovornost javnopravnih oseb ne glede na krivdo in s tem uveljavlja **neposredno odgovornost države**.

Če uporabimo obe normi skupaj, 26. člen ustave in 172. člen ZOR, lahko zaključimo, da za škodo na podlagi javnopravnega ravnanja ne odgovarja izključno le povzročitelj (uradnik itd.), temveč vedno stoji izza njega država kot javnopravna oseba. Jamčevanje države je povezano s krivdnim ravnanjem. Zahteva se torej krivdno ravnanje ali opustitev,

---

[4] ***Končina - Peternel**, str. 1304*

[5] ***Jadek - Pensa**, str. 1291*

torej naklep ali malomarnost. Nastane vprašanje, ali nastopi odgovornost države, če je podana samo lahka malomarnost državnega uslužbenca v zvezi z nastalo škodo. Po 172. členu ZOR te možnosti ni, kar je že bilo kritizirano.[6] Moramo vedeti, da 172. člen ni samostojna podlaga za odškodninsko odgovornost pravne osebe. Kot takšna še vedno ostaja 154. člen ZOR. Vendar, upoštevajoč ustavno določbo, ki je nad vsemi in katera ne zahteva stopnjo krivde državnih uslužbencev ali predstavnikov pri nastanku odškodninske odgovornosti za povzročeno škodo, sem mnenja, **da mora država odgovarjati tudi za škodo iz lahke malomarnosti (culpa levis)**.

Če bi odgovornost države presojali samo po 26. členu ustave, bi bila rešitev lahko drugačna. **Lahko bi šli še dlje in rekli, da se v tej ustavni določbi ustave skriva načelo kavzalnosti (vzročnosti) in škode. Če je samo vzročnost povezava med kršitvijo javnopravnih pooblastil in nastalo škodo, potem odpade tudi razprava o potrebi obstoja krivde.** Zavedam se, da je lahko to stališče za ta čas nekoliko radikalno, saj sodišča odškodninske odgovornosti države brez obstoja krivde ne priznavajo.

Navedeno določbo ustave je potrebno povezati tudi z njenim 2. členom, ki govori o RS kot o pravni državi. Imamo vrsto atributov, ki opredeljujejo pravno državo, njeno delovanje in njen odnos do posameznika. Tudi to predstavlja širšo pravno podlago, ko se odloča o primerih iz 26. člena ustave.

Funkcija pravne države je tudi v tem, da **varuje oškodovanca**: da bi ta moral tožiti uradnika, ki je lahko nesolventen. S tem hkrati varuje tudi uradnika, saj država sama prevzema nase breme odškodninske odgovornosti. Do uradnika ima pod določenimi pogoji le regresne zahtevke.

Zato ni dvoma, da je treba v novih razmerah tožiti samo državo in ne uradnika: Od tega moramo ločiti tiste osebe, ki niso državni uslužbenci, a aktivno sodelujejo v postopkih, ki jih vodijo državni organi. Po čl. 80/2 ZPPSL odgovarja stečajni upravitelj vsakemu stečajnemu udeležencu v stečajnem postopku za škodo, ki mu jo je prizadel iz naklepa ali iz velike malomarnosti. Njegova odškodninska odgovornost temelji na krivdi, torej na 154. členu ZOR. Protipravnost je izključena, če je dejanje stečajnega upravitelja odobril stečajni senat oziroma predsednik stečajnega senata.[7]

Kot **procesna predpostavka** za uveljavljanje odškodnine zoper državo se zahteva predhodno izčrpanje vseh pravnih sredstev. To pomeni, da mora prizadeti, ki mu je s postopanjem državnih ali upravnih organov nastala škoda, najprej izpodbijati izdane akte po predpisanem postopku in šele nato uveljavljati odškodnino.

Odškodninska odgovornost javnih pravnih oseb je specifična in zato **terja zakonsko normiranje**. Jamčevanje države sodi v javno in ne v zasebno sfero, saj gre za odgovornost pri izvajanju javne oblasti. Zato ni nujno, da bi za uveljavljanje odškodnine zoper državo bile izpolnjene vse predpostavke odgovornosti po civilnem pravu. Vendar sodišča v pomanjkanju ustrezne zakonodaje ponajvečkrat rešujejo zadeve, kot da gre za običajno civilno odgovornost.

Elementi / predpostavke / jamčevanja za škodo bi torej bili naslednji:

- *ravnanje uradnika oziroma tistega, ki nastopa v imenu oblasti (npr. sodnik), pri izvajanju javnih ali zakonskih pooblastil;*
- *kršitev obveznosti javnopravne osebe - države (protipravnost);*
- *krivda;*
- *nastanek škode.*

Breme dokazovanja nosi oškodovanec. Neposredni povzročitelj škode je lahko fizična ali pravna oseba, ki ji je dodeljena pristojnost **pooblaščene osebe**. Če takšnega pooblastila ni, ne gre za javnopravno osebo v smislu izvajanja javnih pooblastil. Izvajanje javnih pooblastil moramo kot pojem obravnavati široko. Tudi sodnik pri sojenju ima takšna pooblastila.

Kadar javno (gospodarsko) službo izvaja na podlagi koncesije zasebnik, se nanj z državnim pooblastilom ali s pooblastilom lokalne skupnosti prenese določena pristojnost. Če pride v primeru protipravnega ravnanja iz koncesijskih razmerij / n. pr. razne tehnične naprave / do škode tretjim, se pri tem država ali lokalna skupnost ne moreta izogniti svoje odškodninske odgovornosti. O tem ima npr. zakon o javnih gospodarskih družbah posebno določbo.

Škoda mora biti v tesni zvezi z opravljanjem javne oblasti. Te zveze ni, če policist uporabi službeno orožje v povsem zasebne namene. Odločanje upravnega organa po prostem preudarku ne pomeni pravice samovoljnega odločanja. Prosti preudarek je le **pravna vezanost na možnost izbire**, ki mu mora temeljiti na predhodni natančni, pravilni in popolni ugotovitvi dejanskega stanja.

Protipravnost mora biti v vzročni zvezi z nastalo škodo. Vzročne zveze ni, če bi škoda nastala tudi brez ravnanja javnopravne osebe. Odločilnega pomena je vprašanje, kako bi moralo biti odločeno, a ni bilo. Ni zanemarljivo vprašanje krivde, vendar ne more biti odločilno. Do napačne in škodljive odločitve namreč lahko pride tudi zaradi neznanja. Zato teorija opozarja,[8] da je treba v vsakem konkretnem primeru ugotoviti ali gre za **protipravnost v ožjem pomenu** (ravnanje, ki nima podlage v zakonu) ali za **protipravnost v širšem pomenu** (ravnanje ali opustitev, ki nasprotuje običajnim metodam dela).

Ne gre spregledati tudi narave dela državnega organa, kar je zelo očitno pri delu sodnih organov. Zanje velja *načelo proste dokazne ocene po 8. členu ZPP in 18. členu ZKP* ter *navezanost na razlago materialnega prava* (t. i. sodniški privilegij). Vse to v praksi zelo omejuje nastanek protipravnosti. Zato bi zunaj meja svojih pooblastil sodnik ravnal predvsem takrat, če bi določen predpis **namenoma razlagal v nasprotju z ustaljeno sodno prakso zaradi pristranosti**. Kar trije negativni elementi bi se morali v tem primeru združiti, da bi nastopilo protipravno ravnanje sodnika in s tem odškodninska odgovornost države. Samo zmota sodnika o pravu zagotovo ne zadostuje. VS RS je na občni seji / zadeva VIII Pg 246/95 Okrožnega sodišča Ljubljana / kot prvo reklo, da pravnomočnost odločbe ne preprečuje možnosti presoje o zatrjevani protipravnosti sodnikovega ravnanja v odškodninskem sporu. Pri takšni presoji je treba upoštevati naravo sodnikovega dela. Zato pojma protipravnosti sodnikovega ravnanja ni mogoče preprosto enačiti z (vsemi) razlogi, zaradi katerih bi bila izpodbijana sodna odločba lahko spremenjena ali razveljavljena v postopku z rednimi in izrednimi pravnimi sredstvi.

Problematika odgovornosti države za škodo je prav zaradi opisane normativne neenotnosti preveč obsežna in je tudi sodna praksa ni odpravila. Predstavitev nekaterih temeljnih pogojev in okoliščin, ki morajo biti podane, če hočemo govoriti o odgovornosti države, ima namen le opozoriti na glavne pasti, ki se jih mora odvetnik izogniti v primeru takšnih tožb. Vse drugo spada v daljšo strokovno analizo in tudi razpravo, ki bosta vedno ostali nedorečeni, dokler to vprašanje ne bo zakonsko urejeno.

Pri tem se moramo tudi zavedati, da so zaradi specifično-

[6] *Cigoj: str. 467*

[7] *Lesar - Marković*

[8] *Jadek - Pensa, II. str. 1293*

sti posameznih področij javnega delovanja lahko zahteve za nastop odškodninske odgovornosti države različne. Ne gre npr. enačiti upravnega delovanja z odločitvami sodišč. V pomanjkanju pravne ureditve tega področja se priporoča sklicevanje na tudi konkretna izhodišča in opredelitve pravne države, kot so *načelo zaupanja v pravo, prepoved prekoračitve potrebnega obsega ukrepov, primernost razmerij med prepisom in njegovimi cilji, prepoved samovolje zakonodajalca in izvajalca zakona, varstvo subjektivnih javnih pravic* (jakost posega v pravni položaj subjekta) itd.

VREDNOTENJE NEPREMOŽENJSKE ŠKODE

Gre za povsem praktično vprašanje, ki terja tudi praktičen odgovor. Zadeva predvsem našo klientelo - oškodovance, ki naj bi po nekaterih ugotovitvah za nepremoženjsko škodo dobivali prej višjo kot nižjo odškodnino. Zanimivo je, da se na te trditve, dane v strokovni javnosti, še ni odzval noben odvetnik.

Na načelni ravni zagotovo ne gre oporekati stališčem, da odškodnina v našem pravnem istemu ne more predstavljati **kaznovalnega elementa.**[9] Niti se prek nje ne more zagotavljati socialna varnost **sama po sebi.**[10]

Vendar se lahko upravičeno vprašamo, če so odškodnine v sedanjem času res tako primerna odmena, da so lahko primerljive celo z Evropo.[11] Denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo škodo v Sloveniji naj bi bile visoke in se po analizi nekaterih uvrščajo med najvišje v Evropi.[12] Čeprav naše ekonomske zmogljivosti niso tolikšne kot v Avstriji in Italiji, naj bi naša sodišča priznavala višje odškodnine kot sodišča navedenih sosedskih držav. Zato naj bi bili v Sloveniji pri določanju pravične odškodnine za nepremoženjsko škodo radodarni, saj relativno širokemu krogu oseb prisojamo denarne odškodnine za široko paleto nepremoženjskih škod in to v precej visokih zneskih. Zato tudi ni več razloga, da bi se širile **oblike škod**, za katere se priznava odškodnina.

Vsakdo ima pravico do svojega mnenja, vendar, če dajejo takšne strokovne ocene naši ugledni pravni strokovnjaki in sodniki - kar ima tudi vpliv na prakso - jih je potrebno vsaj strokovno analizirati in komentirati.

Moje osebno mnenje je, da **o visokih odškodninah v Sloveniji sploh ne moremo govoriti**, še zlasti, če se upoštevajo t. i. **katastrofalne škode oškodovancev**. V mislih imam zlasti tiste oškodovance, ki so zaradi nastalega škodnega dogodka - predvsem prometnih nesreč - trajno močno prizadeti na svojem zdravju, v vsakdanjem življenju vse bolj odvisni od pomoči svojcev, v premoženjskem smislu so nenadoma izgubili zmožnost pridobivanja in so se morali zadovoljiti z nizko pokojnino. V najboljših letih so postali odvečni, kar je za marsikoga uničujoč in ponižujoč občutek. Vsakdo, ki je samo nekaj dni preživel v bolnišnici, bo znal razumeti njihov položaj in probleme.

Če naše odškodnine za duševne bolečine zaradi zmanjšanja telesnih aktivnosti primerjamo z odškodninami v sosednji Hrvaški,[13] kjer se za vsakih 10 % zmanjšanja življenjskih aktivnosti **že pri zavarovalnici** prizna odškodnina v višini med 5.000,00 - 6.000,00 DEM in za izgubo svojca do 15.000,00 DEM, vidimo, da argument o visokih odškodninah v Sloveniji ne zdrži.

Ne morem se strinjati s stališčem, da v določenih primerih priznanje odškodnine ne bi imelo tudi socialne funkcije. Zagotovo to ne more veljati za vse primere, temveč le takrat, ko je oškodovanec ogrožen v svoji socialni varnosti zaradi ravnanja povzročitelja. Prikrajšanje na premoženju, deficit v socialni varnosti kot rezultat in posledica škodnega ravnanja morata ostati v funkciji nadomestitve škode. Ta zahteva ima svoj pravni temelj tako v ustavi kot tudi v 154. členu ZOR. Še posebej to velja v primerih hudih delovnih nesreč, kjer imamo na eni strani profitno organizacijo, ki delavcu plačuje samo mezdo, ničesar pa na račun rizika, ki ga ob delu nosi. Tudi korist iz dejavnosti ima samo delodajalec.

V sodni praksi se pozitivni premiki, ki še niso prevladujoči, kažejo pri priznavanju zamudnih obrestih pri odškodninah.[14] Takšen trend, zlasti v stališčih Vrhovnega sodišča, je bil najavljen že na lanskoletnih Pravniških dnevih v Portorožu. Zamudne obresti se naj ne bi več priznavale od dneva prve sodbe, temveč v smislu 919. člena ZOR in tam določenimi roki, ki so za oškodovance dosti ugodnejši. Vrhovno sodišče je takšno stališče utemeljilo s tem, da mora zavarovalnica v primeru izpolnitve pogojev iz 919. člena ZOR plačati zamudne obresti, če za nesporni del pravočasno ne plača odškodnine ali zavarovalne vsote. Ko bo to stališče dokončno prodrlo, se bodo zahtevki pred zavarovalnicami zagotovo hitreje in uspešnejše reševali. Gre torej za pozitivni premik v sodni praksi, ki bo tudi pripomogel k pravni varnosti.

---

[9] *Tekavc*

[10] *Polajnar - Pavčnik*

[11] *Koman - Perenič II.*

[12] *Koman - Perenič I.*

[13] *Odvjetnik*

[14] *Resnik*

Viri:

1. **Betetto Nina:** Nepremoženjska škoda po novejši sodni praksi, Pravna praksa, št. 3/2000
2. **Cigoj Stojan:** Obligacije, Ljubljana 1976
3. **Jadek Dunja Pensa I**: Nekatera sporna vprašanja odškodninske odgovornosti, Pravosodni bilten, št. 2/99
4. **Jadek Dunja Pensa II:** Pravica do povračila škode po čl. 26 Ustave, Podjetje in delo, št. 6-7/99
5. **Koman Perenič Lidija I**: Vrednotenje škode pri posegih v osebo, Podjetje in delo, št. 6-7/99
6. **Koman Perenič Lidija II:** Denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo (v RS in drugih srednje in zahodnoevropskih državah), Pravnik, št. 4-5/99
7. **Končina Peternel Mateja**: Pojem nevarne stvari in nevarne dejavnosti, Podjetje in delo, št. 6-7/99
8. **Lesar Markovič Mihaela**: Prodaja tuje lastnine, oškodovana država, Pravna praksa, št. 5-6/2000
9. **Odvjetnik,** Zg. št. 1-2/2000: Hrvatski ured za osiguranje: Orientacijski kriteriji za utvrđivanje višine pravične novčane naknade nematerialne štete
10. **Plauštajner Konrad**: Problem nevarne stvari v pravu, Pravna praksa, št. 10/95 - priloga
11. **Polajnar - Pavčnik Ada**: Funkcija odškodninskega prava in njeno uresničenje, Podjetje in delo, št. 6-7/99
12. **Resnik Branko**: Zamudne obresti pri odškodninah, Pravna praksa, št. 3/2000
13. **Tekavc Janez:** »Punitive damages« - penalna odškodnina v slovenskem pravu, Pravna praksa, št. 7/2000
14. **Šinkovec Janez**: Odgovornost države za škodo - GV, 1998

braževanje zato, da bi zagotavljali boljše storitve in da bi bilo čim bolj mednarodno naravnano, kar bi študentom omogočilo, da spoznajo različne kulture, jezike in pravne sisteme. **Pri izobraževanju bi morali opustiti gladiatorsko držo (zmagati za vsako ceno) in jo nadomestiti s pomirjevalno držo.**

2. **Povečan obseg delovanja.** Vsako leto začne s študijem prava na tisoče študentov. Naša dolžnost je, da jih seznanimo z odličnostjo našega poklica in da jim zagotovimo ustrezno izobrazbo, tako da bodo družbi lahko ponudili kakovosten servis.
3. **Enotnost.** Nekateri pravijo, da **odvetniški poklic ni enovit in da obstaja veliko odvetniških poklicev**. Mnogi menijo, da posvet in obramba na sodišču, pravo družb in zasebno pravo, pravniki v velikih odvetniških družbah ter odvetniki posamezniki pripadajo različnim poklicem.

   Monopol nad pravom. V nekaterih deželah (na primer v **Franciji**) imajo odvetniki **monopol** tako glede zastopanja (defence) na sodišču, kakor tudi glede pravnega svetovanja; drugje (na primer v **Veliki Britaniji**) imajo odvetniki **monopol** samo glede **zastopanja (defence)** na sodišču, sicer pa lahko kdorkoli, tudi nekdo, ki ni pravni, daje pravne nasvete. Celo več, v nekaterih državah (na primer Finski) sploh ni monopola in lahko vsakdo nudi pravne nasvete in zastopanje na sodišču (izjema velja samo za nekatera kazniva dejanja).

   Notranji odvetniki. V nekaterih državah (npr. v Španiji) imajo odvetniki poln status, kar pomeni, da so člani zbornice in lahko svetujejo in zastopajo kogarkoli, ne glede na to, ali je njihov delodajalec ali kdo drug; v drugih državah (na primer v Veliki Britaniji) so prav tako člani zbornice, vendar zastopajo in svetujejo samo svojega delodajalca; končno, v nekaterih državah (na primer **v Franciji) niso člani zbornice**, ne morejo zastopati svojih strank na sodišču in jih tudi ni dovoljeno imenovati "advicat".

   Obstaja **nevarnost, da se bo poklic razcepil na pisarniške in obravnavane odvetnike**, na **poslovne in osebne** odvetnike ter na **globalne** in **neglobalne odvetniške družbe**. Prihodnost ne bi smela biti takšna in poklic bi moral ostati enoten.
4. **Etika.** Zaradi izjemnosti svojega poslanstva so odvetniki, bolj kot drugi državljani, podrejeni zahtevam etike (dostojanstvo, neodvisnost, zaupnost). **Etika sodi k samemu bistvu odvetniškega poklica. Ko bomo enkrat potisnili vstran naša etična načela, bomo postali trgovci: če hočete pošteni trgovci, vendar ne bomo več odvetniki.** Poenotenje pravil obnašanja je odločilno pri poenotenju odvetnikov. Vse poklicne organizacije posodabljajo svojo pravno etiko: **s CCBE* je bilo to že storjeno in** ABA je sredi procesa reforme svojih pravil, da bi tako pripravila poklic na prihodnost.
5. **Profesionalnost proti komercializaciji.** V 20. stoletju je človeka moral zamenjal človek ekonomije ter psihologije, in odvetniški poklic tu prav gotovo ni izjema. Težnja odvetnikov, da bi se podredili dnevnemu komercializmu, stalno narašča. Na žalost je kopičenje bogastva za nekatere odvetnike postalo osrednji dejavnik v njihovem poklicnem življenju in posvečajo le malo energije ali predanosti javnemu ali "pro bono" javnemu delu.

   Razlage so številne: pritiski ekonomije, obdobje pretirane tekmovalnosti, odkloni zaradi sistemskih nasprotij, zaton vloge "pravnik - državnik", izguba neodvisnosti in pomanjkanje zagnanosti in smisla.

   Kriza komercializacije je del širše krize, ki jo doživljamo in prizadeva vse poklice. Je proizvod splošne družbene krize moralnih in duhovnih vrednot. Pogosto ni lahko najti srednje poti med javno usmerjenim delovanjem in vsakodnevnimi ekonomskimi zahtevami. Kakorkoli že, odvetniki si morajo prizadevati, da zagotavljajo kakovosten in učinkovit servis in da pri tem ohranijo standarde profesionalnosti, kar je bistvo našega čudovitega poklica.
6. **Multidisciplinarna praksa. Računovodske** družbe bi **preko MDP** želele zagotavljati tudi pravne storitve. MDP z računovodji ogroža vrednote, ki so v samem jedru odvetniškega poklica in so v javnem interesu - neodvisnost, zaupnost in izogibanje interesnim konfliktom. CCBE se je v svoji **deklaraciji leta 1993** nedvoumno **opredelila, naj se MDP prepove. ABA** se je na svojem letnem zasedanju leta 1999 odločila za preložitev glasovanja, da bi MDP lahko dokazal, da je v javno korist in ne škoduje profesionalnim vrednotam.
7. **Prizadevanje za globalno pravičnost.** Tehničnega razvoja in napredka na žalost ni spremljalo tudi napredovanje k miru in pravičnosti. Revščina, vojne in kršitve človekovih pravic prevladujejo na širnih območjih zemeljske oble. Odvetniki - profesionalci pravičnosti - ne bi smeli samo brezbrižno sedeti, pač pa bi se morali vključiti v veliki boj za mir in pravičnost tega sveta.

VI. Zaključek

Od načina reševanja prej nakazanih vprašanj bo odvisno tudi oblikovanje odvetniškega poklica v 21. stoletju.

Osnovni principi poklica, ki so prepoznani povsod po svetu, so: dobra izobrazba in kompetentnost, neodvisnost, etičnost, prevzemanje odgovornosti v odnosu do strank in skupnosti.

Poklic se mora prilagoditi današnjim razmeram in novim potrebam strank ter pri tem ohraniti bistvo profesionalnosti.

Sem optimist. **Verjamem, da smo ob uporabi pogajalskih kriterijev in metod v praksi, lahko odlični profesionalci.** Dokler lahko živimo kot profesionalci, ohranjamo standarde in delamo učinkovito, tej generaciji svet računalnika ponuja obilo zadovoljstva in neizmerne priložnosti, da prispeva k boljši družbi.

In končno, sam verjamem, da je profesionalnost osebna drža vsakega posameznega odvetnika tako v odnosu do poklica kakor tudi do samega življenja. **Francozi so razvili meni zelo drag koncept - *désintéressement (brezbrižnost).*** Brezbrižnost je zavračanje načela največjega dobitka, je koncept, ki ne vidi v stranki še enega spisa, pač pa človeško bitje in ki svoje poklicne aktivnosti izvaja brez pohlepa. Koncept, ki si prizadeva, da bi ljudje, ki delajo v odvetniški družbi, v svojem delu našli zadovoljstvo, in končno, koncept si prizadeva, da bi delo odvetnikov prispevalo k blaginji človeštva. Osebna drža ni nezdružljiva niti z najbolj dognanimi spremembami in poslovnimi aktivnostmi, nasprotno, tovrstne aktivnosti bogatijo profesionalnost.

Odvetniki sveta, v naših zbornicah, v naših odvetniških družbah, v svojem javnem in zasebnem življenju, posvetimo se izboljšanju tega sveta!

* *CCBE - Code of Conduct for European Lawyers*

Predlagane spremembe odvetniške zakonodaje

Hinko Jenull

Uskladitev slovenske zakonodaje s pravnim redom Evropske skupnosti bo segla tudi na področje predpisov, ki urejajo položaj odvetništva. Vlada Republike Slovenije je v "parlamentarno proceduro" že vložila predlog zakona o brezplačni pravni pomoči in predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o odvetništvu. Sprejem obeh zakonov je predlagan po hitrem postopku, saj gre za zavezo Republike Slovenije, sprejeto z državnim programom za prevzem pravnega reda Evropske unije, po katerem morata zakona biti sprejeta do konca tega leta.

Slovenski odvetniki lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da smo bili pri pripravi predlogov obeh zakonov deležni potrebnega posluha ministrice za pravosodje Barbare Brezigar. Naše pobude in pripombe so bile obravnavane s potrebno pozornostjo, pri številnih rešitvah so bili upoštevani naši strokovno argumentirani predlogi.

O sprejemu obeh zakonov bo seveda odločal Državni zbor RS. Njegove odločitve so večkrat pogojene tudi s političnimi razlogi in nameni. Upati smemo, da ne bodo prevladali nad strokovno utemeljenimi rešitvami v sedaj oblikovanih besedilih obeh zakonov.

Odvetniki si lahko oba predloga zakonov ogledajo v tajništvu Odvetniške zbornice ali pri odvetniških zborih in se s predlaganimi rešitvami podrobneje seznanijo. Zato v nadaljevanju na kratko podajam le bistvene novosti oziroma spremembe zakona o odvetništvu, pri Zakonu o brezplačni pravni pomoči pa predvsem tiste, ki zadevajo vlogo in položaj odvetnikov.

Novela zakona o odvetništvu (ZOdv-A)

Z vidika vključevanja v Evropsko unijo je Republika Slovenija na tem področju dolžna upoštevati zahtevo o pravici ustanavljanja, prostega pretoka oseb in storitev, ki v okviru EU veljajo za odvetništvo.

Poleg splošnih pravil postavljata posebne zahteve na tem področju **direktiva** za olajšanje opravljanja poklica odvetnika na trajni podlagi v kaki drugi državi članici od tiste, v kateri je bila kvalifikacija pridobljena **(98/5/EC)** in **direktiva** za olajšanje uspešnega izvrševanja odvetniške pravice do svobodnega opravljanja storitev **(77/249/EEC)**. Upoštevati je treba tudi **direktivo (98/48/EEC)** o priznavanju poklicnih kvalifikacij.

Predlog zakona opravljanje odvetniškega poklica državljanov držav EU sedaj ureja **v novem VIII A in VIII B poglavju** (členi 71a do 71j). Določila teh poglavij veljajo tako za odvetnike posameznike kakor tudi za odvetniške družbe in druge oblike skupnega opravljanja odvetniškega poklica s sedežem v državah EU, ki jih zakon označuje s skupnim pojmom "evropski odvetniki".

Predlog zakona določa, da se mora evropski odvetnik, ki želi opravljati odvetniški poklic v Republiki Sloveniji, **vpisati v imenik evropskih odvetnikov, ki ga po javnem pooblastilu vodi Odvetniška zbornica Slovenije**. Za vpis mora evropski odvetnik predložiti potrdilo o vpisu v ustrezni imenik oziroma register v državi, kjer ima sedež svoje pisarne.

Pogoji za vpis v imenik evropskih odvetnikov so:

- državljanstvo države članice EU,
- poslovna sposobnost in splošna zdravstvena zmožnost,
- ustrezni strokovni naziv oziroma pridobljena diploma pravne fakultete,
- opravljen preizkus poznavanja slovenskega pravnega reda,
- štiri leta praktičnih izkušenj kot diplomirani pravnik, od tega najmanj leto pri odvetniku,
- aktivno znanje slovenskega jezika,
- zaupanje za opravljanje odvetniškega poklica ter
- oprema in prostori, ki so primerni za opravljanje tega poklica.

Preizkus poznavanja slovenskega pravnega reda se opravi v pisnem in ustnem delu v slovenščini po določbah zakona o državnem pravniškem izpitu. Znanje slovenskega jezika se izkazuje s spričevalom pooblaščene šole.

Izjema - v skladu z omenjenimi direktivami - je določena za evropske odvetnike, ki najmanj tri leta v Republiki Sloveniji dejansko in redno poklicno opravljajo delo v okviru pravosodja. Ti so oproščeni opravljanja preizkusnega izpita poznavanja slovenskega pravnega reda, če dokažejo, da so se z dosedanjim delom ustrezno usposobili za samostojno opravljanje odvetniškega poklica. Odločbo o oprostitvi izda Minister za pravosodje na predlog Odvetniške zbornice Slovenije, na podlagi predloženih dokazil.

Evropski odvetniki **včlanjeni v zbornico**, bodo seveda imeli pravico sodelovati v organih zbornice v skladu s statutom. Tudi za njih bodo veljala določila o zavarovanju odgovornosti za škodo in o disciplinski odgovornosti.

Poleg navedenih (evropskih) sprememb pa predlog zakona prinaša še spremembe, ki zagotavljajo uskladitev s sodobnim položajem odvetništva v širšem, tudi "evropskem" smislu. Tako (med ostalim) določa kot pogoj za pridobitev pravice do opravljanja odvetniškega poklica, da **kandidat "pozna odvetniško etiko in odvetniško tarifo**, kar se v postopku vpisa izkazuje s preizkusom, ki se opravi pri organu določenem s statutom Odvetniške zbornice Slovenije".

Od zadnje novele kazenske zakonodaje, ko je bilo črtano kaznivo dejanje zakotnega pisaštva, ni več predpisa, ki bi sankcioniral "črno prakso" pri odpravljanju odvetniškega poklica. Zato naj bi s spremembami zakona o odvetništvu **kot prekršek**, ki se kaznuje z denarno kaznijo, določili opravljanje dejavnosti fizične osebe ali odvetniške družbe v nasprotju z določbami zakona, po katerih lahko "odvetniške storitve" opravljajo le osebe, vpisane v imenik odvetnikov. Kot prekršek naj bi bilo določeno tudi nedovoljeno reklamiranje dejavnosti, ki je doslej predstavljalo le disciplinski prestopek.

Spremenjene in dopolnjene določbe zakona, ki se nanašajo na evropske odvetnike, naj bi se začele uporabljati z dnem, ko bo Republika Slovenija po-

stala članica EU, druge pa petnajsti dan po objavi v Uradnem listu RS.

Zakon o brezplačni pravni pomoči (ZBPP)

Gre za izpolnitev zakonodajalčeve dolžnosti iz naslova pravice do sodnega varstva, ki po Ustavi RS velja za temeljno človekovo pravico.

Pravica do sodnega varstva ne more biti zagotovljena le formalno. Upoštevajoč dejansko neenakopravnost ljudi, je dolžnost države, da poskrbi vsaj za odpravo najhujših ovir, ki lahko praktično onemogočijo izvrševanje pravic. Eden od najpomembnejših izkazov načela o socialni državi je zato **zagotavljanje pravice do enakosti pred zakonom v materialnem smislu, čemur je namenjena brezplačna pravna pomoč**.

Gre tudi za izpolnitev obveznosti po Evropski konvenciji o človekovih pravicah, pri čemer je Evropsko sodišče za človekove pravice v svojih odločitvah večkrat poudarilo, da le-te niso zgolj teoretične narave "temveč je potrebno, da se tudi dejansko omogočajo in jih je mogoče dejansko uveljavljati oz. izvrševati". Ureditev brezplačne pravne pomoči je tako predpogoj za vključitev Republike Slovenije v Evropsko skupnost. Pri tem so v predlogu zakona upoštevane pravne rešitve in priporočila Sveta Evrope, primerjalnopravne ureditve in izkušnje ter zagotovljena celovita in sistemska ureditev vseh vprašanj, povezanih z zagotavljanjem pravnega svetovanja in zastopanja v smislu uresničevanja pravice dostopa do sodišča za revne stranke.

Predlog zakona omogoča tudi brezplačno pravno svetovanje **že pred začetimi sodnimi postopki**, kar v obstoječi zakonodaji ni urejeno. Postavlja temelje enotnega sistema dodeljevanja brezplačne pravne pomoči za pravno zastopanje in druge pravne storitve, določene v zakonu, **v vseh sodnih postopkih**. Zagotavlja enotne finančne in postopkovne **kriterije** za odobritev brezplačne pravne pomoči ter enotni **postopek in organe odločanja o odobritvi take pomoči**. Končno, vzpostavlja pogoje za učinkovito delovanje **institucije** brezplačne pravne pomoči ter preglednost razpolaganja s proračunskimi sredstvi.

Zakon ne razveljavlja veljavnih zakonov in drugih predpisov, ki že urejajo brezplačno pravno pomoč, saj predvideva, da je brezplačna pravna pomoč lahko drugače urejena, če je glede na vrsto postopka in glede na oblike pravne pomoči to potrebno. V primerih, ko se uveljavlja brezplačna pravna pomoč po posebnem zakonu, se zato določbe ZBPP uporabljajo le glede vprašanj, ki niso urejena s tem, posebnim zakonom.

> Po predlogu zakona brezplačno pravno pomoč lahko izvajajo **le osebe določene z zakonom**.
>
> To so **odvetniki**, ki so vpisani v imenik odvetnikov in odvetniške družbe ustanovljene po zakonu. Poleg teh brezplačno pravno pomoč dajejo le še **notarji** v zadevah, ki jih opravljajo po zakonu, ki ureja notariat.
>
> Upoštevati je namreč potrebno, da brezplačna pravna pomoč po zakonu ne obsega le pravno svetovanje in zastopanje ter oprostitev plačila stroškov, pač pa tudi sestavo, overitev in potrditev listin o pravnih razmerjih, dejstvih in izjavah. Ker so za te pravne storitve pristojni notarji, bodo za "revne stranke" le-te opravljali na proračunske stroške.

Zakon postavlja natančna **merila za dodelitev brezplačne pravne pomoči** (premoženjski cenzus), pri čemer je meja postavljena pri mesečnem dohodku prosilca, oziroma družinskega člana, ki ne presega višine minimalne plače, določene z zakonom. To temeljno merilo je nadgrajeno s številnimi dodatnimi, ki se nanašajo na premoženje prosilca, priložnostne, občasne in neperiodične dohodke, družinske razmere, zdravstveno stanje in izredne finančne obveznosti.

Za dodelitev brezplačne pravne pomoči pa morajo poleg finančnega položaja storilca biti podani še **postopkovni pogoji**. Temeljni pogoj je, da zadeva "ni očitno nerazumna". Tudi ta pogoj je nadgrajen z različnimi "korektivi" v zvezi s prosilčevim osebnim in socialno ekonomskim položajem, pomenom zadeve, verjetnostjo izgleda za uspeh in morebitno prosilčevo življenjsko stisko. Nekatere zadeve so izrecno izključene iz sistema brezplačne pravne pomoči (žaljenski delikti in odškodninski zahtevki manjšega pomena).

Zakon natančno predpisuje tudi **postopek odločanja o dodelitvi brezplačne pravne pomoči**, za katero bo pristojen predsednik okrožnega sodišča oziroma predsednik specializiranega sodišča prve stopnje, z ustrezno strokovno službo brezplačne pravne pomoči. Nadalje zakon podrobno določa način upoštevanja spremenjenih okoliščin in ravnanje v primeru neopravičeno prejete brezplačne pravne pomoči.

Sredstva potrebna za izvajanje zakona, bodo zagotovljena **iz proračuna RS v proračunu Vrhovnega sodišča RS**. Izvajalcem brezplačne pravne pomoči bodo izplačevana na podlagi napotnice s priloženimi stroškovniki. Pri tem predlog zakona omogoča, da se napotnica (glede na morebitno predvideno dolgotrajnost postopka) izda tudi za posamezno fazo pravne pomoči (npr. najprej za sestavo tožbe, nato za zastopanje, posebej za pravna sredstva), kar bo omogočilo tudi plačevanje brezplačne pravne pomoči v skladu s posameznimi opravljenimi fazami. Posebej je urejen tudi nadzor in evidenca brezplačne pravne pomoči pri Vrhovnem sodišču RS.

> **Upajmo, da bosta oba zakona v Državnem zboru kmalu sprejeta, s čemer bomo na področju ureditve pravne pomoči in odvetniškega statusa dobili sodobno in učinkovito podlago za delo.**

Območni zbor odvetnikov v Ljubljani

Na seji, ki je bila 14. septembra 2000, so sprejeli poseben sklep:

Zbor pooblašča predsednika območnega zbora, da posreduje Okrajnemu sodišču v Ljubljani, Zemljiška knjiga zahtevo odvetnikov, da nam omogočijo vpogled v listine in vsebino plomb ***vsak delovni dan,*** *ker je to nujno za nemoteno opravljanje našega dela in zaradi tega, ker je to naloga zemljiške knjige kot javne knjige!*

Mnenja

"Izdaja poklicne skrivnosti samo z izvirnikom listine?"

Ob odločitvi disciplinskega tožilca OZS

Nevenka Šorli

Primer iz prakse

V 7. številki našega Odvetnika je v rubriki Mediji o odvetništvu pod zaporedno št. 15 povzet članek iz Dnevnika, z dne 27. 3. 2000, z naslovom "Odvetnica ni kršila kodeksa". Iz povzetka ne izhaja jasno:

- da je bila proti odvetnici vložena zahteva klienta za uvedbo disciplinskega postopka zaradi izdaje poklicne skrivnosti in
- da se v članku navaja, da je disciplinski tožilec OZS presodil, da pritožba oziroma zahteva ni utemeljena, ker je odvetnica **"iz rok dala listino, ki je načeloma ne bi smela, vendar ni kriva, ker je šlo za kopijo in ne izvirnik."**

Menim, da je v zgornjih alineah zajeto bistvo članka, ki je bil objavljen v Dnevniku. V Odvetniku je bil pozneje povzet sicer nekoliko obširneje, pa vseeno manj razumljivo, saj ni povsem transparentno, za kaj je pravzaprav šlo v opisanem primeru.

Vendar se samo zaradi te nejasnosti gotovo ne bi oglasila. Glede citiranega stališča disciplinskega tožilca OZS nisem zasledila nobenega odmeva v medijih, je pa tako problematično, da ne bi smelo ostati brez komentarja.

Opozoriti hočem: stališče disciplinskega tožilca OZS, da naj bi se varovala kot poklicna tajnost pri odvetniškem delu samo izvirnik in ne tudi kopije tega, ni pravilno in meji na norčevanje iz same tožilske funkcije. Dejansko pa gre pri tem stališču za zelo nevaren precedens, ki nikakor ne bi smel sprožiti prakse, da se varovanje poklicne tajnosti v odvetništvu zoži na varovanje papirja, kar izvirnik listine je. Po tem stališču naj bi se o vsebini izvirnika lahko pripovedovalo, izvirnik listine bi se smel brez vednosti in soglasja stranke v neomejenem obsegu fotokopirati in pošiljati okoli in to komurkoli: če je treba, tudi kolegu, ki zastopa nasprotno stranko (kar se je dejansko zgodilo v opisanem primeru).

Ustavna pravica do zasebnosti, ki se pri odvetniškem poklicu pojavlja **kot dolžnost varovanja poklicne skrivnosti, ne pomeni le varovanja konkretnega papirja, ampak predvsem informacije, ki je na tem papirju zapisana.** In tu se, glede na predpise, ki urejajo varovanje poklicne skrivnosti, ne sme nikoli dopustiti arbitriranja, saj gre za eno temeljnih dolžnosti odvetnika. Dolžnost varovanja poklicne skrivnosti je tako pomembna, da je kršitev te dolžnosti sankcionirana celo v 153. členu KZ RS. Torej ne le v predpisih, ki urejajo odvetništvo!

V praksi disciplinskih organov OZS se zato, vsaj pri obravnavi pritožb o najhujših kršitvah, ne bi smelo dopustiti, da je odločitev o tako pomembnem vprašanju, kot je uvedba disciplinskega postopka, prepuščena popolnoma arbitrarni presoji posameznika, to je tožilca.

Še na kratko o vsebini varovanja poklicne skrivnosti

Odvetnikova dolžnost, da varuje poklicno skrivnost, je ena izmed temeljnih dolžnosti v razmerju do klienta in je temelj zaupnega odnosa klient - odvetnik. Po drugi strani seveda predstavlja tudi pravico klienta, da sme zahtevati od odvetnika, da zaupane skrivnosti ne bo nikomur izdal. V odvetnikovi dolžnosti varovanja poklicne tajnosti ima stranka garancijo, da bodo njene skrivnosti zanesljivo ostale skrivnosti. Gre za t. i. poklicno molčečnost v širšem smislu, ki poudarja, da je vrednota varovanje skrivnosti in ne skrivnost sama po sebi.[1] Vendar pomeni varovanje poklicne skrivnosti le enega od elementov pravice do zasebnosti.[2] Ta pravica je zavarovana:

- na mednarodni ravni v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah iz leta 1948 in Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah ter v Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic,
- na ustavni ravni v 35. členu s posebno človekovo pravico do zasebnosti,
- na zakonski ravni pa med drugim tudi z dolžnostjo varovanja poklicne skrivnosti, ki jo določajo predpisi za nekatere posamezne dejavnosti, kot so npr.: zdravniki in drugi zdravstveni delavci, lekarnarji, babice, odvetniki, zagovorniki, socialne delavke in psihologi.

Po Korošču[3] je *ratio legis* tega varstva v tem, da mora država zagotoviti, da informacije zasebne narave ostanejo zasebne in da jih osebe, ki so jih v skladu s pravili svoje dejavnosti dolžne varovati, ne bi kar nekaznovano razglašale naprej.

Za posamezne poklice obstajajo torej natančno določena pravila o varovanju poklicne tajnosti. In eden izmed takih je tudi poklic odvetnika. Tako zakon o odvetništvu[4] v prvem odstavku 6. člena določa, da mora odvetnik kot tajnost varovati, kar mu je zaupala stranka. V skladu z 59. členom zakona o odvetništvu pa je odvetnik odgovoren za kršitev dolžnosti pri opravljanju svojega dela. Katera dejanja konkretno predstavljajo kršitev dolžnosti pri opravljanju odvetniškega poklica na podlagi 60. člena zakona, določa statut Odvetniške zbornice Slovenije.[5] Ta v 3. točki 77. člena določa kot disciplinsko kršitev kršitev dolžnosti varovanja poklicne tajnosti, ki hkrati pomeni tudi kršitev dolžnosti vestnega opravljanja dela in prakse v odvetniški pisarni (3. točka 78. člena statuta). Za omenjeno dejanje je odvetnik disciplinsko odgovoren in kolikor je v disciplinskem postopku njegova odgovornost ugotovljena, se mu izreče eden izmed disciplin-

---

[1] ***Korošec D.***, *Poklicna skrivnost v slovenski kazenski zakonodaji, Socialno delo, št. 3/97, str. 195*

[2] ***Wedam-Lukić D.***, *Varstvo osebnih podatkov v civilnih sodnih postopkih, Podjetje in delo, 5-6/1996, str. 917*

[3] ***Korošec D.***, *o. c., str. 195*

[4] *Ur. l. RS, št. 18-817/93 z dne 9. aprila 1993*

[5] *Ur. l. RS, št. 15-851/94 z dne 18. marca 1994*

skih ukrepov. Najhujši med njimi je gotovo odvzem pravice do opravljanja odvetniškega poklica, ki se izreče obsojenemu za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno nevreden za opravljanje odvetniškega poklica, in v primeru hujših kršitev dolžnosti, iz katerih se da utemeljeno sklepati, da storilec ne bo pošteno in vestno opravljal odvetniškega poklica (81. člen statuta). In glede na to, da ima izdaja poklicne skrivnosti znake kaznivega dejanja iz 153. člena KZ RS, menim, da je tudi v primeru, če kazenski postopek ne bi bil izpeljan in kazenska odgovornost ne bi bila ugotovljena, upravičen disciplinski ukrep odvzema pravice do opravljanja odvetniškega poklica, če je v disciplinskem postopku ugotovljena izdaja.

Predlogi za izboljšanje stanja

1. Poročila o disciplinskih postopkih OZS se redko pojavljajo v medijih. Tudi v strokovni literaturi se o odvetniški etiki in problemih v zvezi z njenim spoštovanjem največkrat piše le na načelni ravni in ne o konkretnih primerih kršitev kodeksa v praksi. Izjema so primeri, ko se te kršitve obravnavajo hkrati v kazenskem postopku in ko gre za objave primerov iz arhiva, ki pa so časovno odmaknjeni več desetletij.

Sama ne vidim ovir, da bi se začele **objavljati** vse (obrazložene) odločitve disciplinskega tožilca v primerih, ko zavrne posamezne prijave za uvedbo disciplinskih postopkov, kot tudi končne odločitve disciplinskih komisij OZS. Za te objave bi bilo najdostopnejše in zato najprimernejše ravno glasilo Odvetnik. S tem bi ustvarili pregled teh odločitev. Ta pregled bi omogočal spremljanje prakse pri odločanju o posameznih kršitvah, podobno kot se spremljajo in uporabljajo različni pregledi sodne prakse. In kar je enako pomembno: zagotovili bi javnost dela disciplinskih organov (seveda brez osebnih podatkov o kršiteljih). Javnost dela disciplinskih organov bi gotovo pripomogla k zmanjšanju števila teh kršitev na eni strani in h kvalitetnejšemu delu disciplinskih organov na drugi strani. Zagotovljena pa bi bila tudi (bolj) objektivna in enakopravna obravnava vseh članov OZS, zlasti na začetku postopka, ko se presoja utemeljenost pritožbe stranke.

2. V uvodniku, objavljenem na naslovnici te iste številke glasila Odvetnik, Mitja Stupan omenja začetni skoraj enoletni zastoj pri delu disciplinskih organov in relativno veliko število disciplinskih prijav. Razlogov za zastoj ne omenja. Če povežem te njegove ugotovitve in zgoraj obravnavano sporno stališče disciplinskega tožilca, se zdi, da je nekaj močno narobe na tem področju. Res je zelo neprijetno obravnavati in obsojati kolege v disciplinskih postopkih, kar v nadaljevanju ugotavlja Mitja Stupan.

Vendar pa bo odvetniški poklic dosegel večji ugled in spoštovanje, kot ga že ima ponekod po svetu,[6] le z doslednim spoštovanjem pravil kodeksa odvetniške poklicne etike.

Zgolj ugotavljanje in opozarjanje, da ugled odvetništva ni dovolj visok v družbi, ne bo dalo rezultatov. Zato bodo predstavniki OZS še naprej ostajali brez vabil na pomembne državne protokolarne dogodke. Korektno izpeljani disciplinski postopki so zanesljivo ena od poti za uveljavitev pravil kodeksa v vsakdanji praksi in hkrati tudi pot za pridobitev spoštovanja v javnosti, ki ga odvetništvo mora imeti. Če pa sami sebe ne bomo jemali resno, ni jasno, zakaj bi nas morali drugi.

Po povedanem moram nekoliko z zamudo pritrditi kritiki dr. Konrada Plauštajnerja v njegovem prispevku Etični izzivi slovenskemu odvetništvu,[7] ko se ob praznovanju 130. obletnice organiziranega odvetništva na jubilejnem srečanju odvetnikov v Bovcu ni spregovorilo o stanju in problemih odvetništva doma. Posvečen je bil le seznanjanju z odvetništvom v tujini. Gotovo bi soočanje z lastnimi problemi in iskanje rešitev pripomoglo k boljšemu stanju tudi pri delu disciplinskih organov OZS. Končno pa je taka obravnava še vedno možna, čeprav zapoznela.

3. Ena od tem na predlagani obravnavi domačih problemov odvetništva bi se lahko nanašala na preučevanje **ustreznosti sedanje ureditve disciplinskih organov OZS, zlasti glede ureditve statusa in položaja disciplinskega tožilca**. Tako na primer ni povsem jasno, ali sme nezadovoljna stranka sama nadaljevati postopek, če je tožilec zavrnil njeno zahtevo za uvedbo disciplinskega postopka. Nadalje, zastavlja se vprašanje, ali je institut disciplinskega tožilca sploh potreben in k temu še dve disciplinski komisiji in še disciplinsko sodišče.

Prepričana sem, da **obstoječa ureditev ne nudi učinkovite zaščite klientov** in s tem tudi ne zagotavlja izvajanja načel kodeksa, ampak bolj varuje in ščiti odvetnike. Po eni strani omogoča dolgotrajne postopke, ki tudi zastarajo, s potekom časa kršitve zvodenijo, po drugi strani pa ti postopki zaposlujejo preveliko število ljudi in jih v določenih primerih gotovo hudo obremenjujejo ne le časovno ampak tudi psihično. Res je težko obravnavati in ocenjevati delo kolegov, zlasti na tako majhnem prostoru, kjer se vsi bolj ali manj poznamo.

Ob koncu samo v premislek: morda pa bi namesto sedanje neučinkovite "mašinerije" zadostovalo zgolj disciplinsko sodišče, ki bi mu le na novo določili status in k članom poleg sodnikov VS RS dodali še državnega tožilca. Sodišču bi razširili pristojnosti za vse kršitve kodeksa in mu predpisali manj formalen in manj tog postopek, kot je sedanji. Na to sodišče bi naše nezadovoljne stranke smele direktno pošiljati svoje pritožbe in bi v primeru zavrnitve teh prejele tudi odločbo z obrazložitvijo in s pravnim poukom. Število pritožb strank bi se pri taki ureditvi zanesljivo zmanjšalo, ugled odvetništva pa bi se končno začel večati.

Odvetnik

št. 9
izide sredi
decembra 2000!

Tudi z vašim
prispevkom?

---

[6] *O avtoriteti in skrbi za spoštovanje in ugled odvetništva v zvezni državi Arkansas priča npr. postopek zbornice, v katerem se presoja zahteva za odvzem licence Billu Clintonu zaradi znanih afer - opisan v članku "I fought the law ..." v THE ECONOMIST z dne 27. 5. 2000 str. 52-53. Ugled zbornice je tam tako velik, da tisti, ki se znajdejo v takem postopku, največkrat sami prostovoljno izstopijo.*

[7] *Pravna praksa, št. 403, str. 17, z dne 26. 6. 1998*

11. člen ZPP - pravni "monstrum"

V Italiji je kaznovanje odvetnikov v pristojnosti odvetniških zbornic

dr. Karlo Primožič

V članku, objavljenem v 6. št. "Odvetnika", sem obljubil, da bom nekaj napisal o kaznovanju odvetnikov v Italiji zaradi zlorabe pravic v pravdnem postopku in povedal tudi svoje mnenje o 11. členu slovenskega ZPP.

Takoj naj povem, da v italijanski pravni ureditvi sodnik, ki vodi postopek (civilni ali kazenski), nima nobene pravice kaznovati odvetnika zaradi zlorabe pravic. Odvetnik odgovarja za svoje ravnanje samo takrat, ko krši kazenski zakon; v tem primeru mu seveda sodi "naravni" sodnik (to je tisti, ki ga predvideva zakon o kazenskem postopku).

Določilo, podobno onemu, ki ga predvideva 11. člen ZPP, bi nasprotovalo predvsem splošnim načelom italijanske ustave in tudi načelom mednarodnega prava.

Prvi odstavek 10. člena italijanske ustave (ki je stopila v veljavo 1. 1. 1948) zagotavlja uskladitev italijanskega pravnega reda s splošno priznanimi mednarodnimi normami in načeli.

Naj pri tem omenim tudi "Mednarodno listino o pravicah do obrambe - Charte International des Droits de la Defense", ki jo je odobrila Mednarodna odvetniška unija ("Union International des Advocats") na 32. kongresu v Kanadi 28. 8. 1987. Listina omenja predvsem potrebo po zagotavljanju neodvisnosti in svobode odvetnika pri opravljanju poklica in pri tem navaja, da niso dovoljeni zoper odvetnika nobeni pritiski in omejitve, ki bi utegnili vplivati na njegovo svobodo.

Poleg tega 24. člen ustave zagotavlja nedotakljivost pravice do obrambe, 102. člen pa določa, da sodna funkcija pripada rednemu sodstvu ("magistraturi") in izrecno prepoveduje ustanavljanje izrednih ali posebnih sodišč (očetje italijanske ustave, ki so jo obogatili tudi ideali odporniškega gibanja - t. i. rezistence, so tako formulirali ta člen, da se ne bi ponovila zla izkušnja, ki so jo predstavljala fašistična posebna sodišča).

Že na prvi pogled lahko ugotovimo, da bi se težko obdržal v italijanski ureditvi podoben sistem kaznovanja, kot ga predvideva 11. člen ZPP. Omenjeni člen pač predvideva, da lahko sodnik, ki vodi pravdni postopek, kaznuje tudi odvetnika.

Čeprav v omenjenem členu ni rečeno, ali gre za kazensko sankcijo ali sankcijo upravne narave, menim, da je tako določilo sprto s splošno veljavnimi načeli iz naslednjih razlogov:

1. ker je kaznovanje v pristojnosti istega sodnika, ki vodi postopek;

2. ker se denarna kazen, če je odvetnik ne plača v določenem roku, spremeni v zaporno kazen.

Naj pri tem še navedem, da je italijansko ustavno sodišče že leta 1979 (sodba št. 131 z dne 21. 11. 1979) razglasilo za protiustavno tisto določilo kazenskega zakonika, ki je za primer neplačila denarne kazni predvidevalo, da se kazen spremeni v zaporno. Ustavno sodišče je namreč ugotovilo, da tako določilo krši 3. člen ustave, ki predvideva načelo enakosti pred zakonom.

Slovenski zakonodajalec je torej z 11. členom ZPP uvedel novo kaznivo dejanje in enostavno določil, da se tako dejanje izrecno kaznuje s strani sodnika, ki vodi pravdni postopek.

Italijanski zakonodajalec je ob upoštevanju navedenih načel predvidel posebna določila za primer zlorabe pravic v pravdnem postopku (tudi kazenskem) ali zavlačevanja ipd.; obenem pa je tudi bolj podrobno opisal sankcionirana ravnanja.

V 88. členu kodeksa o civilnem postopku (ki je stopil v veljavo leta 1942) je izrecno določeno, da lahko sodnik, če odvetnik ravna nelojalno in nepošteno, z zadevo seznani odvetniško zbornico, ki je edina pristojna za disciplinske postopke.

S takim predpisom se torej zagotavlja neodvisnost odvetnika, ki je disciplinsko samo pod nadzorom odvetniške zbornice, kateri pripada (v Italiji je odvetniška zbornica pri vsakem okrožnem sodišču; o vrstah disciplinskih sankcij sem pisal v 6. št. "Odvetnika"; prav tako o pritožbi zoper odločitev odvetniške zbornice). Sodniku je v teh primerih dovoljeno samo, da na zahtevo nasprotne stranke v pravdi ugotovi morebitno škodo, ki je nastala zaradi nelojalnega in nepoštenega ravnanja odvetnika ali stranke, ki jo le-ta zastopa.

Neodvisnost odvetnika zagotavljajo tudi predpisi, ki jih predvideva 105. člen kodeksa o kazenskem postopku (iz leta 1988), katerega 4. odstavek navaja:

"Sodna oblast sporoči odvetniški zbornici primere opustitve obrambe ali zavrnitve obrambe s strani zagovornika, postavljenega po uradni dolžnosti, ter primere nelojalnega ali nepoštenega ravnanja odvetnikov".

Na podlagi gornjih ugotovitev menim, da je določilo o kaznovanju odvetnika, predvsem tisto, ki ga vsebuje 11. člen ZPP, **protiustavno**.

Zakonik o civilnem postopku (kraljevi odlok z dne 28. oktobra 1940, št. 1443, stopil v veljavo 21. aprila 1942, večkrat noveliran):

88. člen - Dolžnost lojalnosti in poštenosti

Stranke in odvetniki imajo dolžnost, da v pravdi ravnajo lojalno in pošteno, v nasprotnem primeru mora sodnik poročati organu, ki mu pripada disciplinski nadzor nad njimi.

89. člen - Neprimerno in žaljivo izražanje

V pisnih vlogah in v ustnih nastopih pred sodiščem stranke in njihovi odvetniki ne smejo uporabljati neprimernih in žaljivih izrazov.

Sodnik lahko v vsaki fazi postopka odredi, da se neprimerni in žaljivi izrazi brišejo.

V sodbi lahko tudi prizna oškodovancu denarno odškodnino, če se žalitve ne nanašajo na predmet postopka.

Če odvetnik zamudi rok ali narok ...

... UTEMELJENO

Republika Slovenija
Višje sodišče v Ljubljani

Sklep

Višje sodišče v Ljubljani je v senatu ... v kazenski zadevi zoper ... po pritožbi zagovornice obtoženega ... odvetnice ... zoper sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani, opr. štev. I K 321/99 z dne 25. 8. 1999, po zaslišanju višje državne tožilke svetnice ... na seji dne 16. 9. 1999

sklenilo:

Pritožbi zagovornice obtoženega ... se ugodi in se izpodbijani sklep razveljavi.

Obrazložitev

Okrožno sodišče v Ljubljani je s citiranim sklepom odločilo, da mora zagovornica obtoženega ... odvetnica ... zaradi neudeležbe na glavni obravnavi dne 25. 8. 1999 plačati 200.000,00 SIT povprečnine. Zoper sklep je vložila pritožbo zagovornica zaradi kršitve določb ZKP ter zmotne in nepopolne ugotovitve dejanskega stanja in predlagala razveljavitev izpodbijanega sklepa. Višja državna tožilka svetnica ... je na seji senata predlagala ugoditev pritožbi.

Pritožba je utemeljena.

Pritožbeno sodišče je po pregledu podatkov v spisu ugotovilo, da je sodišče prve stopnje dne 5. 7. 1999 razpisalo glavno obravnavo za 18. 8. 1999, v spisu ni povratnice, kdaj je prejela to vabilo zagovornica. Sodišče je dne 9. 7. 1999 prejelo sporočilo zagovornice, ki je datirano s 5. 7. 1999, da bo na dopustu od 5. 7. do 20. 8. 1999, zato je preklicalo glavno obravnavo za 18. 8. 1999 in jo razpisalo za 25. 8. 1999, 1. 9. 1999 in 10. 9. 1999, preklic in vabilo pa je zagovornica prejela dne 30. 8. 1999, kot je razvidno iz povratnice v spisu (list. štev. 3145). Glede na navedeno je pritožbeno sodišče ocenilo, da so utemeljene pritožbene navedbe, da se zagovornica ni udeležila razpisane glavne obravnave, ker o njej ni bila pravočasno obveščena, zato je izpodbijani sklep razveljavilo.

... NEUTEMELJENO

V revizijski zadevi opr. št. II Ips 495/99 je Vrhovno sodišče RS takole obrazložilo, zakaj ni dovoljena vrnitev v prejšnje stanje zaradi zamude pritožbenega roka:

Odvetnik je še v času pritožbenega roka (osmi dan) odšel na lov v tujo državo, po lastnih navedbah približno 500 km daleč. Tam se je zastrupil s hrano in zaradi prebavnih težav poležaval pri svoji sestri v Zagrebu in se vrnil zadnji dan pritožbenega roka domov. Pritožbo je vložil šele štiri dni za tem.

V tem primeru ni šlo za opravičen vzrok zamude. Odvetništvo je samostojna služba, ki jo odvetniki opravljajo kot poklic. Pri zastopanju stranke mora odvetnik ravnati vestno in skrbno (skrbnost dobrega strokovnjaka) ter po načelu odvetniške poklicne etike. Ta določa, da mora odvetnik tako organizirati svojo odvetniško pisarno (vključno z evidenco rokov), da zagotovi red in tekoče delo. Kadar je sam zadržan, mora drugega odvetnika pravočasno zaprositi za nadomeščanje. Iz naštetih predpisov in pravil sledi najmanj dvoje:

- **prag predvidljivosti dogodkov**, ki utegnejo povzročiti zamudo narokov ali rokov je za odvetnika postavljen nizko, ker mora računati s številnimi naključji, tudi banalnimi, ki se mu lahko pripetijo;
- **prag odvrnljivosti naključij** pa je visok, ker mora odvetnik ukreniti vse potrebno, da se odvrnejo škodljive posledice, ki utegnejo nastati zaradi zamude.

Gledano skozi te zahteve na eni strani in skozi odvetnikovo ravnanje v tej zadevi ni šlo za nepredvidljiv in neodvrnljiv dogodek, katerega nujna posledica bi bila zamuda roka. Odvetnik, nad katerim visi pritožbeni rok v zadevi svoje stranke, si ne more privoščiti daljšega potovanja, ne da bi poprej zagotovil nadomeščanje za primer kakšnega izjemnega dogodka. Če pa ga je že zalotil nepripravljenega, bi moral vsaj kaj ukreniti, da bi odvrnil njegov škodljiv učinek. Še zlasti, ker zdravstvene težave očitno niso bile tako hude, če se je odvetnik sam vrnil iz Zagreba zadnji dan roka. Najmanj, kar je imel ves čas na voljo, je brzojavna vložitev pritožbe, s katero bi izzval vsaj uradni preizkus izpodbijane odločbe glede pravilne uporabe materialnega prava. To bi lahko storil tako v Zagrebu, kjer je imel na voljo telefonske povezave, kakor tudi na poti domov. Ukrenil pa ni enega ne drugega. Še več, kakor priznava v reviziji, ko se je vračal domov sploh ni vedel, da mora vložiti pritožbo.

Odvetnik ni ravnal skrbno. Le nezakrivljeno ravnanje ob dogodku resnejše narave, ki pomeni razumno oviro za opravo procesnega dejanja, je lahko utemeljen razlog za vrnitev v prejšnje stanje.

Obrazložitev priredil za objavo:
Hinko Jenull

Procesni roki in sodne počitnice

Pri opravljanju svojega dela smo bili odvetniki že večkrat priče, kako sodišča različno tolmačijo veljavne predpise. Naj predstavim svojo nedavno izkušnjo z naslednjim primerom:

- Dne 31. 8. 2000 sem prejela sklep Okrajnega sodišča v Šmarju pri Jelšah, opr. št. P373/93 z dne 25. 8. 2000, s katerim je zavrglo pritožbo zoper sodbo, opr. št. P373/93 z dne 28. 3. 2000, kot nepravočasno vloženo.
- V obrazložitvi sklepa se sodišče sklicuje na 83. člen Zakona o sodiščih (Ur. l. RS, št. 19/94, 45/95, 26/99, 38/99, 28/2000), 111/IV člen Zakona o pravdnem postopku ter Zakon o praznikih (člen ni posebej naveden).

Pred letošnjimi sodnimi počitnicami, in sicer 4. julija, sem prejela sodbo v pravdni zadevi (zaradi ugotovitve neobstoja služnostne pravice), zoper katero je bila dovoljena pritožba v roku 15 dni od dneva prejema sodbe.

Ob upoštevanju 83.člena Zakona o sodiščih, ki v prvem odstavku določa, da "sodišča opravljajo naroke in odločajo v času od 15. julija do 15. avgusta (sodne počitnice) samo v nujnih zadevah" ter v 2. odstavku posebej določenih nujnih zadevah (v tem primeru ni šlo za po zakonu določeno nujno zadevo) in končno v 3. odstavku, da "razen v zadevah iz prejšnjega odstavka, v času sodnih počitnic procesni roki ne tečejo, prav tako se ne vročajo sodna pisanja. Če je bilo sodno pisanje vročeno, začnejo teči procesni roki prvi naslednji dan, ko se iztečejo sodne počitnice", sem vložila pritožbo po preteku sodnih počitnic in sicer 21. 8. 2000, (20. 8. 2000 pa je bila nedelja).

Ker sem sodbo prejela 4. 7. 2000, sem štela, da se je rok za pritožbo s pričetkom

sodnih počitnic prekinil in da se nadaljuje šele 16. 8. 2000 - tako da se je po mojem mnenju pritožbeni rok iztekel šele 20. 8. 2000 ker pa je bila takrat nedelja in dela prost dan, menim, da je bil zadnji dan za vložitev pritožbe prvi delovni dan, to je 21. 8. 2000.

V obrazložitvi sklepa, s katerim je Okrajno sodišče zavrglo mojo pritožbo, je navedlo, da se je glede na dejstvo, da je bila sodba pooblaščenki vročena 4. 7. 2000, petnajstdnevni pritožbeni rok iztekel z dnem 19. 7. 2000 (torej celo v času sodnih počitnic). Nadalje je svojo odločitev podprlo s tem, da je bila 19. 7. 2000 sreda in ni bil niti praznik ali drug dela prost dan, ki ga določa **zakon o praznikih,** ko bi se rok iztekel s pretekom prvega prihodnjega delavnika in se sklicevalo na določila **111/IV čl. zakona o pravdnem potopku.** V obrazložitvi je sodišče nadalje ugotovilo, da se je rok iztekel sicer med sodnimi počitnicami (od 15. 7. do 15. 8), ki se po **83/III členu Zakona o sodiščih** štejejo za čas, ko sodišče ne dela; "takšen dan pa po Zakonu o pravdnem postopku ni predviden kot tisti, ki rok podaljša, sicer pa tudi, če bi bil, bi rok iztekel 16. 8. 2000", je še menilo Okrajno sodišče v obrazložitvi svojega sklepa.

Zakon o sodiščih v tretjem odstavku 83. člena jasno določa, da v času sodnih počitnic procesni roki ne tečejo. Sklicevanje na zakon o pravdnem postopku, ki naj tega ne bi posebej določal, je po mojem menju nesmiselno.

Zoper navedeni sklep sem vložila pritožbo na Višje sodišče, ki pa o njej še ni odločilo.

Tolmačenje, da se pritožbeni roki tudi v drugih zadevah, ki jih zakon ne določa kot nujne, lahko iztečejo v času sodnih počitnic, so v prvi vrsti v škodo pravu neveščih strank. Saj so v času sodnih počitnic odvetniki praviloma na rednem letnem dopustu, torej nedosegljivi strankam, kar pomeni, da so stranke, ki sicer imajo svoje pooblaščence, v tem času tako rekoč brez pravnega varstva.

Vsekakor ne bi bilo odveč, če bi v takšnih in podobnih situacijah Ministrstvo za pravosodje podalo sodiščem navodila glede izvajanja takšnih določil, da bi bila praksa sodišč enotna, kar bi seveda tudi sicer morala biti. Za primerjavo naj navedem, da tako Okrožno kot tudi Okrajno sodišče v Mariboru pri odločanju upošteva spremembe 83. člena Zakona o sodiščih tako, da procesni roki v času sodnih počitnic ne tečejo.

Različna tolmačenja in različne odločitve pa žal povzročajo (znova) tudi nepotrebne sodne postopke ...

Tanja Mehle

Zasedanje Stalnega odbora CCBE

dr. Konrad Plauštajner

V Bruslju je 8. septembra 2000 zasedal Stalni odbor / Standing Committee / CCBE. To je najpomembnejši odbor CCBE, ki ga sestavljajo samo vodje delegacij držav članic CCBE. Zaradi pomembnosti obravnavanih tem so bile tokrat prvič na zasedanje povabljene tudi članice opazovalke, med katere spada tudi Slovenija. Izmed številnih vprašanj, ki jih je odbor tokrat obravnaval, je treba omeniti samo naslednja:

- V zvezi z **liberalizacijo nudenja pravnih storitev**, kar je tema pogajanj med Evropsko komisijo in GATS (WTO), želi Evropa omejiti in upočasniti nameravano liberalizacijo in komercializacijo odvetniškega poklica. Za EU predstavlja odvetništvo stroko, ki je ključnega pomena za evropska podjetja. Zato Evropska komisija v omenjenih pogajanjih vztraja pri stališču, da se morajo temeljna vprašanja delovanja odvetništva reševati z domačo zakonodajo in ne v procesu svetovne globalizacije.
- Glede dela **odvetnikov v domači državi in hkrati v državi gostiteljici** Direktiva 98/5/ EC / CCBE ne nasprotuje zahtevam odvetniških zbornic držav gostiteljic, da odvetniška zbornica države gostiteljice opredeli pogoje izobraževanja, ki jih mora izpolnjevati tudi odvetnik za pridobitev pravice do vpisa v imenik tujih odvetnikov v državi gostiteljici. Spremembe našega novega zakona o odvetništvu predvidevajo takšno zahtevo.
- Za vse evropske odvetnike je ponovno postalo zelo aktualno vprašanje formulacije Direktive EU, ki se pripravlja **na področju boja proti pranju denarja**. V dosedanjih pogajanjih z EU je CCBE uspelo doseči, da bi se direktiva nanašala samo na tisto dejavnost odvetnikov, ki je vezana na finančne transakcije. Žal je Vlada Francije predlagala amandma, po katerem bi se naša odgovornost raztezala na vse pravne storitve. S tem bi bili ogroženi temelji odvetniškega poklica, kot so poklicna tajnost, odvetnikova samostojnost in njegova dolžnost o lojalnosti do stranke. Zato se je CCBE s posebnim pismom obrnila na predsednika francoske Vlade in bo angažirala tudi ustrezne ustavne ter druge strokovnjake, da podajo svoje mnenje o tem, do kam lahko država poseže v zaupno razmerje odvetnika do stranke.

O bodočem razvoju in smeri evropskega odvetništva ter o odnosu CCBE do nacionalnih odvetniških organizacij se je razvila polemična načelna debata, po kateri je CCBE v celoti povzela stališča OZS v svoja programska izhodišča. To lahko štejemo za naš velik uspeh!

Češki odvetniki - 10 let znova neodvisni

Nikolaj Grgurevič

Kot predstavnika naše zbornice sva se z Mitjo Stupanom udeležila slovesnosti ob 10. obletnici vnovične pridobitve neodvisnosti odvetništva na Češkem, prirejenih v zgodovinskem mestecu Kromeržiš na Moravskem od 14. do 16. letošnjega septembra.

Slovesnosti so začele s sprejemom udeležencev v prostorih nadškofovske palače, ki je izjemen kulturni spomenik po varstvom UNESCO, naslednji dan pa je bila v slavnostni dvorani tega dvorca tudi seja, posvečena omenjeni obletnici, tolikanj pomembni za češko odvetništvo. O njej je govoril dr. Karel Čermak, predsednik Češke odvetniške zbornice, za njimi pa smo se zvrstili gostje s svojimi pozdravnimi govori. Mene kot predstavnika slovenskih odvetnikov so uvrstili na drugo me-

Srečanje mladih odvetnikov - AIJA

Sabina Klun Lavš

Mednarodna organizacija mladih odvetnikov - AIJA je neprofitna in nepolitična organizacija, katere članstvo je razpršeno na vseh pet kontinentov. Ustanovljena je bila leta 1962 v Luxemburgu, danes pa je njen sedež v Bruslju. Uradna jezika v organizaciji sta angleški in francoski jezik. Njihovi člani so pretežno odvetniki, stari do 45 let. Aktivnosti AIJA so organizacija seminarjev s posameznih pravnih področij, ki potekajo prek celega leta z vrhuncem v vsakoletnem kongresu članov in drugih udeležencev. Njihov letošnji že 38. kongres je potekal v Helsinkih od 27. avgusta do 1. septembra, katerega se je udeležilo 383 udeležencev.

Če sem še ob odhodu v Helsinke imela pomisleke, kako se bom vključila med udeležence kongresa, so ti izginili že po eni uri udeležbe na otvoritveni prireditvi, kot je izginil tudi kolega Rok Koren, katerega sem le sem in tja s kotičkom očesa odkrila v pomenku z drugim udeležencem kongresa. Poziv organizatorjev letošnjega kongresa in članov organov AIJA, da se družimo in zopet družimo, je padel na plodna tla, ali bolje rečeno: v kozarec. Res da je Finska dežela, kjer uživanje alkohola ni družbeno zavržna navada, toda bitka za vodo, katero so le občasno potegnili izpod točilnih miz, je bila enaka želji po preživetju. S pripeto priponko z modrim trakom, ki je označevala "first timerja", sem se podala med druge udeležence otvoritvene prireditve. Duh AIJA, kot ga imenujejo člani te organizacije namreč ni samo udeležba in sodelovanje na seminarjih in delavnicah, izmenjava izkušenj in pogledov na posamezna pravna področja, temveč predvsem druženje z drugimi člani in udeleženci kongresa. Po treh urah druženja se tako nisem več trudila, da bi si zapomnila imena vseh, s katerimi sem se zapletla v razgovor.

Seminarji in delavnice 'predvsem pa druženje' so se vrstili tudi v nadaljnjih dneh z nezmanjšano intenziteto. Druženje in spoznavanje je bilo spontano v želji pridobiti nova poznanstva, izmenjati izkušnje in spoznavati pravne rede, organizacije in delovanje upravnih in sodnih organov drugih dežel. Spontanost in neobremenjenost z družbeno pomembnostjo me je tako vodila v znanstva z odvetniki (za slovenske razmere) velikih odvetniških hiš, mednarodnih arbitrov kot tudi odvetnikov posameznikov slovenskega tipa odvetništva. Seveda sem ob zaključku kongresa kot "first timer" strnila vtise ter sprejela določene zaključke.

Ti zaključki temeljijo predvsem na ugotovitvah, da je **proces intenzivne globalizacije**, ki je pri nas bolj ali manj prisoten le na področju gospodarstva, pri drugih **prisoten tudi v odvetništvu**. Ob tem se mi je zastavljalo vprašanje, ali smo slovenski odvetniki dejansko pripravljeni na izzive prihajajoče globalizacije ob dejstvu, da pri nas še vedno večina odvetnikov dela "vse zadeve" in je le malo njih dejansko specializiranih. Verjetno je treba razloge za takšno nespecializiranost iskati tudi v gospodarski in družbeni situaciji nastali po letu 1990, vendar verjetno kmalu ne bomo mogli biti več zadovoljni s tistim, kar smo imeli v letu 1990 oziroma 1995. S harmonizacijo zakonodaje z zakonodajo Evropske unije, ki je imela in ima za posledico skorajda dnevno spreminjanje zakonodaje, bomo le stežka ostali konkurenčni. Tudi združevanje odvetnikov v odvetniške družbe je bolj kot težnja po specializaciji težnja po zmanjševanju davčnih obremenitev posameznika. Pri tem se mi zastavlja vprašanje, ali bomo slovenski odvetniki dejansko kos izzivom globalizacije tudi na našem področju ob dejstvu, da evropska zakonodaja še zdaleč ne obsega samo nacionalnih predpisov. Predvsem s strokovnostjo in dobro notranjo stanovsko organizacijo bomo lahko postali bistveni družbeni dejavnik.

Udeležba na letošnjem kongresu AIJE mi je vsekakor dala zagon in motivacijo za strokovno še bolj poglobljeno delo, kjer ni prostora za samozadostnost.

sto, tako da sem spregovoril takoj za predsednikom Slovaške zbornice dr. Štefanom Detvajem - torej praktično kot prvi izmed tujih gostov.

V svojem nagovoru sem poudaril povezavo med našima zbornicama in narodoma, skupno zgodovinsko usodo in povezanost Ugotovil sem tudi, da za takšne jubileje, kot jih letos slave Čehi in drugi narodi vzhodnoevropskih držav, nimamo razloga, kajti pri nas so bile razmere kljub vsemu drugačne in odvetništvo svoje neodvisnosti nikoli ni izgubilo (nisem torej omenjal znanih pritiskov, ker je to naša notranja zadeva in res ni razloga, da se odvetniki sami, ki se res nimamo česa sramovati, brez potrebe dajemo v nič, kot neredko počenja naša diplomacija brez hrbtenice, zgodovinskega spomina in dostojanstva)

Sledili so še nagovori predstavnikov drugih odvetniških zbornic - med katerimi pa ni bilo zaslediti predstavnika avstrijskih odvetnikov! V zelo dobri češčini je nastopil sedanji predsednik hrvaške odvetniške zbornice Ranko Pelicari, izjemno zanimiv nagovor, poln bleščeče retorike in "prave besede na pravem mestu", pa je imel predsednik madžarske odvetniške zbornice dr. Jenö Horvat.

Naravnal ga je zoper vzvišeno samozadostnost "zahodnjakov". Poudaril je, da je ves napuh in vzvišenost Zahoda povsem odveč, kajti države, v katerih so imeli do pred desetletjem komunistični oziroma socialistični sistem, ne prihajajo v Evropo kot pritepenci, saj je to od nekdaj njihova domovina - enako kot tistim na zahodu, ki jim je le zgodovinska sreča omogočila sedanje blagostanje. Sicer pa tudi te države, "katerim sedaj vrata zapirajo ali le s skrajno težavo odpirajo", premorejo prebivalstvo istega kulturnega kroga, ki je v otroštvu prebiralo Andersenove pravljice, nato poslušalo Beethovna in zatem pogosto še mnogo natančneje kot "zahodnjaki" študiralo "corpus iuris civilis", je udarno dejal madžarski kolega.

Iz dela UO OZS

Upravni odbor (UO) zbornice obravnava predvsem: vpise in izbrise v imenik odvetnikov, kandidatov in pripravnikov, prijave in pobude za disciplinske postopke, razlage odvetniške tarife in kodeksa odvetniške etike, daje soglasje k ustanavljanju odvetniških družb, načrtuje mednarodne dejavnosti.

V preteklem obdobju je poleg rednih upravni odbor obravnaval tudi naslednje pomembnejše zadeve:

SEJA 4. JULIJA 2000

Zakon o odvetništvu

UO je dopolnil sestavo komisije za pripravo predlogov sprememb zakona o odvetništvu, tako da sta člana komisije (poleg Borisa Grosmana, doc. dr. Konrada Plauštajnerja, Mitje Stupana in Nikolaja Grgureviča) še Hinko Jenull in dr. Peter Čeferin. Komisija bo pripravila predlog sprememb, ki so nujne zaradi uskladitve s pravom EU in tistih, ki so potrebne glede na izkušnje pri dosedanjem izvajanju zakona.

Zakon o brezplačni pravni pomoči

UO je zadolžil podpredsednika odvetnika Hinka Jenulla, da pripravi pripombe in predloge k osnutku zakona o brezplačni pravni pomoči, ki ga je posredovalo Ministrstvo za pravosodje RS.

Obisk pri ministrici za pravosodje

Predsednik zbornice Boris Grosman je poročal o obisku in razgovoru z novo ministrico za pravosodje Barbaro Brezigar. Obravnavana so bila vprašanja, ki zadevajo položaj in delo odvetnikov, predvsem načrtovane spremembe zakona o odvetništvu, sprejem zakona o brezplačni pravni pomoči, problematika notariata, prve izkušnje glede dela sodnih izvršiteljev in druga aktualna vprašanja. Ministrica je poudarila pomen sodelovanja z Odvetniško zbornico Slovenije in zaprosila za posredovanje predlogov v zvezi z vsemi predpisi in vprašanji, ki jih zbornica in njeni organi oziroma odvetniki ugotavljajo pri svojem delu.

Obvezno zavarovanje poklicne odgovornosti - stališči

O dveh spornih vprašanjih v zvezi z uveljavljanjem odškodninskih zahtevkov iz naslova obveznega zavarovanja poklicne odgovornosti odvetnikov je UO po razpravi oblikoval naslednji **stališči**:

- *Odvetnik ni dolžan spremljati objav v uradnem listu zaradi ugotovitve, da zoper nasprotnika njegove stranke teče postopek prisilne poravnave, ali stečajni postopek, razen če je taka njegova obveznost posebej dogovorjena ob sklenitvi pooblastilnega razmerja;*
- *Obvezno zavarovanje poklicne odgovornosti "krije" odgovornost odvetnika, ki je v kazenskem postopku napovedal pritožbo, potem pa te pritožbe po svoji krivdi ni vložil in je zato sodišče naložilo plačilo povprečnine.*

Ponovni vpis po preteku prepovedi opravljanja odvetniškega poklica - stališče

UO je po razpravi oblikoval **stališče**:

- *Odvetnik, ki je bil po 9. točki 30. člena Zakona o odvetništvu izbrisan iz imenika odvetnikov Odvetniške zbornice Slovenije, zaradi izrečenega disciplinskega ukrepa odvzema pravice opravljanja odvetniškega poklica za določen čas, mora po preteku tega časa ponovno zaprositi za vpis v imenik odvetnikov.*

Bruto bilanca sredstev zbornice

UO je sprejel bruto bilanco sredstev zbornice na dan konstituiranja UO, ki sta jo pripravila za finančne zadeve v prejšnji novi sestavi zadolžena kolega odvetnik Slavko Sitar in odvetnik Miha Martelanc.

Sodelovanje z Odvetniško zbornico Črne gore

UO je ob predlogu Odvetniške zbornice Črne gore za vzpostavitev tesnejših stikov sklenil, da predstavnike te zbornice povabi na letno skupščino Odvetniške zbornice Slovenije 2000.

Celostna podoba Odvetniške zbornice Slovenije

UO je upoštevajoč posredovane ponudbe za oblikovanje celostne podobe zbornice sklenil, da le-to zaupa oblikovalcu Janiju Bavčarju iz Ljubljane. V okviru celostne podobe bo oblikovan logotip zbornice ter obrazci dopisnega papirja, ovojnice, fax obrazca, vabila, poslovne mape, napisne table, žiga, naknadno pa je bil posredovan tudi predlog za oblikovanj priznanj zbornice in novih odvetniških izkaznic.

Odmera kazni in stroškov v disciplinskih postopkih

UO je imenoval Boruta Škerlja iz Novega mesta za predsednika komisije za pripravo pravilnika za odmero kazni in stroškov v disciplinskih postopkih pri zbornici. Člane komisije bo določil naknadno na njegov predlog in s pooblastilom, da se pripravi osnutek ustreznega pravilnika.

Hramba listin za stranke - stališče

UO je sprejel **stališče**:

- *Hramba listin, ki jih je odvetnik uporabil pri zastopanju stranke, sodi v odvetniško dejavnost. Ne sodi pa v odvetniško dejavnost ("gola") hramba listin za tretje osebe v zadevah, ki ne izhajajo iz odvetniškega razmerja.*

Pobuda za spremembo zakona o notariatu

UO je soglašal s pobudo za spremembe in dopolnitve zakona o notariatu, ki jo je na podlagi stališč že v prejšnji sestavi ustanovljene komisije oblikoval odvetnik Hinko Jenull iz Ljubljane. Pobuda bo posredovana Ministrstvu za pravosodje RS, predstavljena pa je že bila ministrici Brezigarjevi pri obisku vodstva zbornice.

Zastopanje pred ESČP v Strasbourgu

Državno pravobranilstvo RS je OZS zaprosilo za podatke o odvetniški instituciji, ki je pripravljena prevzeti zastopanje strank pred Evropskim sodiščem za človekove pravice. Ker take institucije pri naši zbornici ni, je UO sklenil predlagati območnim zborom odvetnikov, da posredujejo Odvetniški zbornici Slovenije ali neposredno Državnemu pravobranilstvu RS naslove odvetnikov, ki so pripravljeni zastopati tožnike pred Evropskim sodiščem za človekove pravice v Strasbourgu.

Zasnova glasila Odvetnik

UO je sprejel zasnovo za urejanje glasila Odvetnik, ki jo je po razpravi uredništva na podlagi dosedanjih izkušenj oblikoval podpredsednik zbornice Hinko Jenull.

Tuje odvetniške podružnice v Sloveniji

Predsednik zbornice Boris Grosman je UO seznanil z dopisom, ki ga je poslal odvetnikom Thorn & Lunder v Münchnu v zvezi z objavljenim oglasom o podružnici v Sloveniji. Opozoril je, da je odpiranje podružnic v nasprotju z našo zakonodajo ter jih pozval, da objavo podružnice v publikaciji Martindale - Hubbell's Publication prekličejo in o tem obvestijo našo zbornico. O tem je obvestil tudi Odvetniško zbornico München ter založnika publikacije o odvetniških pisarnah.

Upravni odbor je sklenil, da enako opozorilo na nezakonito poslovanje posreduje odvetniku dr. Janku Tischlerju ter o nezakoniti podružnici obvesti Odvetniško zbornico Koroške.

Zakon o industrijski lastnini

Pristojnim vladnim službam so bile posredovane pripombe k predlogu za spremembe in dopolnitve zakona o industrijski lastnini, ki jih je oblikoval odvetnik Rok Koren iz Ljubljane, zadevajo pa (po ZPP nedovoljeno) nastopanje patentnih zastopnikov v sporih iz industrijske lastnine, ki tečejo pred sodišči.

Vzajemni pokojninski sklad

UO je sprejel pobudo podpredsednika Hinka Jenulla za preučitev možnosti ustanovitve vzajemnega (prostovoljnega) pokojninskega sklada odvetnikov.

Pripravniška praksa na sodiščih

UO je pooblastil predsednika Borisa Grosmana, da v stikih z Ministrico za pravosodje in predsednikom Višjega sodišča v Ljubljani (po potrebi pa tudi drugih višjih sodišč) poskuša zagotoviti določeno število mest za opravljanje prakse odvetniških pripravnikov na sodiščih, tako obveznost sodišč pa bi bilo potrebno upoštevati tudi pri spremembah zakona o odvetništvu.

SEJA 5. SEPTEMBRA 2000

Zakon o brezplačni pravni pomoči in spremembe zakona o odvetništvu

Predsednik zbornice je UO seznanil o sodelovanju pri pripravi predloga zakona o brezplačni pravni pomoči ter predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o odvetništvu.

UO je sklenil, da ob naslednjih spremembah Zakona o odvetništvu predlaga opredelitev nepravočasnega plačila prispevkov Odvetniški zbornici Slovenije kot disciplinsko kršitev z ustrezno sankcijo.

Delo disciplinskih organov

Razen disciplinskega tožilca disciplinski organi po izvolitvi še niso začeli z delom. Zato je UO sklenil, da oba predsednika disciplinskih komisij, kakor tudi disciplinskega tožilca, povabi na naslednjo sejo UO s pozivom, da poročajo o svojem delu.

Izstavljanje računov - stališče

UO je sprejel **stališče**:

- *Odvetnik izstavlja račune po sedežu svoje odvetniške pisarne in ne po naslovu stalnega bivališča.*

Odvetnikov stik z nasprotno stranko - stališče

UO je sprejel **stališče**:

- *Določila Kodeksa odvetniške poklicne etike krši odvetnik, ki nasprotni stranki, za katero ve, da jo zastopa drug odvetnik - pošlje vlogo (čeprav le v vednost) neposredno, namesto da bi jo poslal odvetniku, ki je pooblaščenec te stranke.*

Regres, jubilejna nagrada, odpravnina odvetnika - stališče

UO je sprejel **stališče**:

- *Odvetnik lahko med svoje stroške vključi izplačani regres za letni dopust; ugotavlja pa se, da je praksa davčnih organov pri priznanju tega stroška različna.*
- *Jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi pa odvetnik ne more vključiti med stroške odvetniške pisarne.*

Mednarodno sodelovanje

UO je sklenil, da se posameznih oblik mednarodnega sodelovanja (CCBE, vabila odvetniških zbornic in združenj, kongresi, posvetovanja) v obdobju do maja 2001 udeležijo odvetniki Boris Grosman, doc. dr. Konrad Plauštajner, Nikolaj Grgurevič, Mitja Stupan in Mihael Jenčič.

SEJA 3. OKTOBRA 2000

Odvetniški pripravnik - tuji državljan - stališče

Upravni odbor je sprejel **stališče**:

- *Tujemu državljanu se dovoli vpis v imenik odvetniških pripravnikov pod pogojem, da dokaže dejansko vzajemnost s tujo državo.*

Delo disciplinskih organov

UO se je seznanil z delom disciplinskih organov po njihovi izvolitvi. Ocenil je, da je njihovo delo potrebno pospešiti, ter da so o svojem delu dolžni posredovati predhodno poročilo UO pred letno skupščino Odvetniške zbornice Slovenije.

Prostovoljno pokojninsko zavarovanje odvetnikov

UO je sklenil, da zbere podatke o možnosti dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja odvetnikov.

Zavarovanje odvetniške odgovornosti

UO je ustanovil komisijo v sestavi: Miha Martelanc, Mitja Stražar in Bojana Potočan, ki bo preučila možnosti zvišanja zavarovalnih vsot za zavarovanje odvetniške odgovornosti.

Pravilnik o izvrševanju kazni zapora

UO je pooblastil odvetnika mag. Mitja Jeleniča Novaka, da pripravi pripombe k osnutku pravilnika o izvrševanju kazni zapora, predvsem v delu, ki zadeva dopisovanje in stike med obsojenci in odvetniki.

Organizacija in sistemizacija strokovne službe zbornice

UO bo zbral pripombe članov na osnutek pravilnika o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest in delovnih razmerij delavcev strokovne službe zbornice, ki ga je pripravil podpredsednik zbornice odvetnik Hinko Jenull.

Sklenil je, da bo takoj po sprejemu pravilnika razpisal delovno mesto strokovnega sodelavca, s čimer bo zago-

tovljeno kontinuirano spremljanje predpisov in problematike, ki zadeva delo vseh odvetnikov v Sloveniji.

Celostna podoba zbornice

UO je sklenil, da avtorju celostne podobe Odvetniške zbornice Slovenije posreduje pripombe in predloge za dokončno oblikovanje celostne podobe zbornice.

Obveznost plačila DDV in sodna odmera stroškov v kazenskem postopku - mnenje in razlaga

UO je (ob ugotovitvi, da OZS ni izvirno pristojna za tolmačenje davčnih predpisov) sprejel **mnenje:**

- *Obveznost obračuna DDV pri sodni odmeri stroškov zagovorniku v kazenskem postopku nastane po pravnomočnosti sklepa sodišča o odmeri stroškov.*

UO je glede stroškov zagovornika v kazenskem postopku sprejel naslednjo **razlago**:

- *Povečanje (100 %) za opravila, ki jih odvetnik opravi za stranko v dela prostih dnevih, se uporabi tako za samo storitev kakor tudi za obračun odvetnikove prisotnosti na naroku, za trajanje in čakanje na narok.*

Informacija ali posvet - razlaga

UO je sprejel **razlago:**

- *Odvetniki lahko dajejo le pravne nasvete, ki jih obračunavajo po veljavni odvetniški tarifi. Dajanje informacij ni predvideno.*

Sredstva za delo območnih zborov

UO je sprejel **sklep:**

- Odvetniška zbornica bo obračunavala prispevke za tiste območne zbore, ki bodo sprejeli sklep o plačevanju prispevkov. Prispevki, ki bodo plačani hkrati s članarino zbornice, bodo prenakazani posameznim zborom.

Predstavljanje odvetnika s sklicevanjem na povezave s tujino

UO je sprejel **stališče:**

- *Ni v skladu s predpisi, ki urejajo odvetništvo, in s kodeksom odvetniške etike predstavljanje odvetnikov (na dopisnem papirju) z navajanjem tujih odvetniških pisarn oziroma tujih odvetnikov, s katerimi sodelujejo.*

Zapisal: **Hinko Jenull**

Novogoriški območni zbor odvetnikov

Kati Mininčič

Ko me je nekega sončnega dopoldneva poklical kolega iz uredništva našega glasila, z željo, naj kot predsednica zbora napišem članek o delu našega zbora, sem pomislila "nič lažjega". Tudi ko mi je dal manj kot teden dni časa, ni bilo slišati grozno, in sem to mirno sprejela. Ob začetku pisanja vsebine pa sem se spomnila še njegovih zadnjih besed: "članek naj bo na treh do štirih straneh A4 formata". In tedaj sem ugotovila, da aktivnosti našega zbora pač ne morem raztegniti na toliko strani. Tako sta se začetni besedici "nič lažjega" preoblekli v "nič hujšega".

Moje predsedovanje območnemu zboru traja šele pol leta. Že v obdobju pred njim delo zbora ni bilo drzno in ognjevito, razen aktivnosti nekaterih posameznikov, ki smo se redno udeleževali sej zbora. Tudi danes se sestankov, ki jih imamo enkrat mesečno, udeležuje le manjše število članov, toliko, da se zlahka preštejemo. Vendar dobra volja in zagnanost prisotnih nadomesti številčno majhno udeležbo.

Zbor šteje 34 članov, ki imajo svoje sedeže na območju več občin in sicer Nove Gorice, Ajdovščine, Tolmina, Kobarida, Idrije in Dobrovega.

Tudi naš zbor, kot večina ostalih, nima svojega prostora za sestajanje, vendar kljub temu nemoteno deluje. Za potrebe naših sestankov nam že več let odstopa razpravno dvorano Okrožno sodišče v Novi Gorici, ki mu gre zahvala, da se s prostorskimi problemi ne ukvarjamo.

Kot drugi zbori pa se srečujemo s problemom financiranja, saj smo primorani sami zbirati prispevek od članov za delovanje zbora. Četudi imamo v Pravilih zbora to zapisano od leta 1996, smo to šele sedaj začeli uresničevati, tako da se bo stanje, upamo, izboljšalo v primeru plačila prispevkov vseh članov, saj to predstavlja osnovo tudi za boljše delo zbora. Tako imamo v načrtu obravnave posameznih strokovnih tem, vendar je povabilo strokovnjakov kot predavateljev seveda povezano z denarjem.

Na zborih obravnavamo tekočo problematiko, povezano z delom odvetnikov, ki se v zadnjem času pojavlja v zelo raznovrstnih oblikah, vendar podrobneje o tem kdaj prihodnjič.

S položajem odvetništva, njegovim izboljšanjem, vlogo odvetnika danes ter drugimi generalnimi vprašanji glede razmer v odvetništvu pa se trenutno ne ukvarjamo. Številne vzpodbude, ideje in intenzivna opozorila k ureditvi razmer v odvetništvu, ki so se izoblikovala na našem zboru, zlasti pa v aktivnem in zagnanem delu mojega predhodnika, prejšnjega predsednika zbora, v vodstvu zbornice niso bile dovolj akceptirane in upoštevane. Kar pa seveda ne pomeni, da smo glede teh vprašanj povsem obupali ali izgubili voljo - le času dajemo čas.

Naš območni zbor je letos navezal stike tudi s kolegi odvetniki iz Italije. Tako smo se na povabilo predsednika in generalnega tajnika Odvetniške zbornice pri Okrožnem sodišču v Gorici v Italiji trije člani našega zbora v mesecu juniju udeležili njihovega srečanja, do konca tega leta pa načrtujemo organizacijo srečanja v Novi Gorici s posebnim programom oziroma predstavitvijo. V Italiji imajo namreč Odvetniško zbornico na sedežu vsakega Okrožnega sodišča, te zbornice pa se povezujejo v zvezo zbornic na državnem nivoju.

Obudili smo tudi družabno življenje, saj smo priredili preddopustniški piknik, ki bo na željo večjega števila članov postal tradicionalen; že vsa leta pa se v lepem številu zberemo tudi na božično-novoletni zabavi.

Konec koncev smo ugotovili, da se da aktivno delovati in prijetno družiti tudi v manjšem številu - po pravilu "sklepčnost zbora po 15 minutah".

Naj bo toliko za prvič iz Severne Primorske dovolj!

Nadaljevanje na tretji in četrti strani za kdaj prihodnjič v verzih se hrani!

"Sodniki naj predlagajo spremembo ustave o volitvah sodnikov"

mag. Bojan Kukec

Po napotilu predsednika OZS sem se kot predstavnik slovenskih odvetnikov udeležil "Dnevov slovenskega sodstva " v Portorožu 12. in 13. junija 2000. Vodilna tema strokovnega dela srečanja je bila: "Normativne spremembe na področju sodstva v RS".

Po pozdravnih besedah predsednika SSD **Aleša Zalarja** - iz vrste uglednih gostov je po dogovoru spregovorila navzočim sodnikom le pravosodna ministrica **Barbara Brezigar** - je bil govorniški oder prepuščen referentom. Med najbolj zanimivimi je bil gotovo že na začetku prispevek **prof. dr. Francija Grada** z naslovom: " Načini pridobitve sodniške funkcije".

Referent se je vprašal: ali je bojazen zakonodajne in izvršne oblasti v zvezi s preveliko osamosvojitvijo sodne oblasti (še vedno) upravičena , ali pa je že nastopil čas za drugačno razumevanje položaja in pomena sodstva znotraj družbenega sistema? Po njegovem mnenju bojazen ni (bila) upravičena in je (že) nastopil tudi čas, da sodniki predlagajo spremembo ustave v tistem delu, ki govori o volitvah sodnikov. Zato je sodnike naravnost pozval k takšnem predlogu sprememb ustave. Če so morebiti tranzicijske razmere (bojazen, da se politika ne bi dogajala znotraj sodnih stavb) do neke mere opravičevale ureditev, da po predlogu Sodnega sveta voli sodnike Državni zbor, zdaj ni tako, saj se je v praksi potrdilo, da sodna oblast v ničemer ne ogroža zakonodajne in izvršne. Včasih je ravno obratno. Zato je dr. Grad mnenja, da bi bilo primerneje, ko bi sodnike na predlog Sodnega sveta imenoval Predsednik republike, kot je bilo predvideno v osnutku (ti. Podvinske) ustave, pri kateri je tudi sam sodeloval. Sodni svet sedaj sestavlja šest sodnikov in pet pravnih strokovnjakov (ki jih voli Državni zbor), tako da znotraj njega zdaj za politiko ni (bilo) prostora.

K razmisleku - in razpravi - je spodbujal tudi prispevek **dr. Zvonka Fišerja** " Sodni ali Pravosodni svet ?". Sodni svet je z zadnjimi spremembami zakona o sodiščih dobil pomembno novo pristojnost, namreč odločanje o pritožbi sodnika, ki meni, da mu je bila kršena njegova zakonska pravica oziorma njegov neodvisni položaj. Sodni svet tako postaja varuh sodnikove neodvisnosti. Vendar pa dr.Fišer opozarja, da ta zakonska določba ni povsem natančna: pred kom pa namerava varovati sodnike? Pred drugima dvema vejama oblasti, pred javnostjo (katere neprijetne pritiske lahko sodnik čuti kot omejevanje njegove neodvisnosti), pred mediji ali pa celo pred drugimi sodniki oziroma nosilci formalne in neformalne družbene moči? In kaj lahko stori Sodni svet v zaščito sodnika? Zakon na to ne daje odgovora in je v tem pogledu povsem nedodelan, meni dr. Fišer. Sodni svet je po njegovi presoji na pomembni prelomnici, saj je veliko tranzicijskih nalog (izvolitev sodnikov v trajni mandat) že opravil. Hkrati pa je Sodni svet pridobil takšne nove pristojnosti, da ga ni več mogoče obravnavati zgolj kot organ, ki odloča o statusnih in kadrovskih spremembah. Prav nasprotno. Pokazalo se je, da so njegove kadrovske pristojnosti preozko zastavljene.

Z prisluha vrednimim referati so sodelovali še **dr. Aleksej Cvetko** na temo " Sodnikovo napredovanje", **dr. Janez Novak** je svoj prispevek naslovil " Dileme disciplinske odgovornosti in disciplinskega postopka zoper sodnika", **Branko Reisman** "Sodnikova pravica do plače in drugih denarnih prejemkov", predlagane določbe v noveli zakona o sodniški službi, večinoma usklajene s pogledi sodnikov, pa je orisal **Aleš Zalar**.

V razpravi je generalna državna tožilka **Zdenka Cerar** predstavila zanimivo idejo, ki ima lahko vpliv na odvetništvo. Zastavila je namreč vprašanje: ali v skladu z evropsko ureditvijo ne bi bilo primerneje, da bi Sodni svet postal Pravosodni svet, v katerem bi bili zastopani tudi vsi deli pravosodja (med njimi tudi odvetništvo, skladno s 137. členom ustave - op. p.)? Zamisel, pobuda pa (zaenkrat) ni dobila podpore.

V Haagu odvetniki podkupujejo kliente

1. "... Biti odvetnik pomeni tudi znati kontaktirati s stranko, vedeti, kako od nje dobiti informacijo, vedeti, kakšen je pravilen in korekten odnos pred sodiščem, in znati stranko v določenih situacijah tudi potolažiti. Danes pa se na sodišču srečujem tudi s kolegi, ki jih žal ne poznam, pa ta kolega ne pride k meni, da bi se predstavil. To je zagotovo, ne bom rekel, napaka v vljudnosti, ampak tudi napaka v načinu nastopanja...)

Majda Vukelič, *sobotna priloga Dela, 10. 6. 2000, stran 10 in 11 v intervjuju s predsednikom OZS* ***Borisom Grosmanom,*** *z naslovom: "Moji pogledi so konservativni"*

2. Nova študija ugotavlja, da se ameriški sistem smrtne kazni "ruši pod težo lastnih napak". Kar v 68 % primerov obsodb na smrt na prizivni stopnji ugotovijo resno napako ... Študijo, v kateri so pregledali vseh 4600 primerov smrtnih obsodb od leta 1973, ko je bila ta kazen znova uvedena, do leta 1995, so pripravili strokovnjaki Pravne fakultete ugledne New yorške univerze Columbia. Hkrati je časnik Chago Tribune objavil izsledke lastne raziskave, po kateri so samo v Teksasu ubili na desetine obsojencev, kljub nezanesljivim dokazom, zastopanje odvetnikov, ki so jih izključili iz odvetniškega združenja in po sumljivih pričanjih psihiatrov ... In kaj je glavni razlog tako velikega števila napak? Prof. Liebman pravi, da so to nesposobni branilci (zagovorniki op. p.) "do 37 % vseh napak, ki smo jih odkrili, je prišlo zaradi tako slabih odvetnikov, da lahko celo dokažemo, da bi bila sodba drugačna, če bi obtoženci imeli boljše odvetnike", pravi profesor.

Dean Zagorac, *Dnevnik, 21. 6. 2000, stran 11, v članku: "Črv v sodnem sistemu ZDA"*

3. Znani ljubljanski odvetnik M.S. kritike varuha človekovih pravic ne sprejema, kljub temu, da je odvetnik in ne sodnik. Zakaj? "Slovensko pravosodje nenehno reorganiziramo. Pred letom

1994 torej pred zadnjo reformo pravosodja, se je sodstvo ravno uteklo in zaostankov na sodiščih skoraj ni bilo. Z reorganizacijo sodstva in spremembo sistema, so na sodišča prišli novi kadri, ki so bili mladi in neizkušeni. Naenkrat so dobili nešteto spisov. Na Okrajnem sodišču se je pri enem sodniku nabralo tudi po 1000 spisov. Saj ni vedel, česa naj se najprej loti. Zato ni nič nenavadnega, da sodniki delajo napake. Procesnih napak mladim sodnikom torej ne moremo očitati, nenazadnje se vsi učimo na napakah" ... Ob tem opozarja, da se ne sme dogajati, da sodniki "pokrivajo napake svojih kolegov. Znotraj sodnega sistema bi moralo biti tako, da bi se Avgijev hlev čistil. Na slovenskih sodiščih sicer imajo inštrumente, vendar pa je vprašanje, ali so dovolj učinkoviti.

***Nedeljski dnevnik**, 2. 7. 2000, v članku: "Pravica včasih nima le zavezanih oči, ampak je povsem slepa ..."*

4. Haag - agencijska novica. Mednarodno sodišče za vojne zločine v nekdanji Jugoslaviji preiskuje trditve, da odvetniki del svojega plačila prepuščajo svojim varovancem, torej tistim, ki jih zagovarjajo ped sodiščem. Po podatkih, ki jih je bilo mogoče zbrati iz jugoslovanskega in tujega tiska, naj bi odvetniki plačevali obtožencem od 20 do 40 % honorarja. To naj bi počeli iz hvaležnosti, ker so jih izbrali za svoje zagovornike. Odvetniki ki branijo obtožence pred Haaškim sodiščem, zaslužijo na uro obravnave od 80 do 110 ameriških dolarjev, poravnane pa dobijo tudi druge stroške. Tako naj bi nekateri, ki po uradni dolžnosti zagovarjajo več obtožencev, že doslej zaslužili po pol milijona mark. Precej obtožencev si je namreč zagotovilo zagovornika po uradni dolžnosti, češ da si ga sami ne morejo plačati.

***Dnevnik**, 4. 7. 2000, stran 6, agencijska vest: "Haag - odvetniki podkupujejo varovance"*

5. "Pri sestavi pogodb pa je naša tarifa že ves čas popolnoma usklajena z odvetniško. Za sestavo pogodb, ki so zasebne listine, ki torej nimajo lastnosti javnih listin, je cena notarjevega dela enaka ceni odvetniškega dela; s tem, da smo mi na tarifo vezani, odvetniki pa so, kot vem, lahko malo bolj fleksibilni pri določanju cen za storitve. Le kadar notar sestavlja javno listino, ki ima učinke presumpcije resničnosti, v njej potrjenih dejstev, je naša tarifa za tretjino višja od odvetniške."

***Majda Vukelič**, sobotna priloga Dela, 8. 7. 2000, stran 9, v intervjuju z Bojanom Podgorškom, predsednikom NZS*

6. "... Odvetniki v ZDA so zelo dragi ... Včasih da, včasih ne (smeh) ... Kako so lahko ljudje pred zakonom enaki, če si lahko nekateri privoščijo dražje (in s tem boljše) odvetnike? To je zelo dobro vprašanje. Nanj sta možna dva odgovora. Če gre za kazensko obravnavo, je vsakdo upravičen do odvetnika. Kdor si ga ne more privoščiti, mu ga plača država. In nekateri najboljši odvetniki so tisti, ki delajo, kot temu pravimo, na mestu branilca po uradni dolžnosti. Svojim prijateljem vedno pravim: upam, da ne boste zašli v težave z zakonom, če pa že, boste na boljšem, če vas zagovarja branilec po uradni dolžnosti. Kajti to so zelo zelo dobri odvetniki, ki jih na sodišču spremljam ves čas. So pa seveda tudi dobri zasebni odvetniki za kazenske obravnave. Pri civilni tožbi (obravnavi) imamo sistem, ki je po mojem odličen in mu pravimo "zagovor na up". To pomeni, da odvetnik zagovarja stranko brezplačno, nato pa, če zmaga, mu pripada določen odstotek (od odškodnine). Mnoge države tega ne poznajo ..."

***Andrej Vrstovšek,** Dnevnik, 10. 8. 2000, stran 10, v pogovoru s predsednico Vrhovnega sodišča Massachusettsa **Margaret H. Marshal** pod naslovom: "Ni vse tako kot po televiziji"*

7. "... Imam vtis, da vas v Saboru (Hrvaške) bolj gledajo kot poslušajo? Po novinarskih anketah se je govorilo v zvezi z vprašanjem, ali je prav, da nosite mini krilo ali ne, da vsakič s seboj vlečete poln kombi raznobarvnih minic in podobno? Jaz se trudim v Saboru obnašati kot prej. Prej sem se v glavnem družila z moškimi, ker sem prva ženska - odvetnica v Zadru. V glavnem je to bil moški poklic. Zadar je star 3000 let, toda jaz sem prva odvetnica ..."

***Ivica Marjačič,** Slobodna Dalmacija, 27. 8. 2000, stran 4. v razgovoru z **Ingrid Antičevič - Marinovič**, hrvaško odvetnico in poslanko državnega zbora (sabora)*

Prebral in zapisal
mag. Bojan Kukec

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije

Prebira in izbira: **dr. Peter Čeferin**

Kaznivo dejanje in disciplinska odgovornost odvetnika

Skrb zbornice za ugled odvetništva - I.

Advokat dr. Sajovic Ivan iz Kočevja je 21. maja 1932 pisal Advokatski komori v Ljubljani:

"Na ustanovnem zboru sreske skupščine v Kočevju dne 8. maja t. l. je industrijalec Ivan Rus iz Loškega potoka zabavljal čez advokate in med drugim dejal, da ljudi grdo odirajo in da mu je znan slučaj, ko je advokat pri tožbi za 500 din zaračunal stranki za narok 400 din. Navzočih je bilo okoli 200 mož iz celega sreza.

Ker je tak slučaj, ako se je v resnici zgodil, pripraven, da škodi ugledu in pridobitnemu kreditu celega stanu, smatram za potrebno, da to trditev prijavim svoji stanovski korporaciji s prošnjo, da gospoda Ivana Rusa st., industrijalca iz Loškega potoka, v interesu ugleda odvetniškega stanu pozove, da navede ime dotičnega odvetnika in ako tega ne bi zmogel, da se postopa proti njemu po paragrafih 297 in sl. k. z."

Odvetniška zbornica je dne 23. maja 1932 pozvala gospoda Rusa, naj sporoči zbornici ime *"dotičnega advokata"*, saj je odvetniška zbornica *"doznala, da ste ... kritizirali delovanje advokatskega staleža in med drugim dejali, da advokati ljudi grdo odirajo ..."*.

Gospod Rus je dne 31. 5. 1932 izjavil, da tega ni rekel, da torej *"ne more navesti dotičnega advokata"*, na koncu svojega pisma zbornici pa je zapisal:

"Odločno odklanjam sum, da bi jaz imel namen advokatski stan žaliti."

dr. Aleš Galič

SODIŠČEM PRIDRUŽENE OBLIKE ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV V ZDA

Uveljavitev metod alternativnega reševanja sporov (ADR) v civilnih zadevah bi lahko pripomogla k zmanjšanju zaostankov na sodiščih ter s tem k zagotavljanju pravice do sojenja v razumnem roku. Ker so se oblike ADR najbolj razvile v ZDA, avtor predstavlja in kritično ocenjuje razvoj, zakonski okvir (predvsem t.i. ADR-Act) ter posamezne oblike ADR, povezane s sodišči (mediacija, med-arb, zgodnja nevtralna ocena, mini trial, sumarna porotna obravnava, nezavezujoča arbitraža, poravnalni naroki) kot tudi nekatera skupna vprašanja (npr. izbor in način odstopljanja zadev v postopke ADR, procesna pravila, stroški, usposabljanje in izbor oseb, ki vodijo postopke ADR ter etični standardi, odgovornost, zaupnost, obveznosti odvetnikov, razmerje med ADR in case managementom).

mag. Bojan Kukec

VLOGA ODVETNIKA PRI ALTERNATIVNEM REŠEVANJU SPOROV (ADR)

Za uspešno vlogo odvetnika pri alternativnem reševanju sporov (ADR) je najpomembnejši ugled odvetništva v javnosti - kot potrebni pa ne zadostni pogoj. Avtor najprej opiše pet negativnih primerov, ki kažejo, kako se je spreminjal ugled odvetništva na slovenskih tleh skozi zgodovinski razvoj do današnjih dni. Na koncu članka pa s tremi pozitivnimi primeri sklene odnos do tega vprašanja v sodobnem času. Opiše pravne podlage za vlogo odvetnika v ADR, kakor je opredeljena v mednarodnih normah pa tudi v pozitivni slovenski pravni ureditvi. Prikaže pravne vire, opiše oblike ADR v primerjalnem pravu ter posebej opozori na razlikovanje ADR v izvensodnem in sodnem postopku. Opredeli se do terminoloških problemov (konciliacija, mediacija, arbitraža, sodišča oziroma tribunali). Ugotavlja, da je pravna doktrina na Slovenskem v zadnjem času obogatena s kar nekaj uporabnimi podlagami, zatem pa s primeri osvetli vlogo odvetnikov v vsakdanji praksi pri alternativnem reševanju sporov. Na koncu opiše nekaj dilem in ponudi predloge glede uveljavljanja ADR v slovensko prakso ter ustrezne vloge odvetnikov pri tem.

dr. Aleš Galič

COURT ANNEXED ADR IN THE USA - SUMMARY

Promotion of methods of ADR for civil disputes could lessen a huge backlog in slovenian courts and thus contribute to guaranteeing a right to trial within reasonable time. As the ADR has developed most rapidly in the USA the author presents and critically evaluates the development, statutory framework (especially the ADR Act), and different forms of the court-annexed ADR (such as mediation, med-arb, Early neutral evaluation, mini trial, summary jury trial, non-binding arbitration, settlement conferences), as well as some common questions (such as eligibility of cases, referral method, procedural rules, costs, qualification, training and ethical standards for neutrals, immunity, confidentiality, obligations of attorneys, relation between ADR and case management)

Bojan Kukec, LL.M

THE ROLE OF AN ATTORNEY IN ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTIONS

For a successful role of attorneys in cases of alternative dispute resolution (ADR), public reputation of advocateship is most important. Nevertheless, the reputation is a necessary, but not also a sufficient condition. The author begins with a (negative) description of five cases, demonstrating how the reputation of advocateship has evolved through history in Slovenia. The author concludes his article with a presentation of three (positive) cases dealing with that issue in the present time. Article further deals with the legal basis, included in international legislation for attorneys involvement in cases of ADR ands also presents Slovene legal regulation of this subject. The article presents legal sources and legislation and describes forms of ADR in comparative law, emphasizing the difference between ADR in judicial and extra - judiciary proceedings. The author also declares for problems in terminology (conciliation, mediation, arbitration, courts, tribunals etc). The legal doctrine in Slovenia has been lately enriched with usefull grounding and the author further presents the role of attorneys in daily practice of ADR. He concludes with a description of a few open issues concerning alternative dispute resolution and provides some suggestions about the ADR and the role of attorneys in them.

Sodelavcem

Svoje prispevke - seveda podpisane, z avtorjevim naslovom - dostavite na disketi (z berljivim izpisom - najbolje 30 vrstic na stran), pisane v WORD za Okna ali kot navadno .TXT datoteko (ASCII tekst) - ali seveda tudi po elektronski pošti na naslov uredništva.

- *Strokovni članek naj obsega največ 9 strani (270 vrstic)*
- *Razprave, mnenja, recenzije - do 5 strani (150 vrstic)*
- *Komentar, poročilo, vesti itd. - do 2 strani (60 vrstic)*

Izdaja **Odvetniška zbornica Slovenije** • Predsednik: **Boris Grosman**
Odgovorni urednik: **mag. Bojan Kukec,** tel.: 061/752-909 ali 753-827
Uredniški odbor: **mag. Drago Demšar, Jože Ilc, Hinko Jenull, mag. Bojan Kukec, dr. Konrad Plauštajner, dr. Karlo Primožič**
Urednik: **Dušan Skok** • Tehnični urednik: **Milan Turel** • Računalniški prelom: **Vinko Kimovec** • Tisk: **Tiskarna Jože Moškrič, d. d.** •
Naslov uredništva: **Odvetniška zbornica Slovenija, Kotnikova 12, Ljubljana,**
tel. 061/300-34-20, faks: 061/23-01-965, e-pošta: odvetniska.zbornica@spika.unistar.si
Naročnina za leto 2000: **8.000 SIT** (posamezna številka: 2.000 SIT; za študente: 500 SIT)